

Ekonomikas ministrija

LATVIJAS MAKROEKONOMISKAIS APSKATS

2019.gada oktobris

ISSN 2592-852X

© 2019 | Ekonomikas ministrija
Centrālā statistikas pārvalde

Pamatā skaitliskā informācija un dati, izņemot īpaši norādītos gadījumos, ir saņemti no Centrālās statistikas pārvaldes. Eiropas Savienības dati tiek ņemti no *Eurostat* datu bāzes. Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas dati ir izmantoti Latvijas maksājumu bilances, banku un monetāro rādītāju raksturojumā. Valsts kases dati ir izmantoti valsts finanšu rādītāju raksturojumā.

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce ir obligāta

Ja Jums ir komentāri, jautājumi vai ierosinājumi, lūdzam tos adresēt:

Ekonomikas ministrijai
Brīvības ielā 55
Rīga, LV-1519

Tālrunis 371 67 013 109
E-pasts: macro@em.gov.lv
Interneta vietne: <https://em.gov.lv>

ISSN 2592-852X

2019 | 2

SATURS

EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS TENDENCES	4
PASAULES EKONOMIKAS ATTĪSTĪBA	7
IEKŠZEMES KOPPRODUKTS UN KOPEJAIS PIEPRASĪJUMS	9
IEKŠZEMES KOPPRODUKTS	9
PATĒRIŅŠ	10
INVESTĪCIJAS	11
EKSPORTS	13
IMPORTS	16
NOZARU IEGULDĪJUMS	17
APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	19
LAUKSAIMNIECĪBA, MEŽSAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA	26
PĀRĒJĀ RŪPNIECĪBA	26
BŪVNICĪBA	27
TIRDZNIECĪBA, IZMITINĀŠANA UN ĒDINĀŠANA	28
TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA	29
KOMERCPAKALPOJUMI	30
SABIEDRISKIE PAKALPOJUMI	30
DARBA TIRGUS	31
NODARBINĀTĪBA UN BEZDARBS	31
DARBA SAMAKSA	34
EKONOMISKĀ STABILITĀTE UN KONKURĒTSPĒJA	35
CENAS	35
MAKSĀJUMU BILANCE	37
ĀRVALSTU TIEŠĀS INVESTĪCIJAS	38
MONETĀRIE RĀDĪTĀJI	39
KOPBUDŽETS UN VALSTS PARĀDS	40
BUDŽETA IEŅĒMUMI UN IZDEVUMI	41
PRODUKTIVITĀTE UN KONKURĒTSPĒJA	42
BRĪDINĀŠANAS MEHĀNISMS	43
LATVIJA STARPTAUTISKAJOS REITINGOS	44

2019 | 2

EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Latvijā turpinās stabila ekonomiskā izaugsme, kuras tempi pārsniedz ES vidējos rādītājus. No 2011. līdz 2018.gadam IKP vidēji pieauga par 3,5% ik gadu.

2017.-2018.gadā izaugsmes temps paātrinājās. IKP pieauga, attiecīgi, par 3,8% un 4,6%. Izaugsmes paātrināšanos sekmēja situācijas uzlabošanās ārējā vidē, intensīvāka ES struktūrfondu apgušana, nodarbinātības un darba samaksas pieaugums.

2019.gadā ekonomikas kāpums ir kļuvis mērenāks. Gada pirmajā pusē IKP pieauga par 2,3%. Izaugsmes tempu sabremzēšanos noteica gan iekšējie faktori (ES fondu investīcijas sasnigušas maksimumu, norises finanšu

sektorā u.c.), gan arī ārējie faktori (globālo tirdzniecības attiecību pārskatīšana, *Brexit*, lēnāka izaugsme ES valstīs). Var sagaidīt, ka augstāk minētie globālie faktori ietekmēs Latvijas izaugsmi arī 2019.gada 2.pusgadā un 2020.gadā, kas negatīvi ietekmēs Latvijas eksporta iespējas. Vienaļaus sagaidāms, ka saglabāsies pozitīvas tendences komercpakalpojumos un uz iekšējo pieprasījumu orientētajās nozarēs.

Ekonomikas ministrija prognozē, ka **2019.gadā kopumā IKP pieauguma tempi varētu sasniegt 2,5 procentus.**

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019n
Iekšzemes kopprodukts, faktiskajās cenās, mljrd. eiro	21,9	22,8	23,7	24,4	25,1	26,8	29,2	30,7
izmaiņas pret iepriekšējo gadu, procentos								
Iekšzemes kopprodukts	4,1	2,3	1,9	3,3	1,8	3,8	4,6	2,5
Privātais patēriņš	3,6	5,7	1,1	2,5	1,5	3,1	4,2	2,9
Valsts patēriņš	0,4	1,2	2,1	3,0	2,9	3,2	4,0	2,5
Kopējā pamatkapitāla veidošana	16,1	-5,9	-0,3	-1,2	-8,2	11,3	15,8	4,6
Eksports	9,8	1,1	6,5	2,9	4,0	6,4	4,0	0,6
Imports	5,4	0,4	3,0	1,7	3,8	8,4	6,4	3,8
Patēriņa cenas	2,3	0,0	0,6	0,2	0,1	2,9	2,5	2,9
procentos								
Nodarbināto skaita izmaiņas	1,6	2,1	-1,0*	1,3	-0,3	0,2	1,6	0,0
Nodarbinātības līmenis	56,1	58,2	59,1	60,8	61,6	62,9	64,5	64,9
Bezdarba līmenis	15,0	11,9	10,8	9,9	9,6	8,7	7,4	6,5
procentos pret iekšzemes kopproduktu								
Vispārējā valdības sektora balance	-1,2	-1,2	-1,4	-1,4	0,1	-0,5	-0,7	-0,5
Vispārējās valdības parāds	41,6	39,4	40,9	36,7	40,3	38,6	36,4	36,0
Eksporta-importa saldo	-4,4	-3,5	-2,0	-0,9	1,0	0,2	-0,9	-0,2

n – novērtējums

* sākot ar 2014. gadu, ir veiktas izmaiņas darbaspēka apsekojuma metodoloģijā. Ceturkšņa datu vispārīšanai tiek izmantots ceturkšņa vi dējais privātajās māsaimniecībās dzīvojošo iedzīvotāju skaits (iepriekš – iedzīvotāju skaits gada sākumā)

Nozīmīgs ieguldījums izaugsme pēdējos gados ir investīciju kāpumam, kas 2017.gadā pieauga par 11,3%, bet 2018.gadā – par 15,8%. ES fondu investīcijām esošā plānošanas perioda ietvaros sasniedzot savu maksimumu, 2019.gadā investīciju temps ir samazinājies. 2019.gada 1.pusgadā tās pieauga par 4,9 procentiem.

Viens no izaugsmes dzinuliem ir patēriņš. Augot nodarbinātībai un palielinoties darba samaksai, 2018.gadā privātais patēriņš pieauga par 4,2%. Tas bija straujākais kāpums kopš 2014.gada. Arī 2019.gada 1.pusgadā privātais patēriņa pieauguma temps (2,7%) saglabājās salīdzinoši straujš. Valsts patēriņš 2018.gadā pieauga par 4%, bet 2019.gada 1.pusgadā – par 2,4 procentiem.

Turpina augt arī preču un pakalpojumu eksports. Tomēr pieauguma tempi palēninās. 2018.gadā eksports pieauga par 4%, bet 2019.gada 1.pusgadā – par 0,6%. 2019.gada pirmajā pusē lielāko ieguldījumu preču eksporta attīstībā noteica graudaugu produkcijas eksports, kā arī elektroierīču un iekārtu un farmācijas produktu eksporta vērtības palielinājums. Savukārt negatīvi eksporta attīstību ietekmēja mehānismu un ierīču, dzelzs un tērauda, kā arī naftas pārstrādes produktu eksporta samazinājumi.

Pakalpojumu eksports 2019.gada pirmajā pusē pieauga par 5,4%, ko galvenokārt nodrošināja ienākumi no tūrisma un informācijas un komunikācijas pakalpojumu eksporta.

Kopš 2011.gada Latvijā ir vērojams zems maksājuma bilances tekošā konta deficīts, kas liecina par Latvijas ekonomikas ārējo sabalansētību. 2018.gadā tekošais konts bija ar nelielu deficītu 283 milj. eiro jeb 1% no IKP, bet 2019.gada 1.pusgadā ar nelielu pārpalikumu – 1,1% no IKP. Turpmākajos gados sagaidāms, ka tekošais konts būs ar nelielu deficītu, neapdraudot Latvijas ekonomikas ārējo sabalansētību.

Nozaru griezumā 2018.gadā būtiskākais ieguldījums ekonomikas izaugsmē bija būvniecības nozarei, informācijas un komunikācijas pakalpojumiem, transporta un uzglabāšanas nozarei, kā arī tirdzniecības un citu komercpakalpojumu nozarēm. 2019.gada 1.pusgadā straujākais pieaugums bija lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, informācijas un komunikācijas pakalpojumos, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumos, kā arī vairākos uz iekšējo pieprasījumu vērstos pakalpojumos.

Uzņēmēju konkurētspējas pieaugums un pieprasījuma dinamika lielākajos eksporta tirgos ir veicinājusi izaugsmi apstrādes rūpniecībā. Īpaši strauji apstrādes rūpniecības apjomi pieauga 2017.gadā (par 6,9%). 2018.gadā un 2019.gada 1.pusgadā apstrādes rūpniecības izaugsme bija mērenāka. Pēdējos gados lielāko pozitīvo ieguldījumu tās izaugsmē veidoja lielākā apstrādes rūpniecības apakšnozare – kokapstrāde. Ievērojams devums izaugsmē bija arī elektrisko iekārtu ražošanai un automobiļu un piekabju ražošanai.

Latvijas ekonomikā ir novērstas "trekno" gadu izteiktās makroekonomiskās disproporcijas un mazināti ekonomikas ievainojamības riski pret iekšējiem un ārējiem šokiem.

Zems valsts parāds, budžets ir tuvu līdzsvaram, maksājuma bilance sabalansēta. Inflācija, lai arī pieaug, tās pamatā ir piedāvājuma puses faktori.

2018.gadā vidējā inflācija bija 2,5%, bet 2019.gada septembrī – 3%. Būtiska ietekme uz patēriņa cenu līmeni ir cenu kāpumam pakalpojumiem. Patēriņa cenu līmeni ietekmē arī pasaules cenu kāpums naftai un pārtikai. 2019.gadā vidējā gada inflācija varētu būt nedaudz augstāka nekā 2018.gadā.

Kopš 2011.gada, kad Latvija atgriezās pie izaugsmes, ir sasniegti būtiski uzlabojumi fiskālajā pozīcijā. Pēdējos gados budžets ir bijis ar nelielu deficītu. 2018.gadā budžetā bija deficīts 0,7% no IKP. Valsts budžetu 2019.gadam Saeima pieņēma ar deficītu 0,5% apmērā no IKP. 2019.gadā tiek paredzēta arī fiskālā nodrošinājuma rezerve 0,1% apmērā no IKP.

Pēc finanšu tirgus satricinājuma 2008.gada beigās un 2009.gada sākumā Latvijas monetārie rādītāji pakāpeniski stabilizējās – uzlabojas kredītportfeļa kvalitāte un banku sektors kopumā darbojas ar peļņu. Ir veikti būtiski pasākumi kredītiestāžu kapitāla stiprināšanā. Tomēr kredītešana ir vāja, lai arī rezidentu noguldījumu apjomi pieaug. Bankas joprojām ir piesardzīgas aktīvākas kredītešanas īstenošanā un, no otras puses, arī uzņēmēji ir

piesardzīgi jaunu kredītsaistību īstenošanā. Banku sistēmā notiek būtiskas izmaiņas saistītas ar riskantu nerezidentu klientu noguldījumu apkalpošanu.

Ekonomisko aktivitāšu palielināšanās pozitīvi ietekmē situāciju darba tirgū – mazinās krīzes izraisītais augstais bezdarbs un pieaug nodarbinātības līmenis. Nodarbināto iedzīvotāju skaits 2018.gadā pieauga par 1,6% jeb 15 tūkst., galvenokārt pateicoties darbaspēka pieprasījuma pieaugumam būvniecībā un tirdzniecībā. 2019.gada 1.pusgadā nodarbināto skaits pieauga tikai par 0,1%, ko var skaidrot ar ekonomikas tempu sabremzēšanos. Nodarbināto skaita pieaugumu ietekmē arī demogrāfiskās tendences, jo samazinās darbaspējīgo iedzīvotāju skaits.

Turpina palielināties nodarbinātības līmenis. 2018.gadā tas sasniedza 64,5% no iedzīvotājiem vecumā no 15-74 gadiem, kas bija par 1,6 procentpunktiem augstāks rādītājs nekā 2017.gadā. Arī 2019.gada pirmajā pusē bija vērojamas līdzīgas iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes palielināšanās tendences. Ņemot vērā negatīvās demogrāfiskās tendences, arvien lielāka nozīme darbaspēka piedāvājuma noturēšanai esošajā līmenī būs dažādu ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju grupu iesaistei darba tirgū.

Bezdarba līmenis 2018.gadā samazinājās līdz 7,4%, tādējādi strauji pietuvinoties vēsturiski zemākajiem 2006./2007.gada bezdarba rādītājiem. Arī 2019.gadā tas turpina samazināties. Augustā bezdarba līmenis bija 6,3% (salīdzinājumam: 2018.gada augustā – 6,9%). Bezdarba straujāku samazināšanos kavē lielais ilgstošo darba meklētāju īpatsvars, kas veido vairāk nekā 1/4 no bezdarbnieku kopskaita. Bezdarba samazināšanos kavē arī darba tirgus reģionālās atšķirības - bezdarba līmenis Rīgas reģionā ir gandrīz divas reizes zemāks nekā Latgales reģionā, kas kontekstā ar zemo darbaspēka ģeogrāfisko mobilitāti, palielina strukturālā bezdarba riskus.

Stabilizējoties ekonomiskajai situācijai, kopš 2010.gada beigām ir atsācies atalgojuma pieaugums. Darba algu pieaugums pēdējo četru gadu laikā saglabājies virs 5% gadā. Vidējā bruto alga 2018. gadā pieauga par 8,4%. 2019.gada 1.pusgadā vidējā alga turpināja pieaugt un sasniedza 1 060 eiro, par 7,8% vairāk nekā 2018.gada atbilstošajā periodā.

Sagaidāms, ka spēcīgs spiediens no pieprasījuma puses darba tirgū saglabāsies arī turpmāk. Vienlaikus darba tirgu turpinās ietekmēt negatīvās demogrāfijas tendences, kā arī darba tirgus reģionālās atšķirības.

Ekonomikas tālākā attīstība ir atkarīga no situācijas ārējā vidē un reformu gaitas. Latvijas tautsaimniecības turpmākā attīstība joprojām būs cieši saistīta ar eksporta iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. Īpaši svarīga ir ES kopējās ekonomikas telpas turpmākā attīstība. Latvijas ekonomiskās priekšrocības vidējā termiņā galvenokārt balstīsies uz panākto makroekonomisko stabilitāti, kā rezultātā ir uzlabojušies Latvijas kredītreitingi, kā arī uz plānoto ES

struktūrfondu atbalsta programmu efektivitāti un uzlabojumiem uzņēmējdarbības vidē.

Straujākas izaugsmes scenārijs paredz, ka Latvijas galvenajos eksporta tirgos turpināsies izaugsme, un Latvijas ekonomikas konkurētspējas priekšrocības pamatā tiek balstītas uz tehnoloģiskiem faktoriem, ražošanas

efektivitātes uzlabošanu un inovācijām, mazākā mērā uz lētu darbaspēku un zemām resursu cenām. Vidēja termiņa periodā Latvijas izaugsmes tempi varētu sasniegt 4-5% pieaugumu gadā. Savukārt vājākas izaugsmes scenārijā, pavājinoties izaugsmei Eiropā un neuzlabojoties ģeopolitiskajai situācijai, Latvijas ekonomikas izaugsmes tempi var būt daudz lēnāki.

2019 | 2

PASAULES EKONOMIKAS ATTĪSTĪBA

Atbilstoši Starptautiskais valūtas fonda (SVF) 2019.gada oktobra prognozēm, globālā ekonomikas izaugsme 2019. un 2020.gadā sasniegs attiecīgi 3,0% un 3,4%. 2019.gada izaugsme tiek prognozēta zemākajā līmenī kopš globālās finanšu krīzes un tā ir par 0,3 procentpunktiem pazemināta, salīdzinot ar 2019.gada aprīļa prognozi. Arī 2020.gadam SVF ir pazeminājis izaugsmes prognozi par 0,2 procentpunktiem salīdzinājumā ar aprīli.

Globālā iekšzemes kopprodukta pieaugums procentos

	2017	2018	2019p	2020p
Pasaule	3,8	3,6	3,0	3,4
Eiropas Savienība	2,4	1,8	1,5	1,6
ASV	2,2	2,9	2,4	2,1
Krievija	1,6	2,3	1,1	1,9
Āzija	6,5	6,4	5,9	6,0

Avots: IMF World Economic Outlook Database, October 2019;
p – prognoze

Globālās izaugsmes tempu samazināšanās ir sekas paaugstinātai nenoteiktībai saistībā ar tirdzniecību (it īpaši spriedzei starp ASV un Ķīnu) un ģeopolitiku, kā arī strukturālo faktoru dēļ, piemēram, zems produktivitātes pieaugums un iedzīvotāju novecošanās attīstītās valstīs.

Lai arī 2020.gadā tiek prognozēta globālās ekonomikas neliela atkopšanās, tomēr atšķirībā no sinhronizētā palēninājuma 2019.gadā, šī atkopšanās nav plaša spektra un ir nestabila, galvenokārt atspoguļojot prognozēto ekonomiskās darbības uzlabošanās vairākos jaunattīstības tirgos Latīņamerikā, Tuvajos Austrumos, kā arī Eiropā.

Sagaidāms, ka 2020.gadā izaugsme būs mērena ASV, Eirozonā, Ķīnā un Japānā, kas kopā veido gandrīz pusi no pasaules IKP.

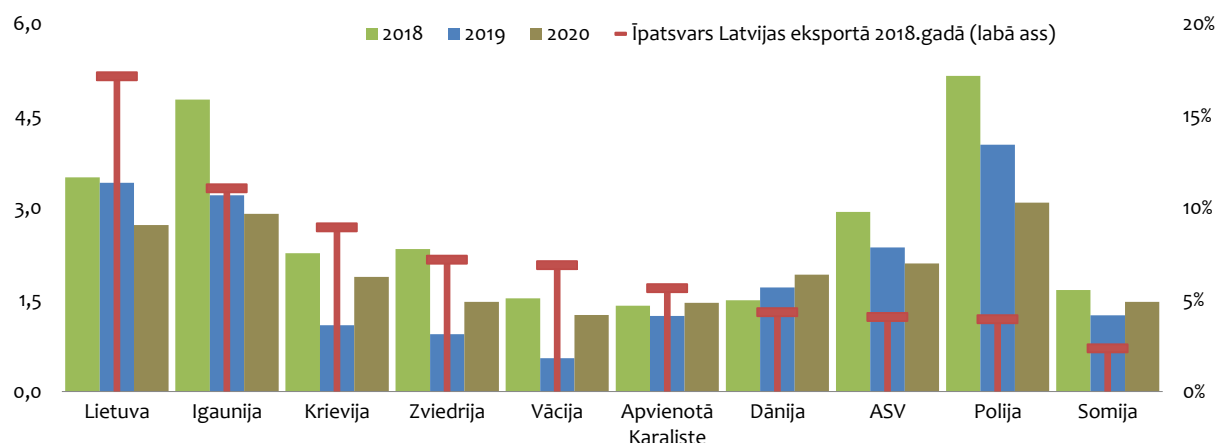
Ekonomikas palēnināšanās Eirozonā ir saistīta ar vājāku globālās tirdzniecības pieaugumu un pieaugošu nenoteiktību tirdzniecības politikā. Arī iekšējie faktori (automašīnu ražošanas samazināšanās, sociālās spriedzes saasināšanās u.c.) ir veicinājušas izaugsmes tempu kritumu. Tomēr, Eirozonas ekonomikas attīstības perspektīvas saglabājas stabilas. Tiek prognozēts, ka 2019. un 2020.gadā Eirozonas IKP palielināsies par attiecīgi 1,2% un 1,4% (ES – par 1,5% un 1,6%). Uzlabojumi darba tirgū, zemas finansēšanas izmaksas un ekspansīva fiskālā politika ļaus turpināt stimulēt ekonomisko izaugsmi, lai gan mērenākā tempā.

Tiek prognozēts, ka 2019.gadā ekonomiskā izaugsme ASV sasniegs 2,4%. Līdz ar fiskālo stimulu pasākumu mazināšanos, 2020.gadā gaidāma mērenāka izaugsme, IKP pieaugumam samazinoties līdz 2,1%. Stabila situācija darba tirgū un labvēlīgi finanšu apstākļi turpinās veicināt mājāsaimniecību privāto patēriņu. Savukārt tarifu izmaiņu ietekmē palielināsies uzņēmējdarbības izmaksas, mazinot uzņēmumu investīciju un eksporta apjomus.

Paredzams, ka 2019. un 2020.gadā Āzijā IKP pieaugums sasniegs attiecīgi 5,9% un 6%. Ķīnā stimulējoša politika veicinās ekonomisko aktivitāti, tādējādi mazinot negatīvos ārējos šokus. 2019. un 2020.gadā Ķīnā ekonomiskā izaugsme tiek prognozēta attiecīgi 6,1% un 5,8% apmērā. Tāpat gaidāms, ka turpinās augt Indijas ekonomika – 2019.gadā par 6,1% un 2020.gadā par 7 procentiem.

Tiek prognozēts, ka ekonomiskā izaugsme Krievijā 2019. un 2020.gadā sasniegs attiecīgi 1,1% un 1,9 procentus.

Lielāko Latvijas tirdzniecības partnervalstu ekonomiskā izaugsme
IKP izmaiņas procentos pret iepriekšējo gadu

Avots: CSP, IMF World Economic Outlook Database, October 2019

Tiek prognozēts, ka ekonomiskā izaugsme 2019. un 2020.gadā Krievijā sasniegs attiecīgi 1,1% un 1,9% (SVF, 2019). Šobrīd Krievijā nepieciešamas strukturālas reformas (t. sk. konkurences stiprināšana, uzlabojumi publisko iepirkumu sistēmā, darba tirgus reformas), lai vecinātu izaugsmi. Kā enerģijas importētāja, Ukrainas ekonomika saskaras ar riskiem, kas saistīti ar zemākām tērauda cenām

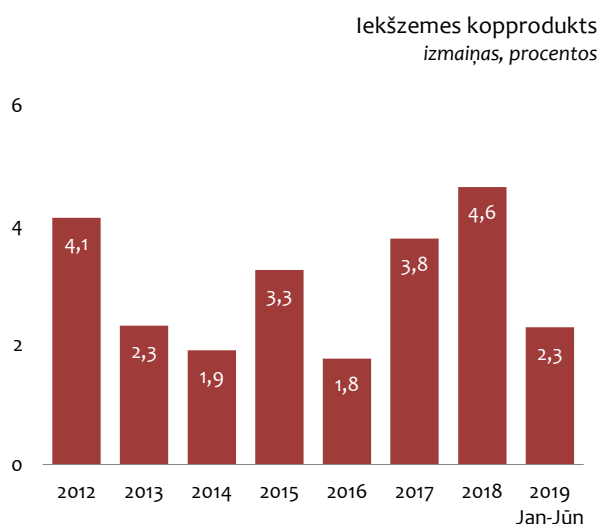
un iespējamo Krievijas dabasgāzes tranzīta plūsmu samazināšanos. Vienlaikus Baltkrievija izjūt spiedienu saistībā ar valsts ārējā parāda atmaksu, tāpēc, iespējams, tas atspoguļosies mazāk labvēlīgos naftas importa nosacījumos, nelabvēlīgi ietekmējot ekonomisko aktivitāti (Apvienoto Nāciju Organizācija, 2019).

2019 | 2

IEKŠZEMES KOPPRODUKTS UN KOPĒJAIS PIEPRASĪJUMS

IEKŠZEMES KOPPRODUKTS

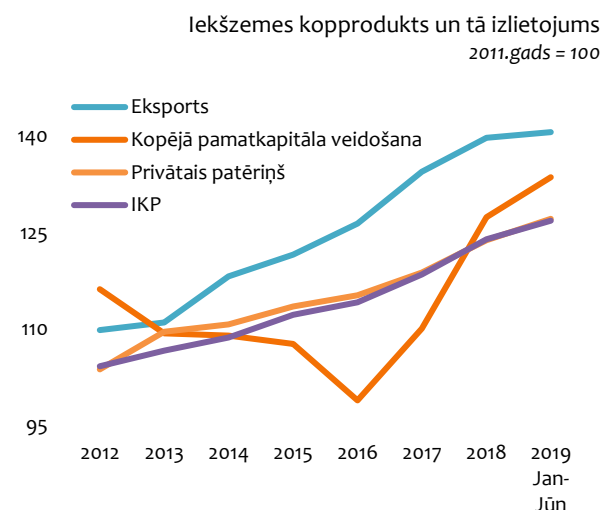
2018.gadā IKP pieauga par 4,6%, kas bija straujākais pieaugums pēdējo septiņu gadu laikā. Arī 2019.gada pirmajā pusgadā turpinās izaugsme, tomēr tā ir lēnāka.

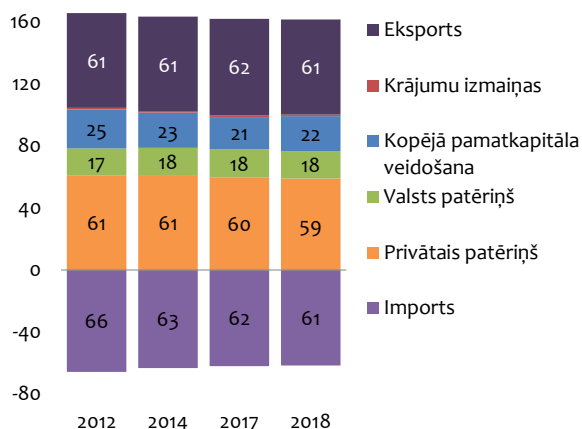
Izaugsmes palēnināšanos 2019.gada pirmajā pusgadā noteica lēnāka izaugsme būvniecībā, kas ietekmēja arī kopējo investīciju lēnākus pieauguma tempus. ES fondu investīcijas šogad ir sasniegušas maksimumu un vairs nepieaug.

Bez iekšējiem faktoriem, Latvijas ekonomiku ietekmē arī procesi ārējā vidē – globālo tirdzniecības attiecību pārskatīšana, neskaidrība par Lielbritānijas un ES vienošanās iznākumu, kā arī lēnāka izaugsme ES valstīs.

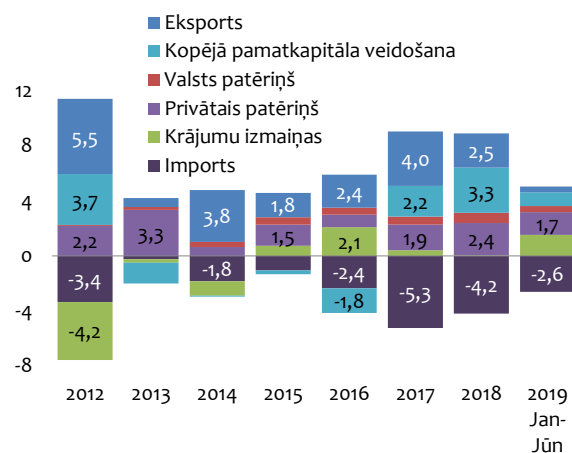
2019.gada pirmajā pusgadā bija vērojams mērens eksporta pieaugums. Straujāk pieauga pakalpojumu eksports, nedaudz mērenāk – preču eksports. Joprojām stabili aug arī privātais patēriņš, ko veicina situācija darba tirgū un stabils algu kāpums. Lēnāk nekā iepriekšējos gados pieauga valsts patēriņš.

Iekšzemes kopprodukta izlietojuma komponentes procentos pret IKP

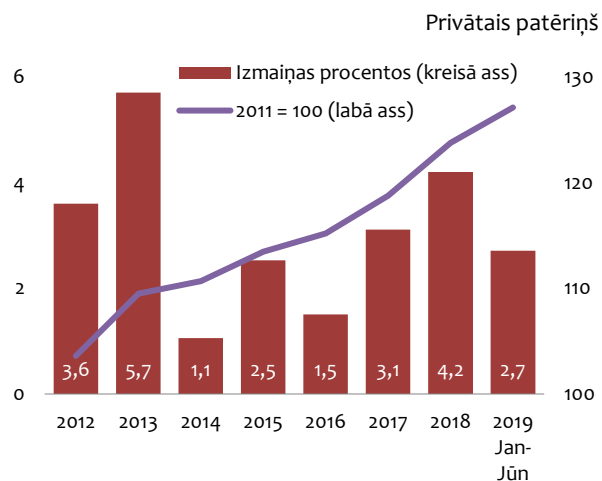

Iekšzemes kopprodukta izlietojuma ieguldījums izmaiņās procentpunktos

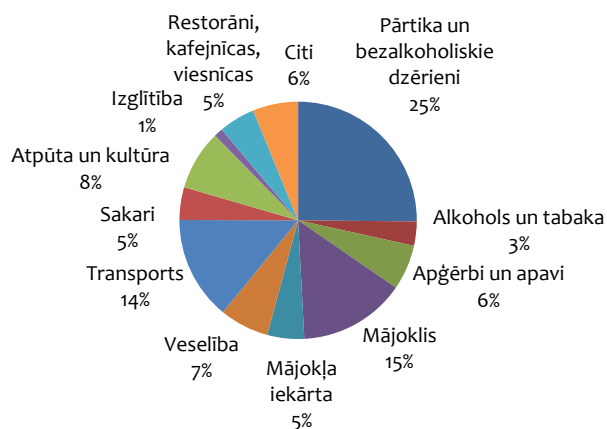
PATĒRIŅŠ

Privātais patēriņš turpina stabili augt. No 2012. līdz 2018.gadam privātais patēriņš vidēji gadā palielinājās par 3,1%, ko nodrošināja galvenokārt nodarbinātības un būtisks algu palielinājums. Arī 2019.gada pirmajā pusgadā tas turpina pieaugt.

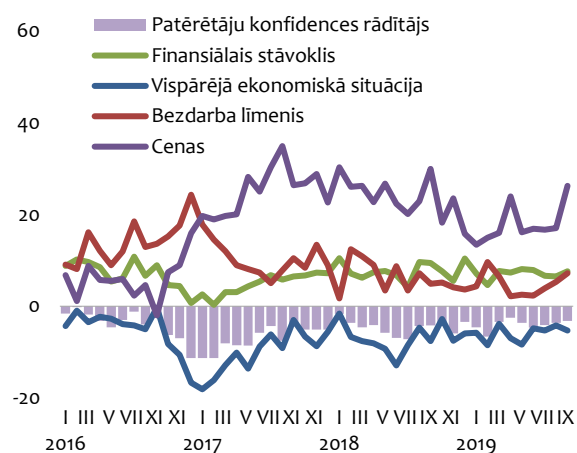
Mājsaimniecību patēriņa struktūrā lielāko daļu veido izdevumi pārtikai. 2018.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, izdevumi pārtikas iegādei pieauga par 6%. Nedaudz pieauga izdevumu apjoms mājoklim un komunālajiem pakalpojumiem – par 2%, kas veido otru lielāko patēriņa izdevumu grupu. Trešā prioritāte mājsaimniecību izdevumos ir izdevumi transportam, kur bija novērots izdevumu kāpums par 4%. To galvenokārt ietekmēja izdevumu pieaugums personisko transportlīdzekļu ekspluatācijai un automobiļu iegādei. Straujākais izdevumu kāpums bija izdevumiem atpūtai un kultūrai – par 12%, kas veido ceturto lielāko izdevumu grupu.

**Mājsaimniecību patēriņa struktūra
2018.gadā, procentos**

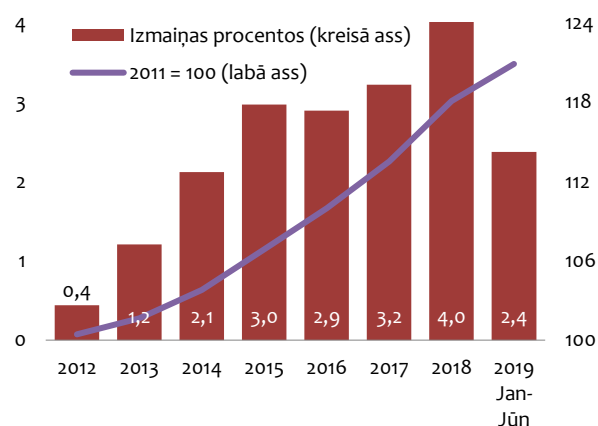
Patērētāju noskaņojums kopumā 2019.gadā turpina uzlaboties. Pozitīvāk tiek vērtēts gan ģimenes finansiālais stāvoklis, gan arī vispārējā ekonomikā situācija valstī, samazinās inflācijas un bezdarba gaidas. Visstraujāk patērētāju novērtējums, salīdzinot ar 2018.gadu, uzlabojas inflācijas gaidu jomā, mērenāk – bezdarba. Arī ģimenes finansiālās situācijas jomā patērētāji kļūst arvien optimistiskāki, savukārt patērētāju novērtējums vispārējās ekonomiskās situācijas valstī jomā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, būtībā nav mainījies.

**Patērētāju konfidences rādītājs
patērētāju novērtējums turpmākajiem 12 mēnešiem,
atbilstu saldo, sezonāli izlīdzināti dati**

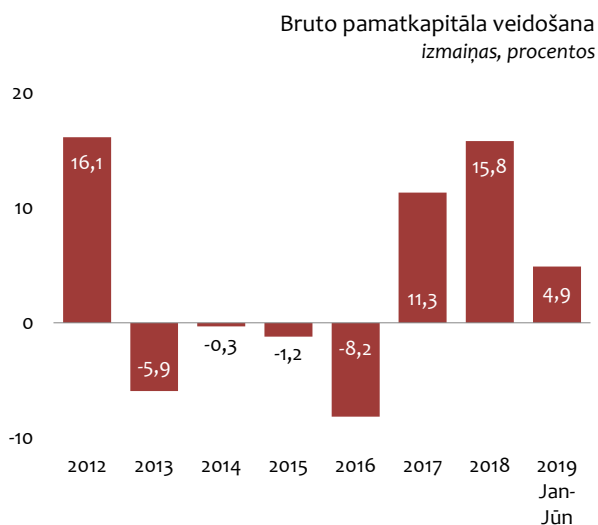
Valsts patēriņš pakāpeniski pieaug. Palielinoties budžeta ieņēmumiem, kopš 2014.gada valsts patēriņš aug straujāk. Kopumā no 2012. līdz 2018.gadam valsts patēriņš vidēji gadā pieauga par 2,4%. 2018.gadā bija vērojams straujākais pieaugums kopš 2006.gada. Arī 2019.gadā tas turpina pieaugt, tikai pieauguma temps ir mērenāks.

Valsts patēriņš

INVESTĪCIJAS

Pēdējos gados investīcijas (bruto pamatkapitāla veidošana) būtiski palielinājās. Kopš 2017.gada ir pārvarēts vājās investēšanas periods. Izdevumi kopējā pamatkapitāla veidošanai 2017. un 2018.gadā pieauga attiecīgi par 11,3% un 15,8%, kas ir daudz straujāk nekā vairumā ES dalībvalstīs. Arī 2019.gada saglabājās salīdzinoši augstas investēšanas aktivitātes. 2019.gada pirmajā pusgadā investīcijas Latvijas tautsaimniecībā bija par 4,9% augstākā līmenī nekā pirms gada. Investīciju kāpumu galvenokārt noteica apjomīgi ieguldījumi būvniecības aktīvos.

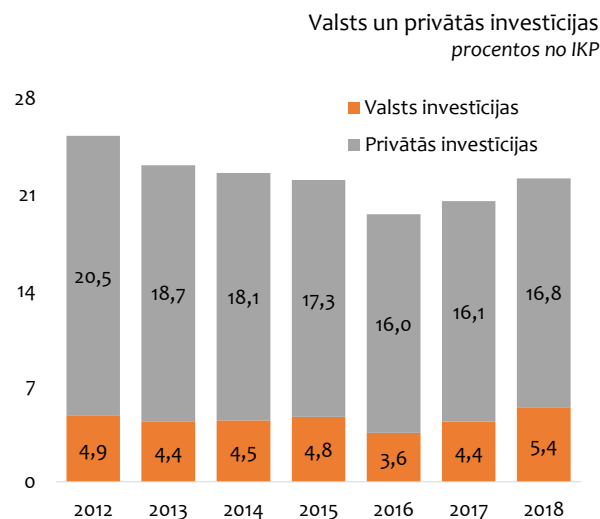

Līdz ar straujāku investīciju dinamiku ir palielinājies arī investīciju līmenis, 2018.gadā sasniedzot 22,5% no IKP. Tomēr tas joprojām ir mazāks nekā pirms krīzes.

Relatīvi zemais investīciju līmenis galvenokārt ir saistīts ar privāto investīciju lēno atgūšanos. Privātās investīcijas pēc krīzes gados (2010.-2018.gadā) veidoja vidēji 17,6% no IKP, t.i. par gandrīz 11 procentpunktiem mazāk kā straujās izaugsmes gados. Zemo līmeni un mērenu dinamiku galvenokārt noteica vāja kredītēšana, zems pieprasījums, salīdzinoši augsts privātā sektora parādsaistību līmenis, kā arī ekonomiskās un politiskās situācijas nenoteiktība ārējā vidē. Pēdējos gados privāto investīciju dinamika kļūst arvien straujāka. 2018.gadā un 2019.gada pirmajā ceturksnī, tās pieauga attiecīgi par 13,6% un 5,3%. Nozīmīgu atbalstu privātajām investīcijām nodrošina valsts ar ES struktūrfondu līdzfinansējumu.

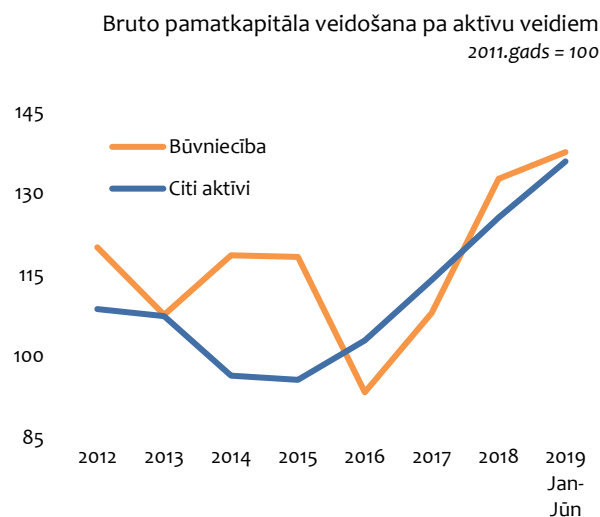
Valsts investīcijas Latvijā saglabājas augstā līmenī. Pēdējos gados valsts investīcijas veido 1/5 daļu no kopējām investīcijām Latvijas tautsaimniecībā un to dinamika ir lielā mērā ir saistīta ar ES struktūrfondu atjaunošanas cikliskumu. Līdz ar ES struktūrfondu finansējuma atjaunošanos valsts investīcijas kopš 2017.gada pieaug – vidēji par 33,5% gadā. 2019.gada pirmajā ceturksnī valsts investīcijas par 23% pārsniedza iepriekšējā gada līmeni. Latvijā valsts

investīciju daļa kopējā investīciju apjomā ir viena no augstākām starp ES dalībvalstīm – saskaņā ar *Eurostat* datiem 2018.gadā valsts investīcijas ES-28 valstīs vidēji veidoja 2,8% no IKP (Latvijā – 5,4%).

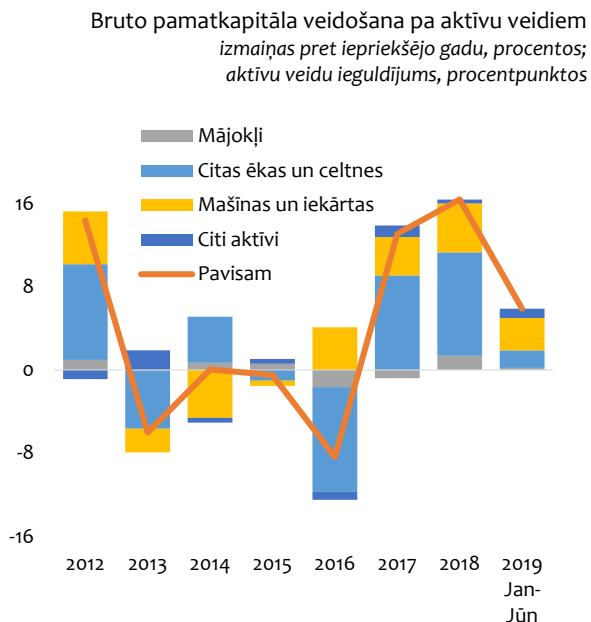
Kopš 2007.gada ir mainījusies ieguldījumu aktīvu struktūra.

Ekonomikas recesijas gados ieguldījumu apjoms samazinājās visos aktīvos. Lielākais investīciju kritums bija ieguldījumiem būvniecībā. Turklāt investīciju samazinājums mašīnās un iekārtās bija nedaudz mērenāks. Investīcijas intelektuālā īpašuma aktīvos gandrīz nemainījās, jau vairākus gadus saglabājoties vidēji 1% no IKP līmenī (tai skaitā ieguldījumi P&A – 0,6% no IKP).

Straujāk pieaug investīcijas būvniecības aktīvos. 2019.gada pirmajā pusgadā būvniecības aktīvos ieguldīts par 3,7% vairāk nekā pirms gada, un to daļa kopējā investīciju apjomā veidoja gandrīz 52%. Lielāki ieguldījumi ir

inženierbūves un celtnēs, kamēr ieguldījumi mājokļos 2019.gada pirmajā pusgadā veidoja 22% (2018.gadā – 18%) no investīcijām būvniecības aktīvos. Mašīnās un iekārtās uzņēmēji investēja par 77,9% vairāk nekā pirms gada, kamēr ieguldījumu apjomi transportlīdzekļos samazinājās – par 8,1%. Straujāks nekā iepriekšējā gadā ir arī ieguldījumu pieaugums intelektuālā īpašuma produktos (pieauga par 11,6%).

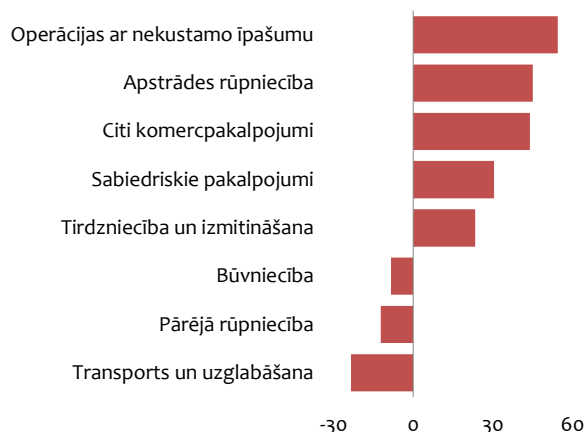

2019.gada pirmajā pusgadā nefinanšu investīcijas straujāk pieauga pakalpojumu nozarēs. Pakalpojumu nozarēs investēja par gandrīz 26% vairāk nekā pirms gada. Savukārt preču ražošanas nozarēs investīciju apjomi palielinājās par 18 procentiem.

Lielākais devums bija investīciju pieaugumam valsts pārvaldes nozarē (pieaugums par 33%) un operācijās ar nekustamo īpašumu (pieaugums par 54%). Investīcijas apstrādes rūpniecībā bija par gandrīz 45% augstākā līmenī nekā pirms gada. Savukārt enerģētikas un būvniecības nozarē investīcijas ir samazinājušās.

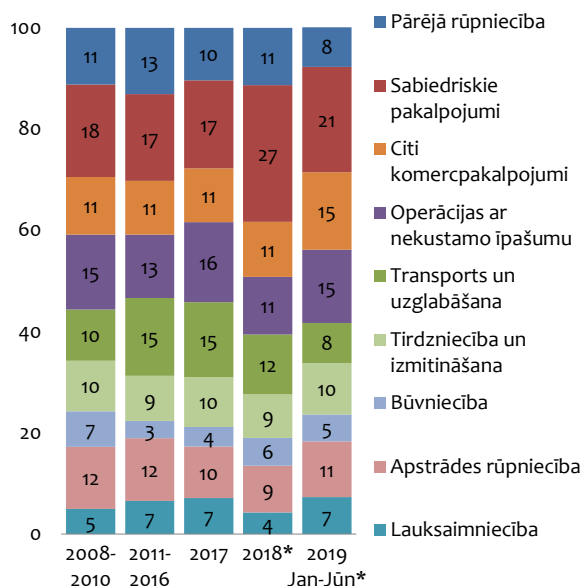
Rūpniecības uzņēmumu vadītāju aptaujas rezultāti liecina, ka nozīmīgākais investīcijas veicinošais faktors ir pieprasījuma pieaugums. Pēdējos gados palielinājās finanšu pieejamības faktoru nozīme investīciju stimulēšanā. Arī 2019.gadā finansiālie apstākļi tiek lēsti kā nozīmīgs investīcijas atbalstošs faktors, kas ir līdzvērtīgs tehniskā rakstura faktoriem, kā, piemēram, tehnoloģiju attīstība, kvalificēta darbaspēka pieejamība u.c.

Nefinanšu investīciju dinamika izmaiņas 2019.gada janvāri-jūnijā, procentos*

* – aprēķināts, izmantojot ceturkšņu datus

Nefinanšu investīciju struktūra pa nozarēm, procentos

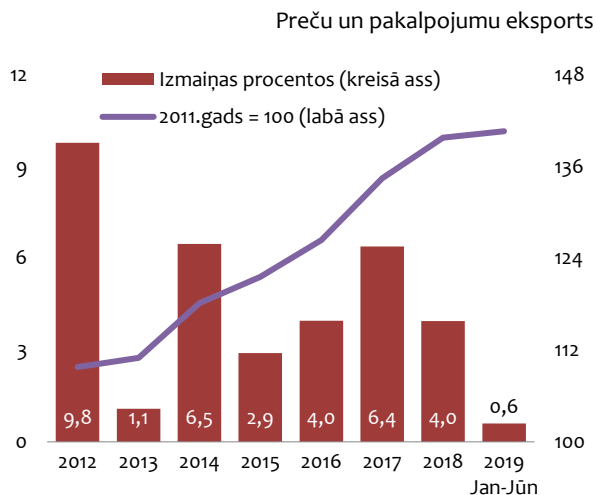
* – aprēķināts, izmantojot ceturkšņu datus

Nākamajos gados investīciju dinamika var būt mērenāka.

Saglabājoties ārējās vides nenoteiktībai, kā arī kreditēšanas zemajam līmenim investīciju dinamika var vājināties. Investēšanas procesa mērenāku dinamiku ietekmēs ES struktūrfondu programmu noslēgums, kā arī vājāks ārējais pieprasījums. Vienlaikus darbaspēka ierobežotais piedāvājums un augsta ražošanas jaudu noslodze var kļūt par stimulu investīcijām.

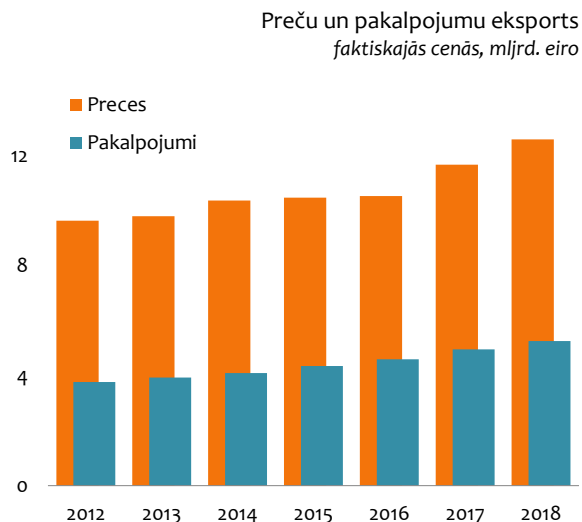
EKSPORTS

Eksports pieaug un ir viens no galvenajiem tautsaimniecības attīstības dzinuliem. Eksporta izaugsme ir cieši saistīta ar ārējo pieprasījumu un galveno partnervalstu ekonomiskās attīstības tempiem.

2018.gadā preču un pakalpojumu eksporta apjomi pieauga stabili. Eksportu veicināja straujāka ekonomikas izaugsme Lietuvā un Igaunijā, stabils pieprasījums nozīmīgākajā eksporta tirgū – ES valstīs, kā arī ekonomiskās situācijas stabilizēšanās Krievijā un citās NVS valstīs.

2019.gada 1.pusē eksports pieauga mērenāk nekā pirms gada, ko noteica lēnāki izaugsmes tempi galvenajās tirdzniecības partnervalstīs.

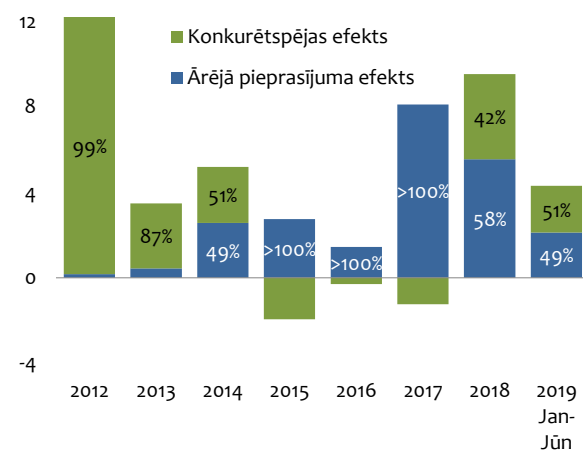

2014.-2017.gadā eksporta pieaugumu pamatā noteica ārējais pieprasījums, savukārt cenu konkurētspējas loma eksporta pieaugumā bija mazāka vai pat negatīva. Savukārt kopš 2018.gada ārējais pieprasījums arvien vairāk

ietekmē eksporta izaugsmi, kas galvenokārt ir saistīts ar straujo koksnes produkcijas pieprasījuma pieaugumu gaidāmā *Brexit* dēļ.

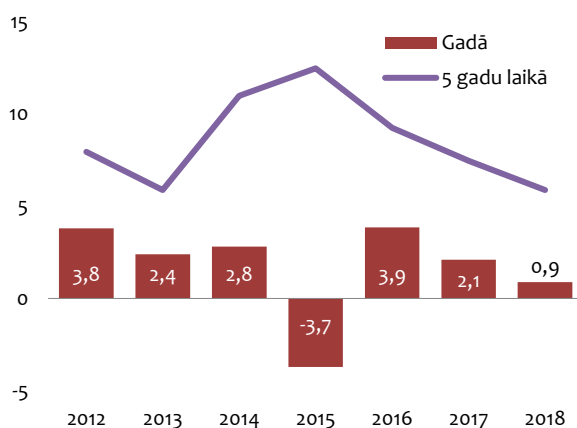
Straujas izaugsmes gados preču eksporta izaugsmē dominēja dažas lielākās eksporta preču grupas, tādas kā koksne un tās izstrādājumi un metāli. Krīzes laikā eksporta apjomi samazinājās visās preču grupās, tomēr straujāk saruka tieši lielāko eksporta grupu apjomi. Pēc krīzes periodā, atsākoties izaugsmei, eksporta apjomu pieaugumi preču grupu griezumā ir līdzīgāki, kas nosaka augstāku eksporta diversifikācijas pakāpi. Latvijā pēdējos gados eksporta diversifikācijas rādītājs atbilst ES-15 valstu vidējam līmenim.

Eksporta patstāvīgās tirgus daļas analīze
Latvijas preču eksporta uz ES valstīm izmaiņu struktūra, procentos

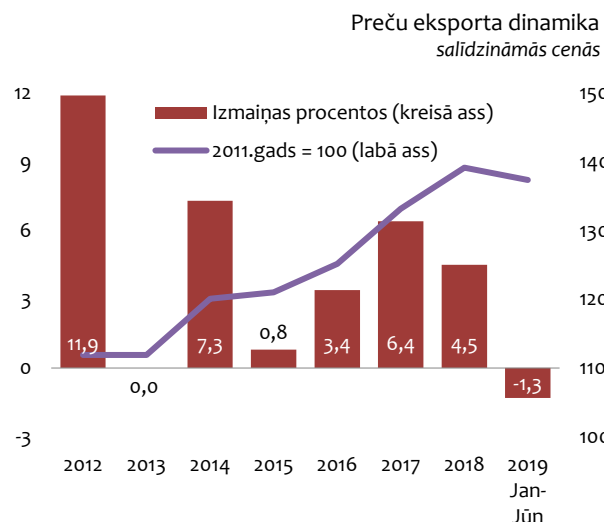
Latvijas eksporta daļa pasaules tirgū pieaug, kas liecina ka Latvijas uzņēmēji saglabā konkurētspēju, neraugoties uz strauju darbaspēka izmaksu pieaugumu.

Eksporta tirgus daļa pasaules eksportā izmaiņas procentos

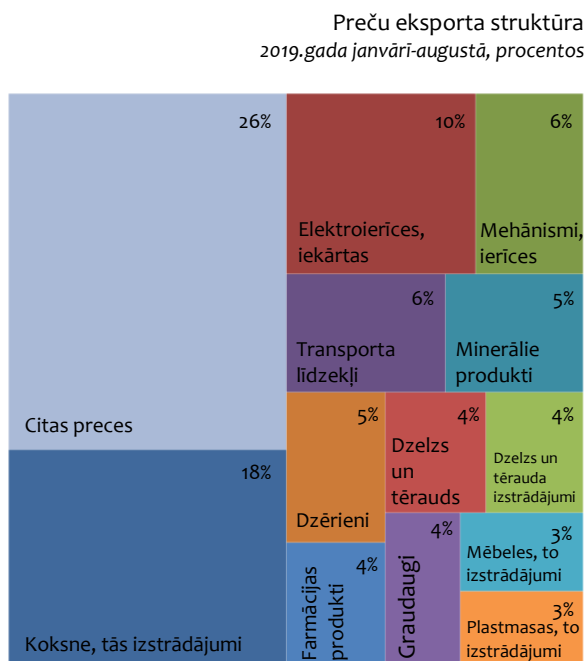

Preču eksports

Preču eksporta īpatsvars pēdējos gados ir stabils un veido aptuveni 70% no kopējā Latvijas eksporta un tā daļa pēdējos gados nav būtiski mainījusies.

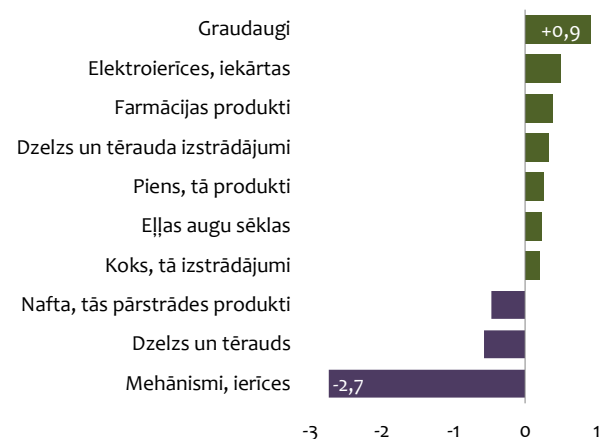
2018.gadā preču eksports attīstījās dinamiski (salīdzinot ar 2017.gadu, faktiskajās cenās – +9,4%). Pieaugumu galvenokārt noteica koksnes un tās izstrādājumu, mehānismu un ierīču, kā arī parasto metālu un to izstrādājumu eksporta attīstība. Eksports nedaudz straujāk pieauga uz ES valstīm, savukārt mērenāk uz NVS un pārējām valstīm.

Savukārt 2019.gada janvāri-augustā eksporta pieaugums bija vien 0,4%. Lielāko ieguldījumu eksporta attīstībā noteica graudaugu produkcijas eksports, kā arī

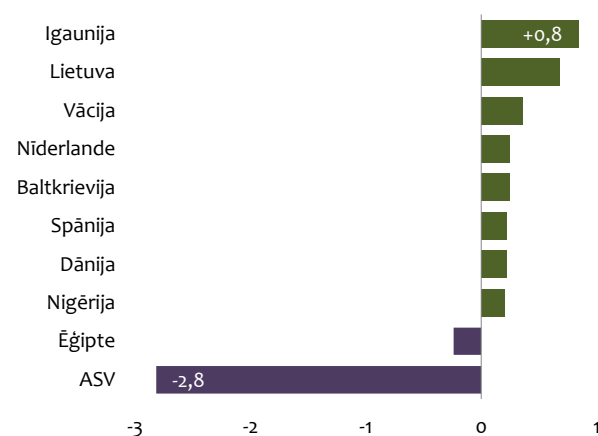
elektroierīču un iekārtu un farmācijas produktu eksporta vērtības palielinājums. Savukārt negatīvi eksporta attīstību ietekmēja mehānismu un ierīču, dzelzs un tērauda, kā arī naftas pārstrādes produktu eksporta samazinājumi.

Preču grupas ar lielāko ietekmi Latvijas eksporta izmaiņās ieguldījums izmaiņās 2019.gada janvāri-augustā, procentpunktos

Lielākās Latvijas preču eksporta partnervalstis 2019.gada janvāri-augustā bija Lietuva, Igaunija, Krievija, Vācija, Zviedrija, Apvienotā Karaliste, Dānija un Polija. Uz šīm valstīm Latvija eksportēja aptuveni 2/3 daļas no visām precēm.

Valstis ar lielāko ietekmi Latvijas preču eksporta izmaiņās ieguldījums izmaiņās 2019.gada janvāri-augustā, procentpunktos

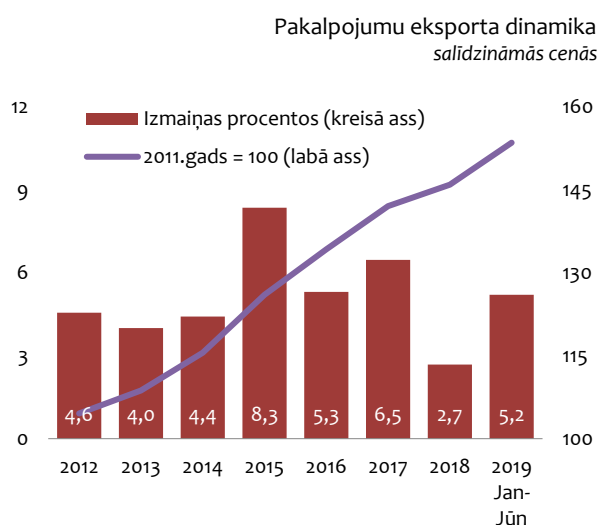

2019.gada janvāri-augustā uz ES valstīm galvenās eksporta preču grupas bija koksne un tās izstrādājumi, elektroierīces un iekārtas, kā arī transporta līdzekļi un to daļas. Eksportā uz NVS valstīm lielu daļu sastādīja alkoholiskie dzērieni, mehānismi un ierīces, farmācijas produkti, kā arī elektroierīces un iekārtas. Savukārt uz pārējām valstīm lielākās eksporta grupas bija koksne un tā izstrādājumi, graudaugu kultūras, kā arī elektroierīces un iekārtas.

Pakalpojumu eksports

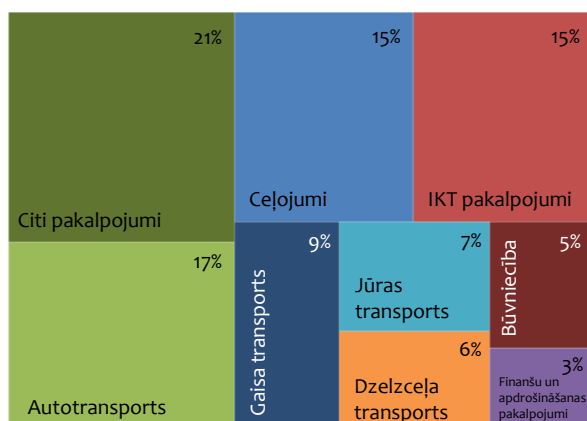
Kopš 2011.gada Latvijas pakalpojumu eksports aug straujāk nekā preču eksports. Lielu ieguldījumu eksporta izaugsmē veido vairāki pakalpojumu posteņi – transporta pakalpojumi, ceļojumu, IKT un tirdzniecības starpniecības pakalpojumi. Savukārt pakalpojumu eksportā samazinās finanšu pakalpojumu eksporta īpatsvars.

Gan 2018.gadā, gan arī 2019.gada janvārī-jūnijā pakalpojumu eksportā bija vērojama stabila izaugsme – attiecīgi +6,1% un +7,1 procenti.

2019.gada janvārī-jūnijā straujāk pieauga tirdzniecības starpniecības un autotransporta pakalpojumu eksports. Pieauga arī IKT, būvniecības un ceļojumu pakalpojumu eksports. Savukārt saruka finanšu un apdrošināšanas, jūras un gaisa transporta pakalpojumu eksports.

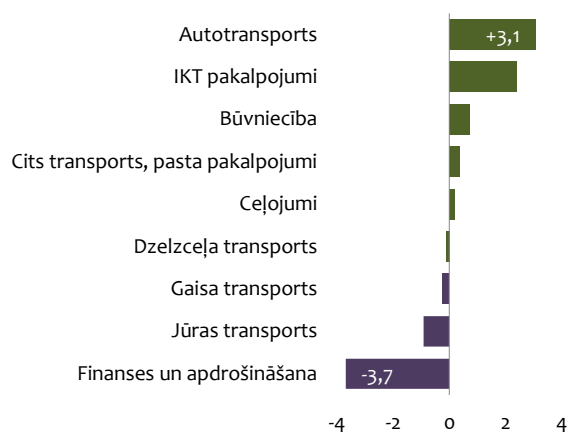
Pakalpojumu eksporta struktūra pa posteņiem
2019.gada janvārī-jūnijā, procentos

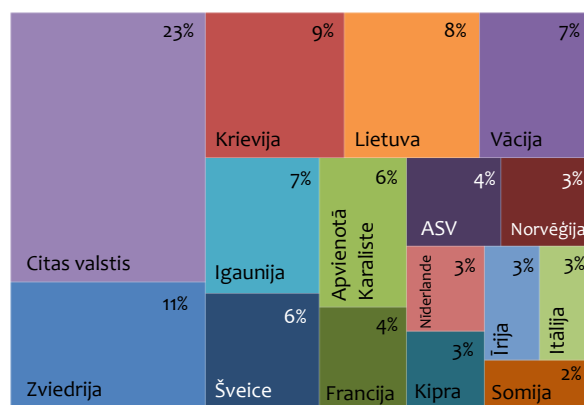
Pakalpojumu eksportā pa valstu grupām ik gadu arvien lielāku īpatsvaru veido eksports uz ES valstīm, no 49% 2011.gadā, līdz 67% 2019.gada 1.pusgadā. Vērā ņemamu daļu sastāda pakalpojumu eksports uz NVS valstīm, kas

pārsvarā saistīts ar tranzītpakalpojumiem. Jāatzīmē, ka pakalpojumu eksports uz NVS valstīm pēdējo gadu laikā ir nedaudz sarucis, no 17% 2014.gadā, līdz 12% 2019.gada 1.pusgadā.

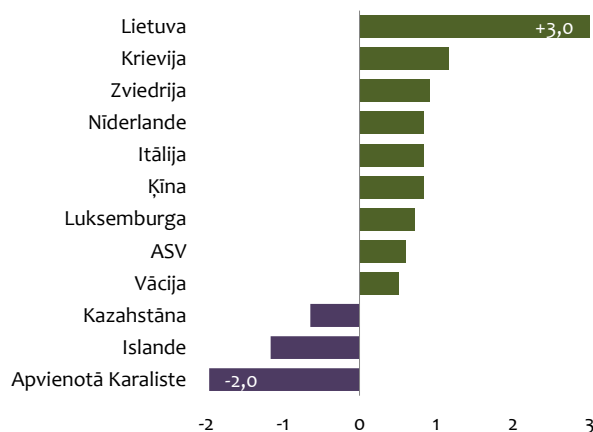
Pakalpojumu posteņu eksporta attīstība
ieguldījums izmaiņās 2019.gada janvārī-jūnijā, procentpunktos

Pakalpojumu eksporta struktūra pa valstīm
2019.gada janvārī-jūnijā, procentos

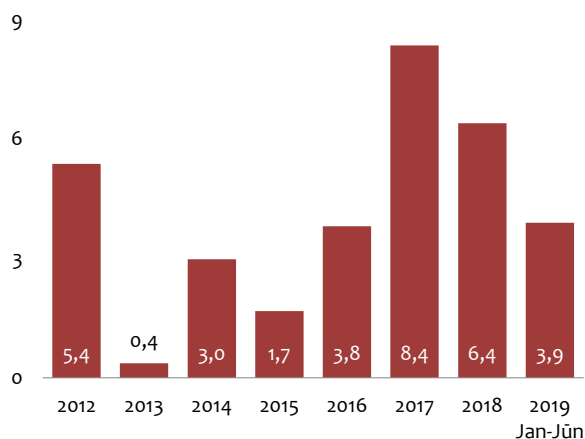
Valstis ar lielāko ietekmi Latvijas pakalpojumu eksportā
ieguldījums izmaiņās 2019.gada janvārī-jūnijā, procentpunktos

IMPORTS

Preču un pakalpojumu importa apjomi pēdējos gados stabili aug. Īpaši strauji imports pieauga 2017.gadā, kad straujāk pieauga preču, mērenāk pakalpojumu imports.

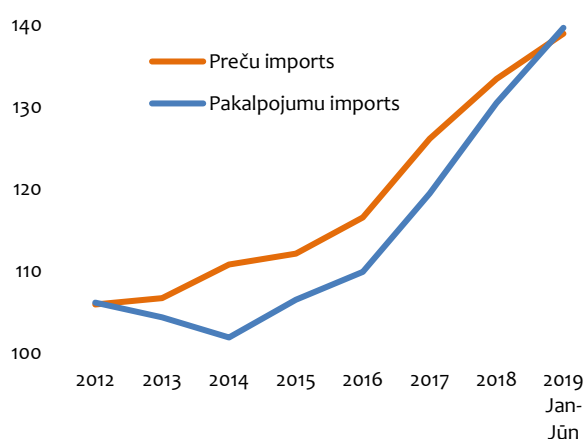
Preču un pakalpojumu imports
salīdzināmās cenās, izmaiņas procentos

2018.gadā turpinājās strauja preču importa izaugsme, kad imports faktiskajās cenās palielinājās par 11,4%. To būtiski veicināja mehānismu un ierīču, dzelzs un tērauda, koksnes un tās izstrādājumu, kā arī minerālo produktu importa pieaugumi. Savukārt 2019.gada janvārī-augustā imports pieauga daudz mērenāk – par 1%. Lielāko ieguldījumu importa attīstībā noteica lidaparātu, to daļu, farmācijas produktu, kā arī mēslojumu importa vērtības pieaugums. Savukārt samazinājās mehānismu un ierīču, naftas pārstrādes produktu un dzelzs un tērauda importa vērtība.

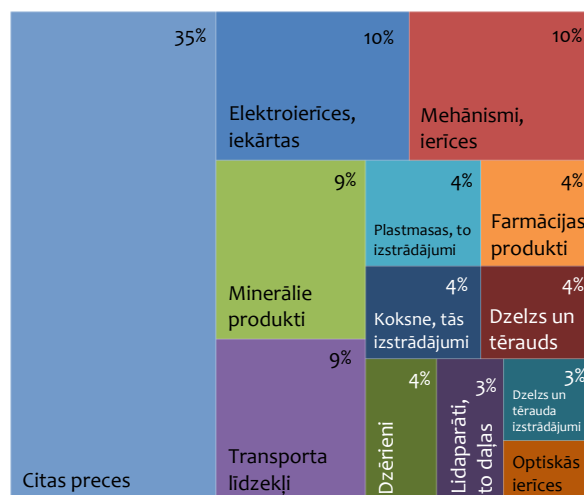
Galvenās Latvijas preču importa partnervalstis ir Lietuva, Vācija, Polija, Igaunija, Krievija, Somija un Nīderlande. Kopā šo valstu produkcija 2019.gada janvārī-augustā veidoja vairāk nekā 60% no Latvijas preču importa.

Preču un pakalpojumu imports
2011.gads = 100

Pēc preču gala pielietojuma importa struktūra kopš 2012.gada nav būtiski mainījusies. Nedaudz ir samazinājusies starppatēriņa preču daļa, ko noteica degvielas importa vērtības samazinājums. Degvielas īpatsvars starppatēriņa produktu grupā ir samazinājies no 34% 2012.gadā līdz 20% 2018.gadā, kas skaidrojams ar ievērojamu pasaules naftas cenu kritumu.

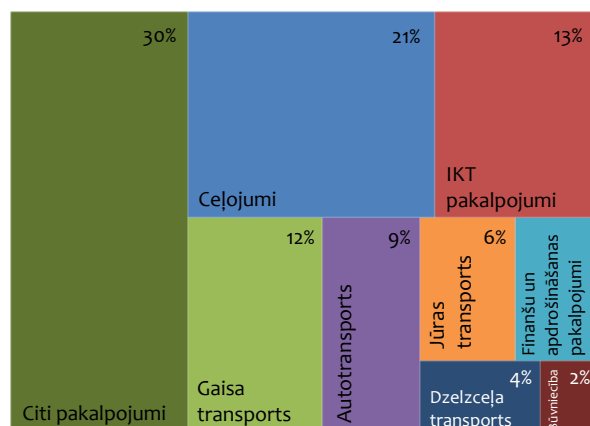
Latvijas preču importa struktūra
2019.gada janvārī-augustā, procentos

Latvijas pakalpojumu imports pēdējos gados attīstās dinamiski, nedaudz straujāk nekā pakalpojumu eksports. 2015.-2018.gadā pakalpojumu imports pieauga par 8,9% vidēji ik gadu.

2019.gada janvārī-jūnijā pakalpojumu imports faktiskajās cenās pieauga par 8,2%. Lielu ieguldījumu pakalpojumu importa pieaugumā 2019.gada 1.pusgadā veidoja tirdzniecības starpniecības pakalpojumu, kā arī IKT, autotransporta un gaisa transporta pakalpojumu imports. Savukārt samazinājās finanšu pakalpojumu imports.

Pakalpojumu importa struktūra pa posteņiem
2019.gada janvārī-jūnijā, procentos

2019 | 2

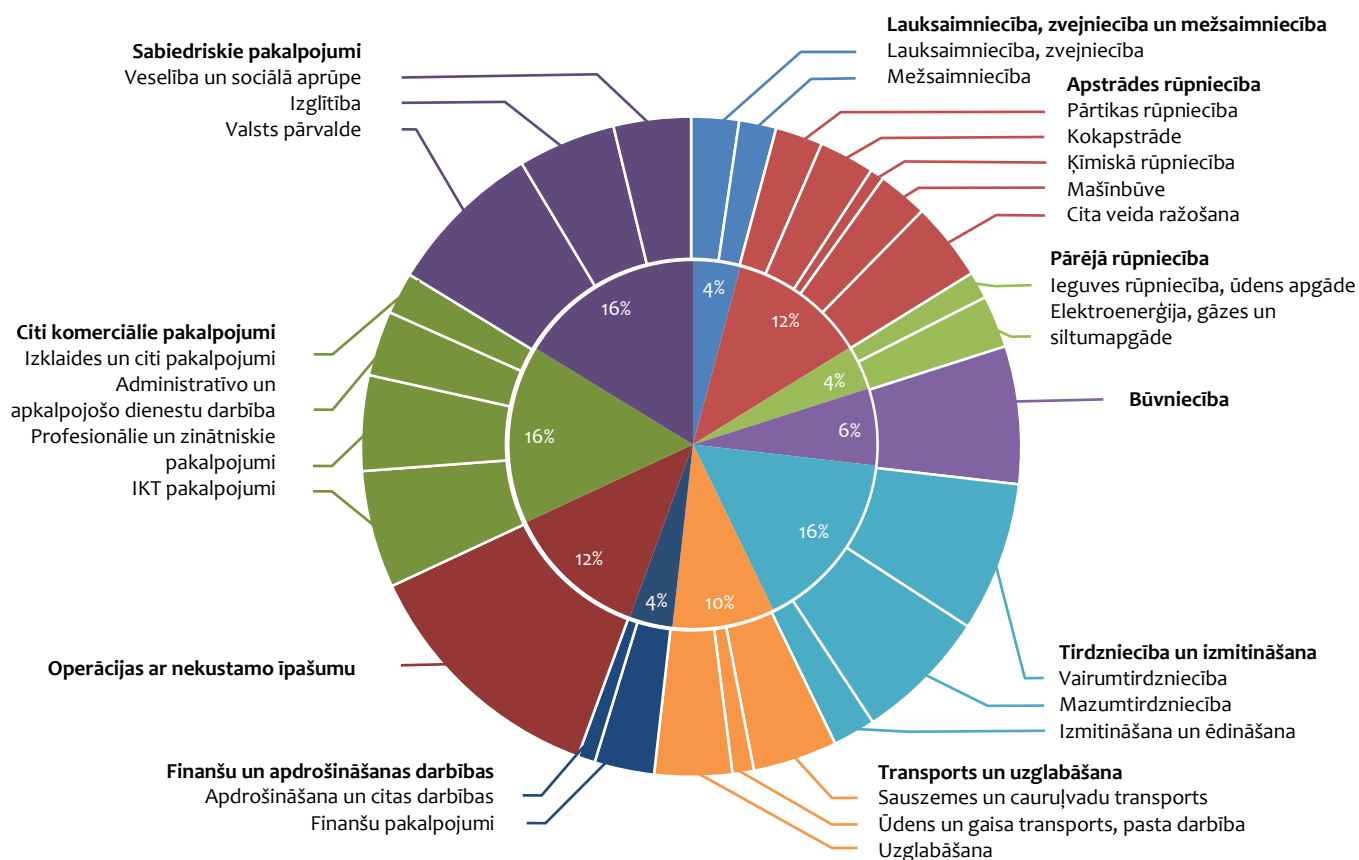
NOZARU IEGULDĪJUMS

2009.-2010.gadā, samazinoties darbaspēka izmaksām, uzlabojās Latvijas ražotāju konkurētspēja, kas bija pamats eksporta pieaugumam un līdz ar to arī tirgojamo nozaru attīstībai. Mainījās tautsaimniecības struktūra. 2008.gadā tirgojamās nozares (lauksaimniecības, mežsaimniecības, rūpniecības, kā arī transporta pakalpojumu nozares) veidoja vien 26,4% no kopējās pievienotās vērtības, bet 2010.gadā šo nozaru īpatsvars sasniedza 33,2%. 2018.gadā šo nozaru īpatsvars ir nedaudz sarucis – līdz 28,7%. 2018.gadā, salīdzinot ar 2010.gadu, īpatsvars ir

samazinājies visās nozarēs, izņemot būvniecību un komercpakalpojumu nozares. Savukārt sabiedrisko pakalpojumu nozaru īpatsvars ir saglabājies praktiski nemainīgs. 2014.-2016.gados izaugsme turpinājās visās nozarēs, izņemot būvniecību un transportu, savukārt 2017. un 2018.gadā būvniecības un transporta apjoms kāpumam bija viena no lielākām ietekmēm izaugsmei.

2018.gadā preces sastādīja 27%, bet pakalpojumi – 73% no kopējās pievienotās vērtības.

Pievienotās vērtības struktūra
2018.gadā*, procentos

* Ekonomikas ministrijas aprēķini

Nozaru attīstības tendences
izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos

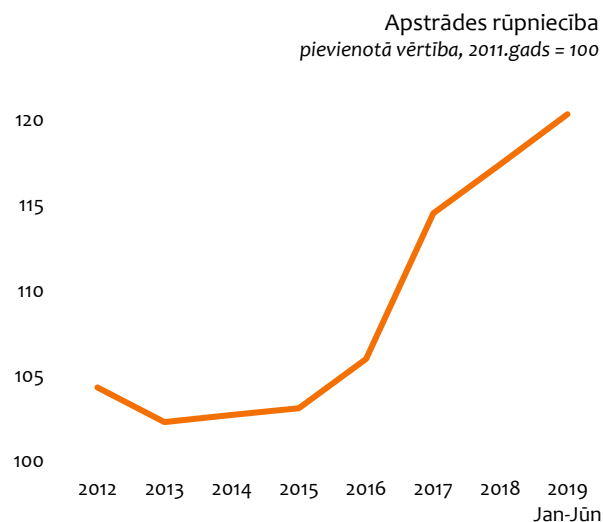
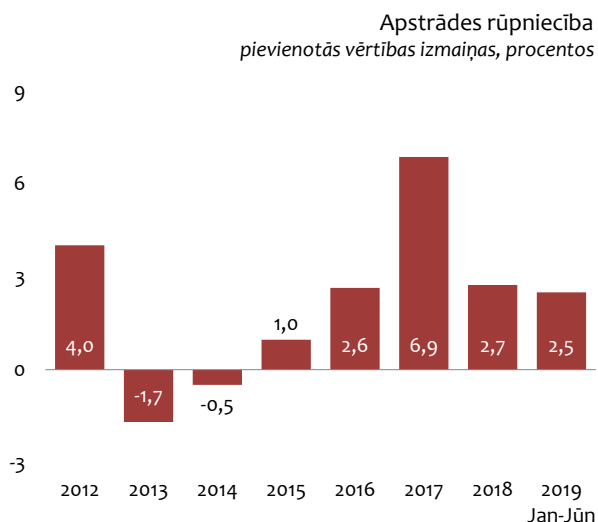
	2015	2016	2017	2018	2019 Jan-Jūn
Iekšzemes kopprodukts	3,3	1,8	3,8	4,6	2,3
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	12,6	-10,5	5,1	2,1	10,2
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	11,5	-4,4	11,2	3,7	4,7
Apstrādes rūpniecība	1,0	2,6	6,9	2,7	2,5
Pārtikas rūpniecība	-4,6	1,8	5,2	-2,9	-1,3
Viegļā rūpniecība	-13,2	2,1	7,6	-0,8	-1,3
Kokapstrāde	7,1	8,0	2,1	4,5	2,3
Papīra ražošana un poligrāfija	0,0	3,6	4,5	-3,7	4,4
Ķīmiskā rūpniecība	-4,1	10,7	11,4	7,0	-0,1
Nemetālisko minerālu ražošana	-9,8	11,6	11,1	1,3	-6,4
Metālapstrāde	34,8	5,4	12,0	3,6	12,3
Elektrisko un optisko iekārtu ražošana	16,7	12,6	15,8	12,1	11,5
Mašīnu un iekārtu ražošana	7,9	8,5	21,5	7,0	5,2
Transportlīdzekļu ražošana	3,5	-2,9	22,8	7,3	0,2
Pārējās rūpniecības nozares	3,5	0,8	4,3	-1,8	3,7
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	22,9	17,9	-1,8	-2,7	-12,8
Būvniecība	-2,4	-14,9	14,3	17,6	2,0
Ēku būvniecība	-8,2	-11,1	22,4	25,6	4,7
Inženierbūves	0,4	-25,7	30,0	11,6	-3,3
Tirdzniecība	7,4	2,9	2,3	1,8	4,6
Mazumtirdzniecība	4,9	2,3	4,3	3,8	3,4
Transports un uzglabāšana	-7,8	6,2	7,5	4,7	-1,2
Kravu pārvadājumi dzelzceļā	-2,4	-14,1	-8,4	12,5	-7,9
Ostās pārkrautās kravas	-6,2	-9,3	-2,0	6,9	-0,2
Kravu pārvadājumi ar autotransportu	0,5	1,3	7,0	12,8	-4,2
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	6,0	1,5	9,4	5,2	7,0
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	1,9	5,4	8,7	12,8	3,1
Finanšu un apdrošināšanas darbības	7,2	0,4	-17,6	1,0	-0,9
Operācijas ar nekustamo īpašumu	1,5	0,5	-0,5	2,6	0,2
Citi komercpakalpojumi	6,2	1,0	5,6	2,7	5,9
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	1,5	2,7	3,5	3,2	2,1
Izglītība	2,1	0,7	5,1	2,1	2,2
Veselība un sociālā aprūpe	5,8	1,0	8,5	5,1	9,1
Māksla, izklaide un atpūta	-4,2	5,0	6,7	4,8	6,0

APSTRĀDES RŪPNIECĪBA

Apstrādes rūpniecības attīstību veicina Latvijas ražotāju konkurētspējas uzlabošanās, kā arī pieprasījuma dinamika lielākajos eksporta tirgos. Īpaši strauji apstrādes rūpniecības apjomi pieauga 2017.gadā, mērenāk – 2018.gadā. Pozitīvi nozares izaugsmi 2018.gadā ietekmēja lielākā rūpniecības apakšnozare – kokapstrāde, savukārt samazinājās otra lielākā apakšnozare – pārtikas rūpniecība.

apjomi. Savukārt 2019.gada astoņi mēneši nebija veiksmīgi pārtikas rūpniecībai, nemetālisko minerālu un transportlīdzekļu ražošanai.

2019.gada astoņos mēnešos apstrādes rūpniecības apgrozījums faktiskajās cenās pieauga straujāk nekā izlaides apjomi. Līdzīgi pieauga gan vietējā tirgū realizētās, gan eksportētās produkcijas apjomi.

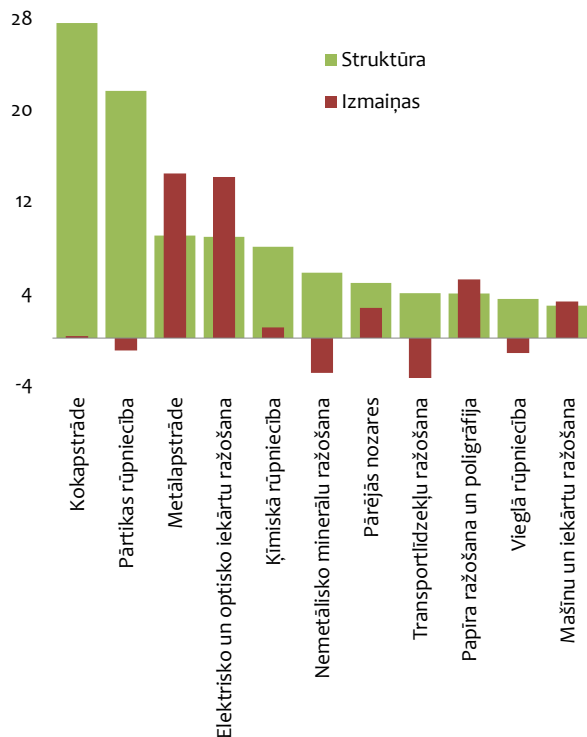
2019.gada janvārī-augustā bija vērojama salīdzinoši mērena apstrādes rūpniecības izaugsme. Lielāko pozitīvo ieguldījumu apstrādes rūpniecības izaugsmē veidoja metālapstrāde un elektrisko un optisko iekārtu ražošana. Pieauga arī papīra ražošanas un poligrāfijas, mašīnu un iekārtu ražošanas un ķīmiskās rūpniecības ražošanas

2018.gadā un 2019.gada pirmajā pusē apstrādes rūpniecībā turpināja pieaugt arī aizņemto darbavietu skaits. To skaits 2019.gada janvārī-jūnijā straujāk auga nemetālisko minerālu ražošanā, savukārt darbavietu skaits samazinājās vieglajā un pārtikas rūpniecībā.

Apstrādes rūpniecības struktūra un nozaru attīstības tendences procentos

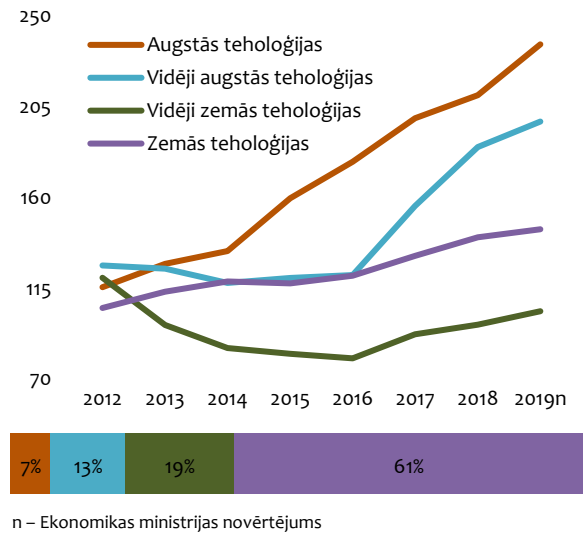
	Struktūra 2018.gadā			Ražošanas apjomu izmaiņas				
	Izlaide	Aizņemtās darbavietas	Eksporta īpatsvars realizācijā	2015	2016	2017	2018	2019 Jan-Aug
Apstrādes rūpniecība	100	100	65,4	4,3	5,6	8,0	2,7	2,3
Pārtikas ražošana	21,5	19,6	35,0	-4,6	1,8	5,2	-2,9	-1,1
Vieglā rūpniecība	3,5	10,0	84,1	-13,2	2,1	7,6	-0,8	-1,3
Kokapstrāde	28,2	20,2	71,3	7,1	8,0	2,1	4,5	0,2
Papīra ražošana, poligrāfija	3,8	4,3	64,7	0,0	3,6	4,5	-3,7	5,2
Ķīmija un farmācija	8,3	7,2	76,8	-4,1	10,7	11,4	7,0	0,9
Nemetāliskie minerāli	6,0	4,9	52,4	-9,8	11,6	11,1	1,3	-3,1
Metālapstrāde	8,5	10,1	68,5	34,8	5,4	12,0	3,6	14,5
Elektroniskās iekārtas	8,2	4,7	90,5	16,7	12,6	15,8	12,1	14,2
Mašīnu un iekārtu ražošana	2,7	3,5	88,4	7,9	8,5	21,5	7,0	3,2
Transportlīdzekļu ražošana	4,1	3,4	91,7	3,5	-2,9	22,8	7,3	-3,5
Pārējās nozares	5,0	12,1	66,4	3,5	0,8	4,3	-1,8	2,6

Apstrādes rūpniecības izaugsme
struktūra un ražošanas apjomu izmaiņas 2019.gada janvārī-augustā,
procentos

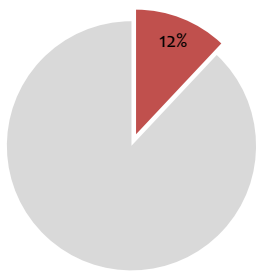
Arī 2019.gadā kopumā izaugsme apstrādes rūpniecībā saglabāsies, un pieauguma tempi varētu būt līdzīgi kā pirms gada. Straujāku apstrādes rūpniecības izaugsmi ierobežos nenoteiktība ārējos tirgos, kas neļauj cerēt uz jūtamu eksporta iespēju paplašināšanos.

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjomu indekss un
struktūra pa tehnoloģiju līmeņiem
2011.gads = 100, struktūra 2018.gadā, procentos

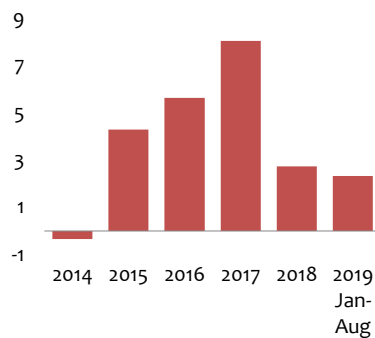

Apstrādes rūpniecības galvenie rādītāji¹

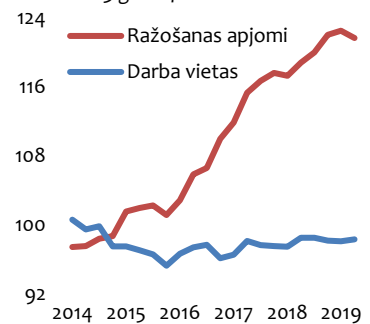
Nozares īpatsvars IKP
2018.gadā

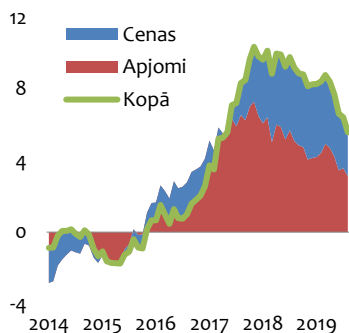
Ražošanas apjomu izmaiņas
procentos

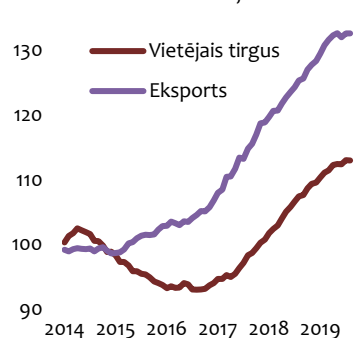
Produkcijas apjomi un aizņemtās
darbavietas
2013.gada 4.ceturksnis = 100

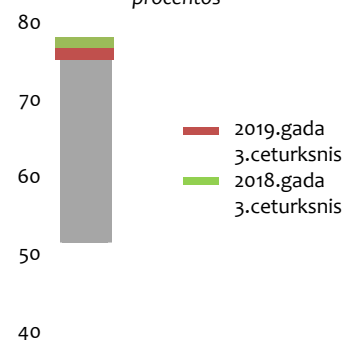
Produkcijas realizācijas izmaiņas
12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija
2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu
slidošais vidējais

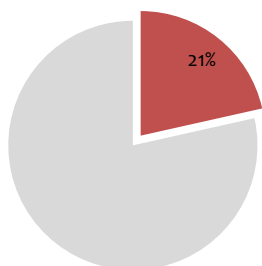
Ražošanas jaudu noslodze
Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis,
procentos

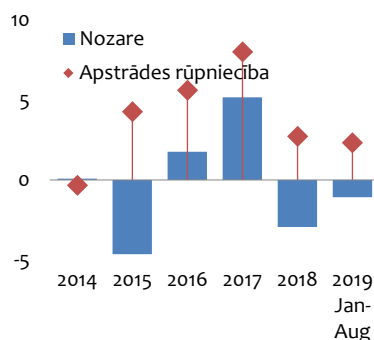
¹ dati par produkcijas realizāciju līdz 2019.gada augustam; dati par aizņemtajām darbavietām līdz 2019.gada 2.ceturksnim

Pārtikas produktu un dzērienu ražošana

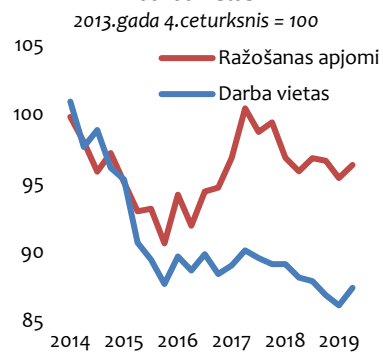
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā
2018.gadā

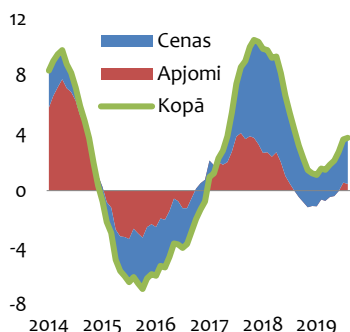
Ražošanas apjomu izmaiņas
procentos

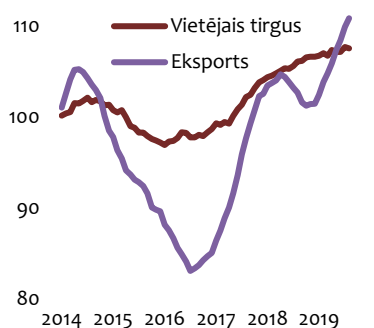
Produkcijas apjomi un aizņemtās
darbavietas

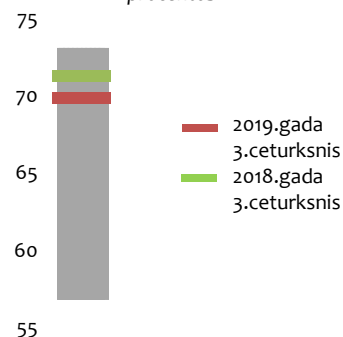
Produkcijas realizācijas izmaiņas
12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija
2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu
slidošais vidējais

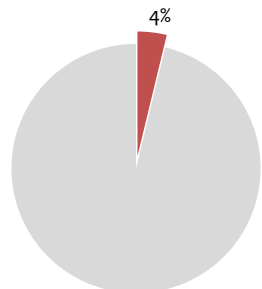

Ražošanas jaudu noslodze
Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis,
procentos

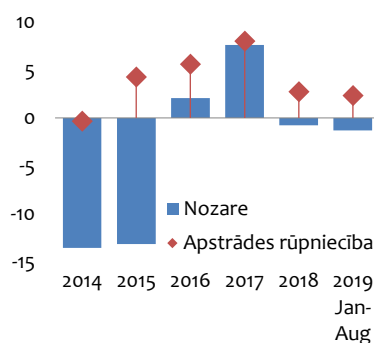

Viegglā rūpniecība

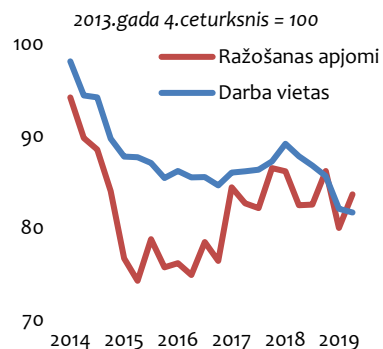
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā
2018.gadā

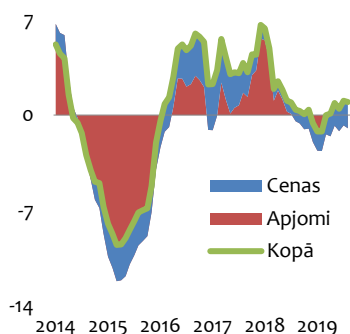
Ražošanas apjomu izmaiņas
procentos

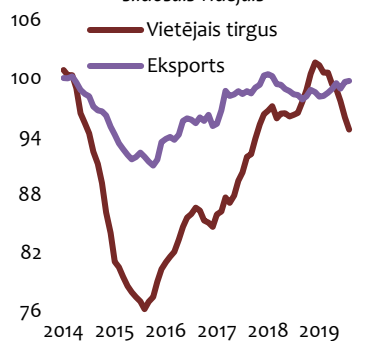
Produkcijas apjomi un aizņemtās
darbavietas

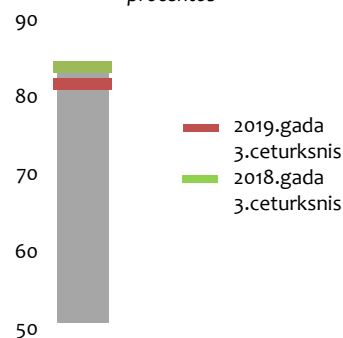
Produkcijas realizācijas izmaiņas
12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija
2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu
slidošais vidējais

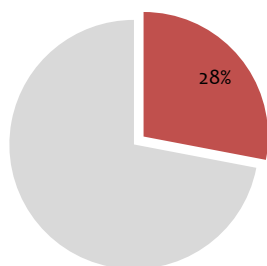

Ražošanas jaudu noslodze
Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis,
procentos

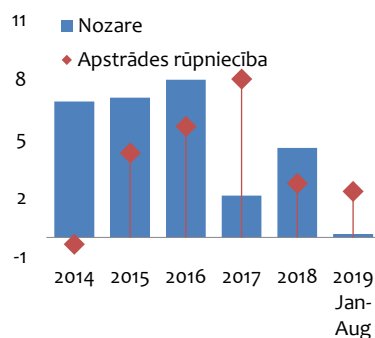

Kokapstrāde

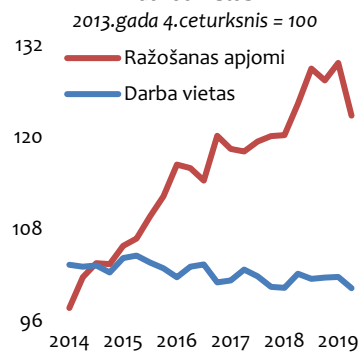
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā
2018.gadā

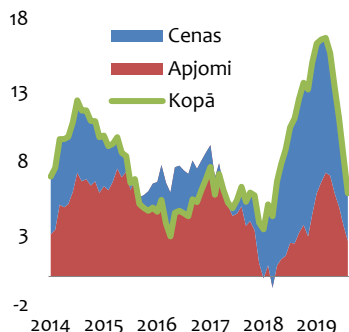
Ražošanas apjomu izmaiņas
procentos

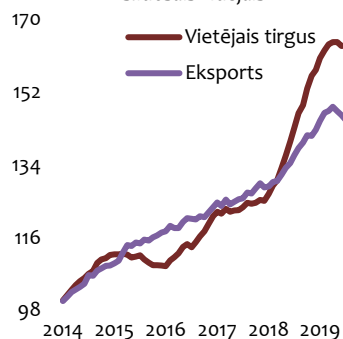
Produkcijas apjomi un aizņemtās
darbavietas

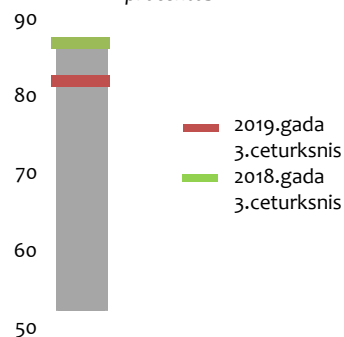
Produkcijas realizācijas izmaiņas
12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija
2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu
slidošais vidējais

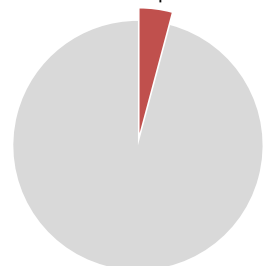

Ražošanas jaudu noslodze
Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis,
procentos

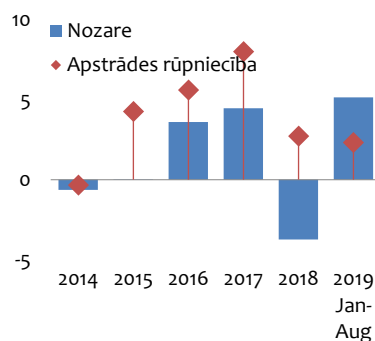

Papīra ražošana un poligrāfija

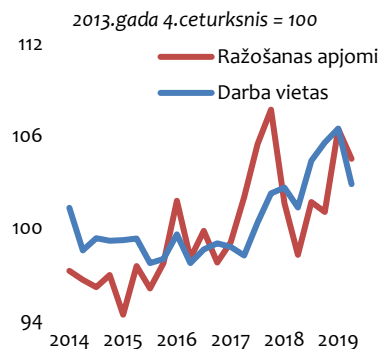
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā
2018.gadā

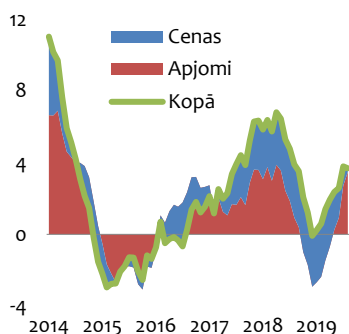
Ražošanas apjomu izmaiņas
procentos

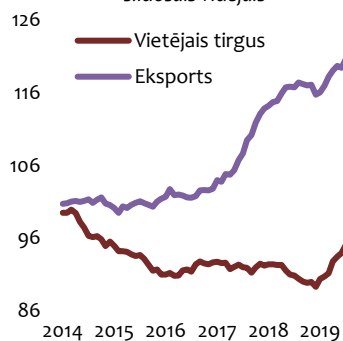
Produkcijas apjomi un aizņemtās
darbavietas

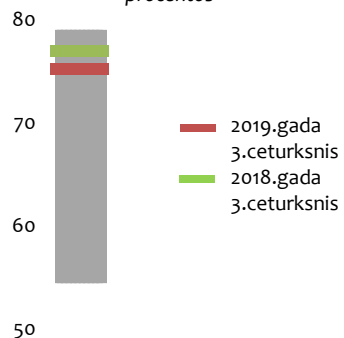
Produkcijas realizācijas izmaiņas
12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija
2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu
slidošais vidējais

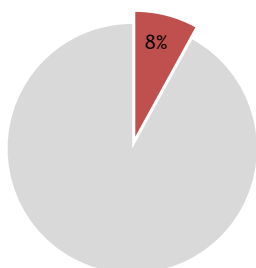

Ražošanas jaudu noslodze
Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis,
procentos

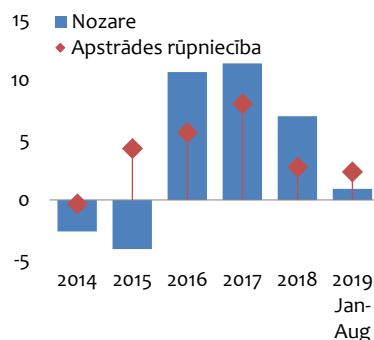

Ķīmiskā rūpniecība

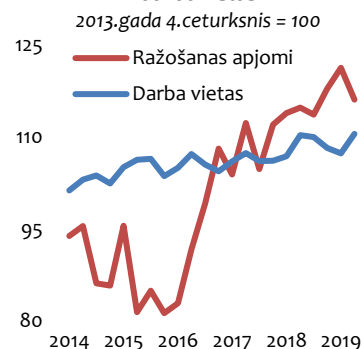
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2018.gadā

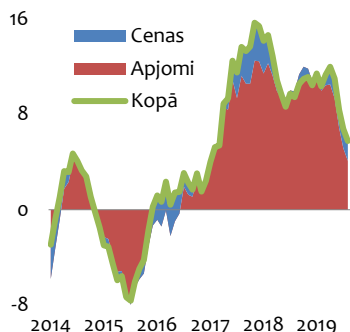
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

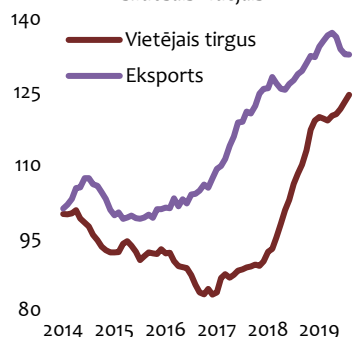
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

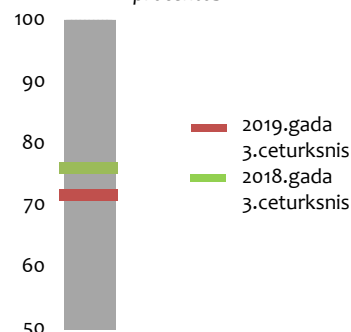
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

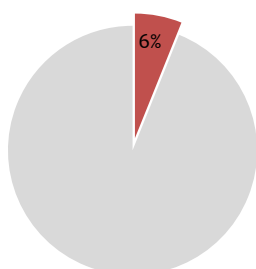

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

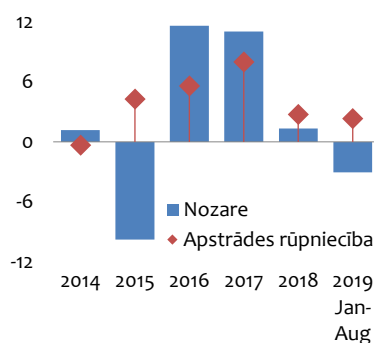

Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana

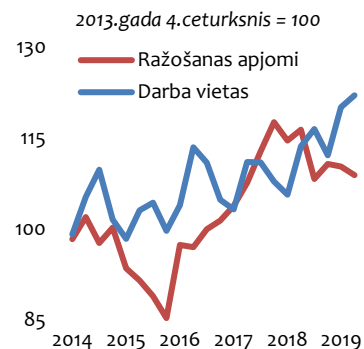
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2018.gadā

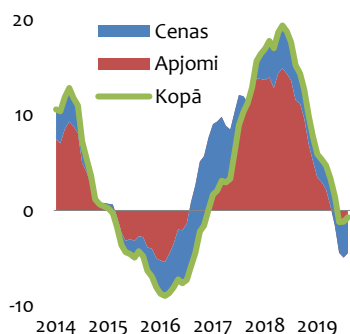
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

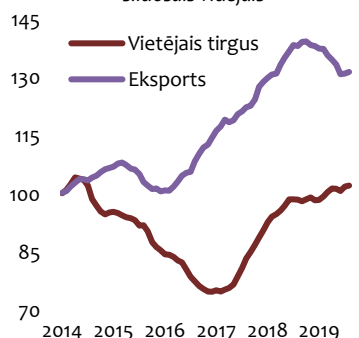
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

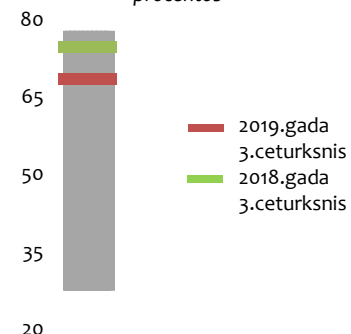
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

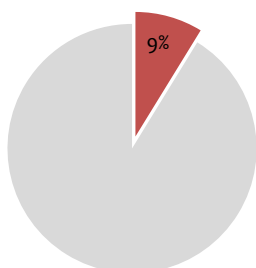

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

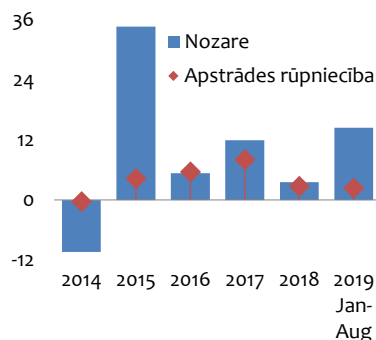

Metālu un metāla izstrādājumu ražošana

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2018.gadā

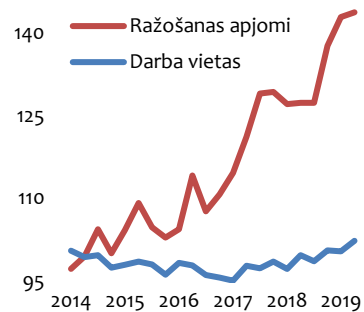

Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

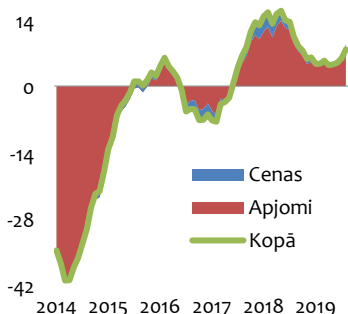

Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

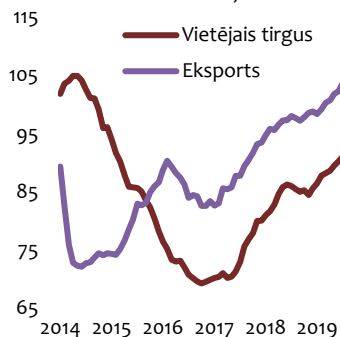
2013.gada 4.ceturksnis = 100

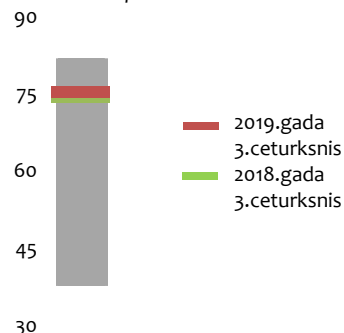
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

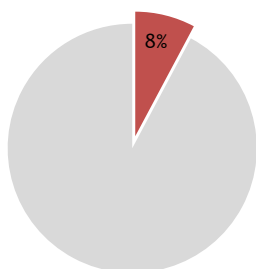

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

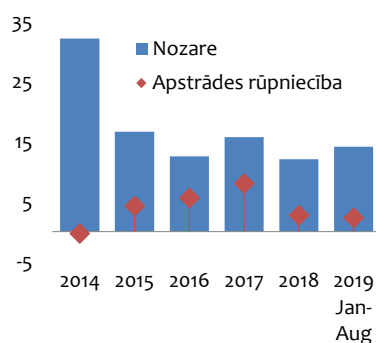

Elektrisko un optisko iekārtu ražošana

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2018.gadā

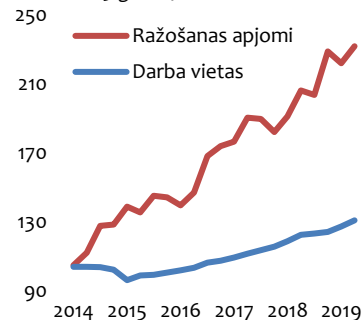

Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

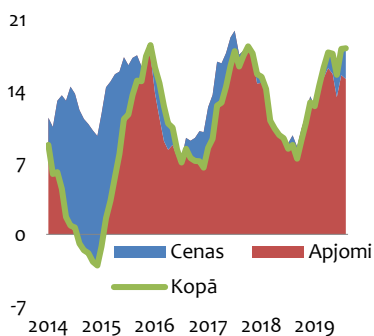

Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

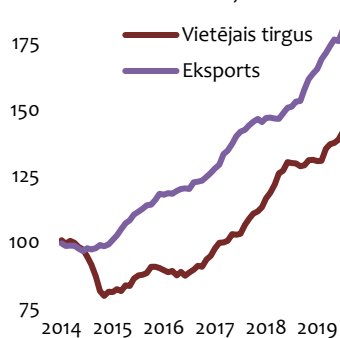
2013.gada 4.ceturksnis = 100

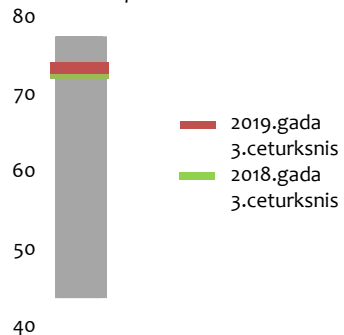
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

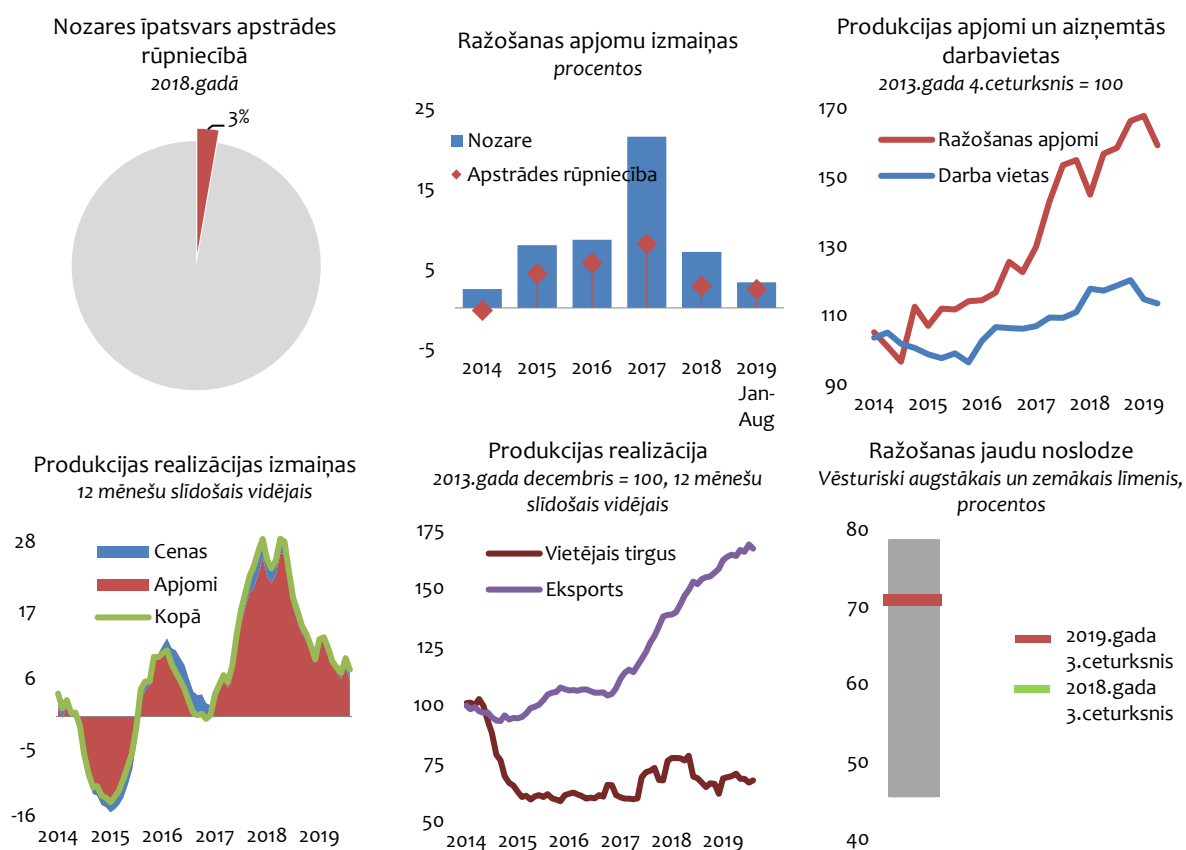
Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

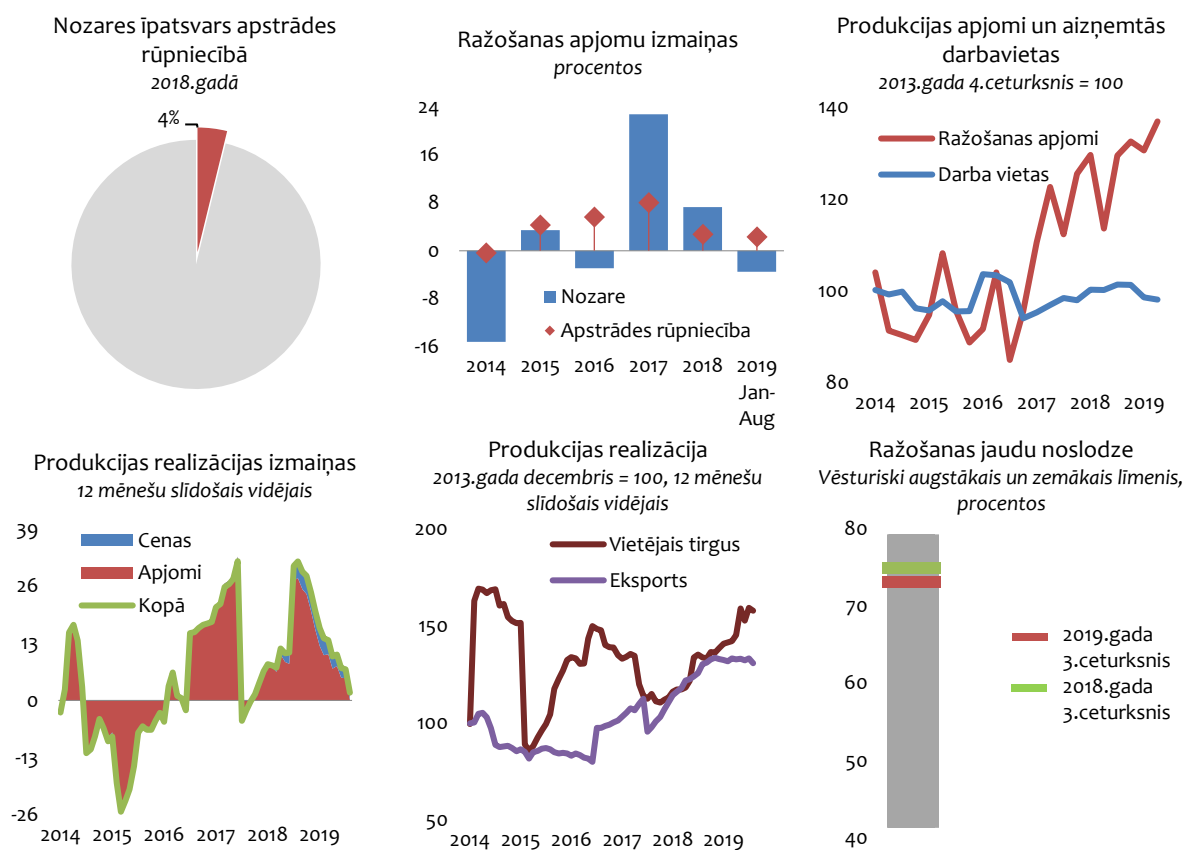
Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

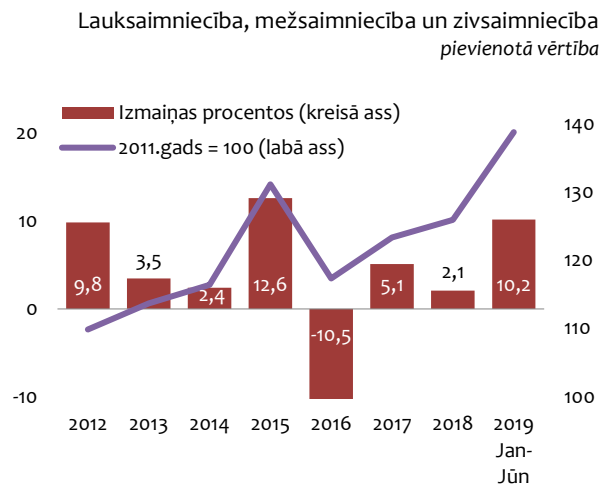
Mašīnu un iekārtu ražošana

Transportlīdzekļu ražošana

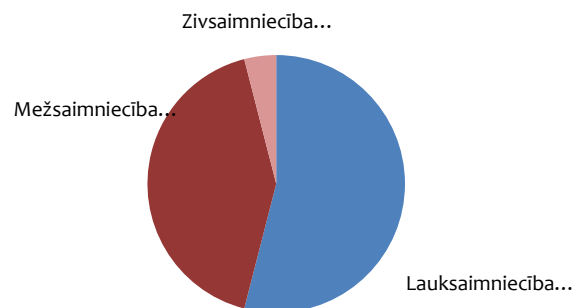

LAUKSAIMNIECĪBA, MEŽSAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA

2018.gadā nozares apjoms pieaugums bija straujākas mežsaimniecības nozares izaugsmes dēļ, jo ilgstošais sausums nelabvēlīgi ietekmēja graudaugu un dārzeņu ražu. Nozarē pakāpeniski samazinās nodarbināto skaits, bet aizņemto darbavietu skaits pieaug un ir pārsniedzis pirmskrīzes līmeni. Tas skaidrojams ar atšķirīgu datu uzskaites sistēmu. Aizņemtās darba vietas pieaug algoto darbavietu kāpuma dēļ, savukārt nodarbināto skaits samazinās pašnodarbināto skaita krituma dēļ, kas nozīmē, ka nozarē arvien vairāk tiek izmantots algots darbaspēks.

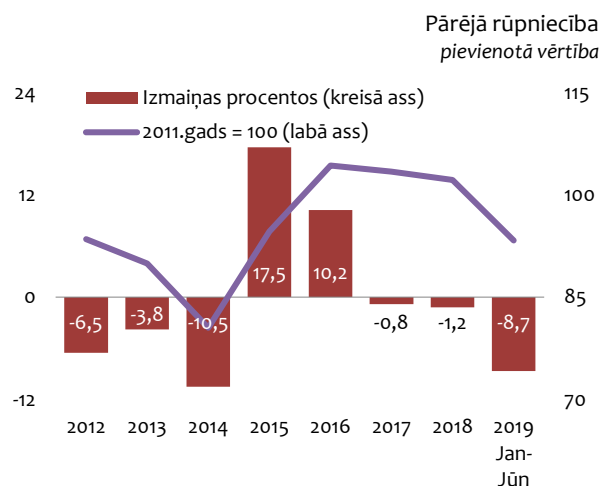
Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozares struktūra 2019.gadā*, procentos

* – EM novērtējums

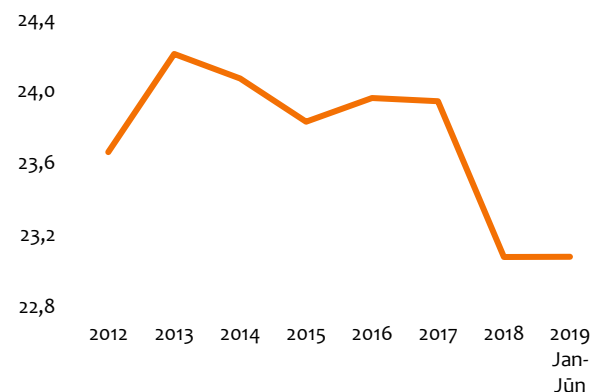
Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozares struktūrā dominē lauksaimniecība un mežsaimniecība. Nozares darbība ir cieši saistīta ar laika apstākļiem, tādēļ nozarē kopumā vērojama svārstīga izaugsme. Pēc būtiskā pieauguma lauksaimniecības nozarē 2015.gadā, kad izaugsmi noteica graudu rekordaža, 2016.gadā nozares apjoms samazinājās, bet 2017.gadā, neskatoties uz nelabvēlīgiem laika apstākļiem, sasniegta Latvijas vēsturē otra augstākā vidējā graudaugu ražība.

PĀRĒJĀ RŪPNIECĪBA

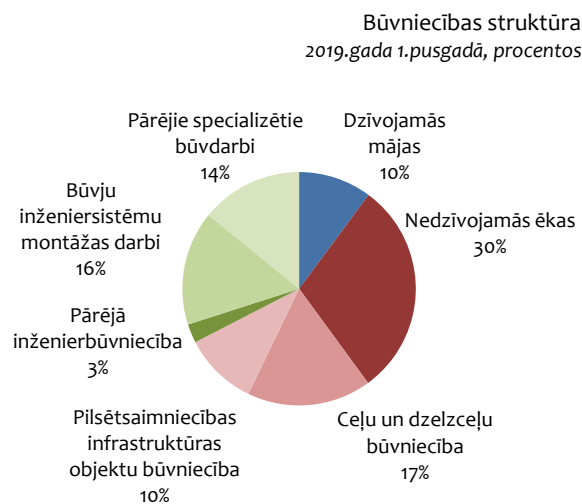
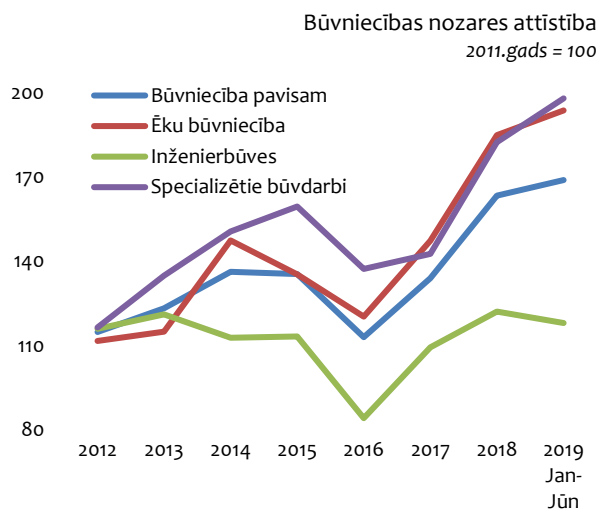
un palielinājās patērētās elektroenerģijas un siltumenerģijas apjomi. 2017.-2018.gadā pārējās rūpniecības nozaru apjoms samazinājās, ko noteica kritums elektroenerģijas un gāzes apgādes nozarē siltā laika apstākļu dēļ. 2019.gada 1.pusgadā nozaru apjomu kritumu turpināja ietekmēt siltā laika apstākļi gada sākumā. Aizņemto darbavietu skaits sarūk elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un kondicionēšanas nozarē.

Aizņemtās darbavietas pārējā rūpniecībā tūkstošos

Pārējās rūpniecības (ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde, elektroenerģijas, gāzes apgāde, siltumapgāde un kondicionēšana, ūdens apgāde un atkritumu apsaimniekošana) nozaru struktūrā dominē elektroenerģijas un gāzes apgāde. 2015.-2016.gadā pārējās rūpniecības nozarēs vērojams straujš pieaugums, kad ziemas mēnešos laika apstākļi bija ievērojami aukstāki

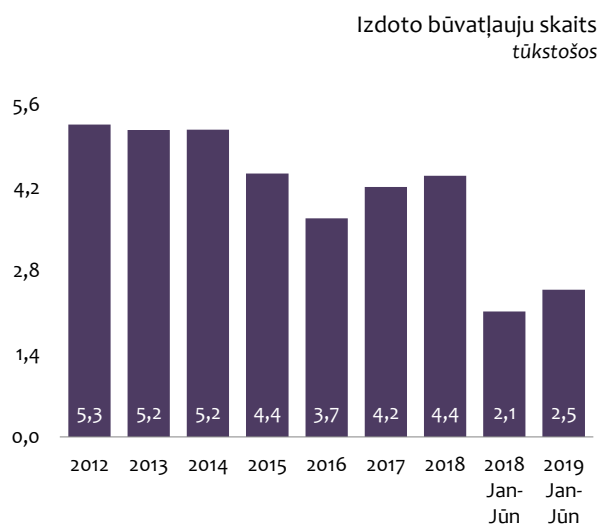
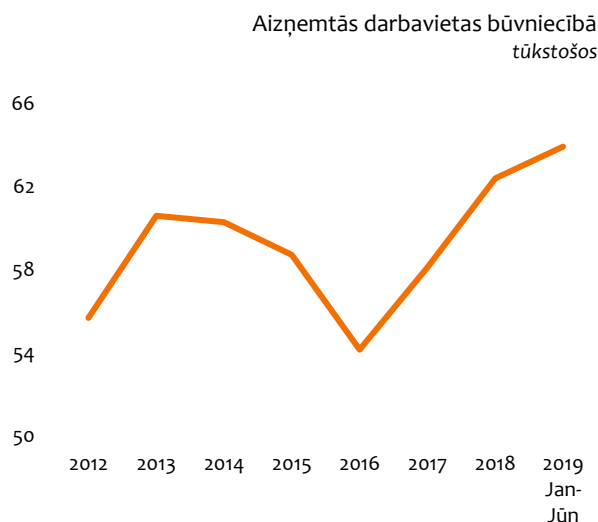
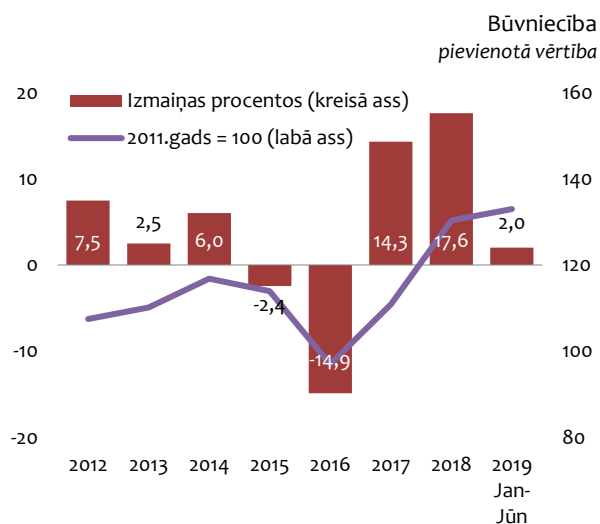
BŪVNICĪBA

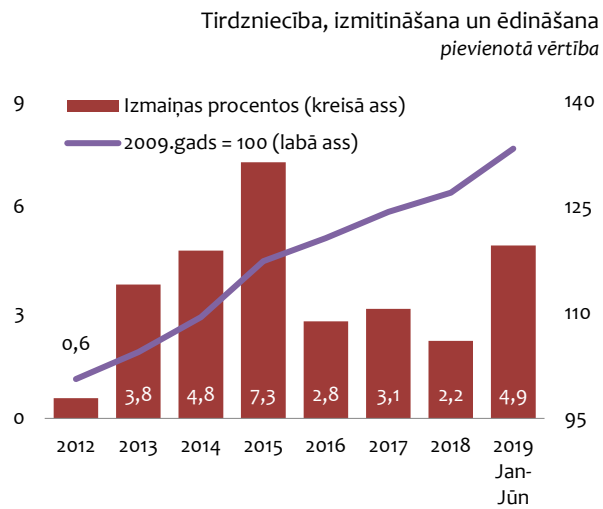
Būvniecības nozarē iepriekšējos divus gadus izaugsmes tempi bija ļoti strauji. Būvniecības produkcijas apjoma dati liecina, ka 2019.gadā attīstības tempi ir būtiski palēninājušies. 1.pusgadā būvniecības produkcija pieauga par 2%, salīdzinot ar 2018.gada 1.pusgadu.

Bāzes efekts jeb iepriekšējo gadu straujās izaugsmes rezultātā sasniegtie augstie rādītāji ir viens no iemesliem. Bez tam nozares attīstību ierobežo lielo privāto būvniecības projektu pabeigšana un maksimumu sasniegušās Eiropas Savienības struktūrfondu investīcijas.

Salīdzinoši nelielo pieaugumu 2019.gadā nodrošināja ēku būvniecības un specializēto būvdarbu attīstība. Turpretim inženierbūvju apjomi ir nedaudz sarukuši.

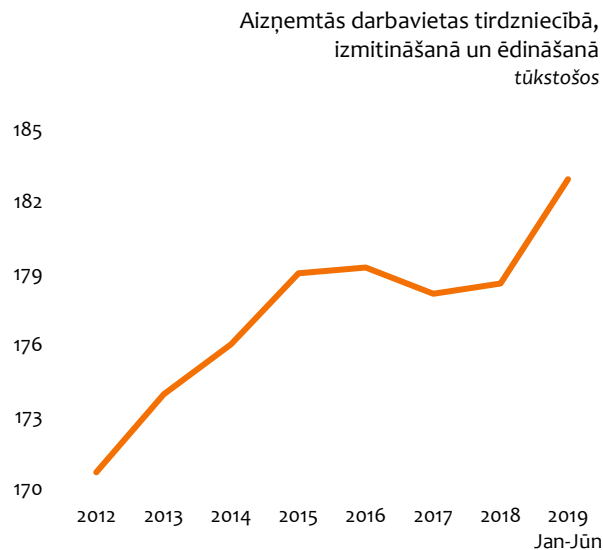
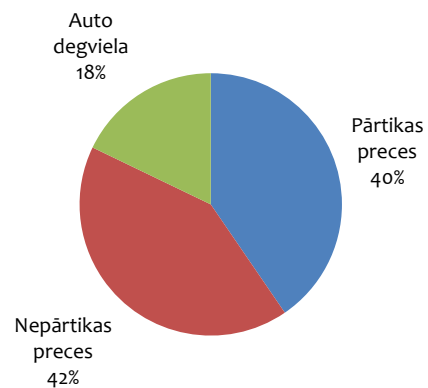
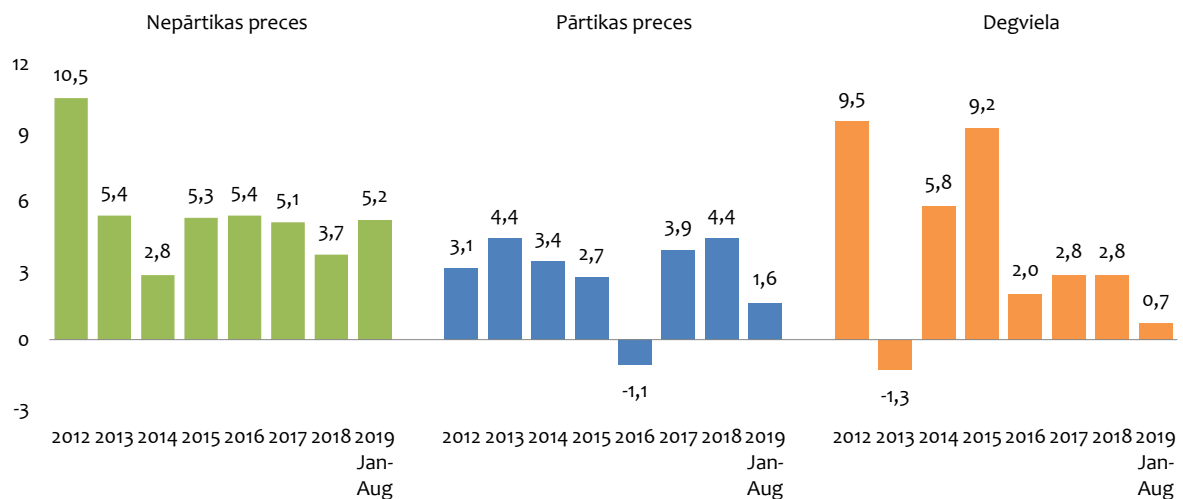

TIRDZniecība, izMITINāšana un ēDINāšana

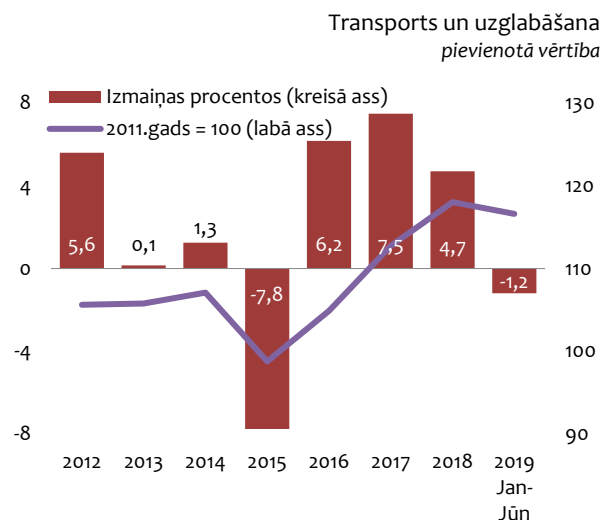

Tirdzniecības, izmitināšanas un ēdināšanas nozarē sniegto pakalpojumu apjomi turpina pieaugt.

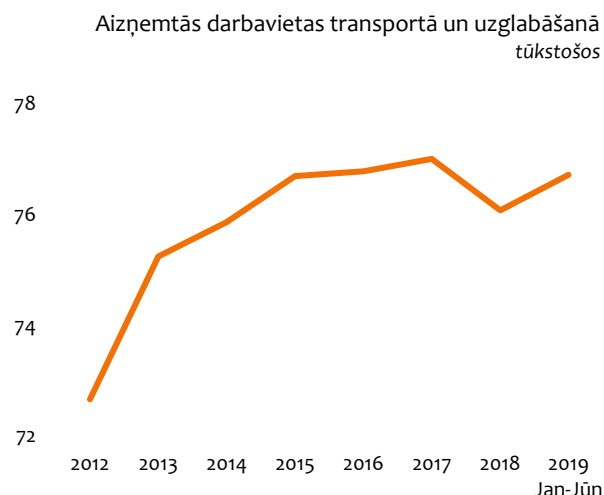
Tirdzniecības nozari pozitīvi ietekmē privātā patēriņa kāpums, darba samaksas pieaugums un uzlabojumi darba tirgū. 2019.gada 1.pusgadā tā pieauga par 4,6%. Mazumtirdzniecības apgrozījums 2019.gada astoņos mēnešos pieauga par 3,1%. Straujākais kāpums bija vērojams nepārtikas preču mazumtirdzniecības apjomiem. Savukārt vairumtirdzniecības nozares apgrozījums 2019.gada 1.pusgadā pieauga par 8,1%. Izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozari pozitīvi ietekmē tūrisma nozares attīstība. 2019.gada 1.pusgadā nozares apjomi pieauga par 7%. Lielākais aizņemto darbavieta īpatsvars ir tirdzniecībā, bet pēdējos gados tas sarūk, darbvietām straujāk pieaugot izmitināšanas un ēdināšanas nozarē.

Mazumtirdzniecības apgrozījuma struktūra
2018.gadā, procentosMazumtirdzniecības apgrozījums
izmaiņas procentos

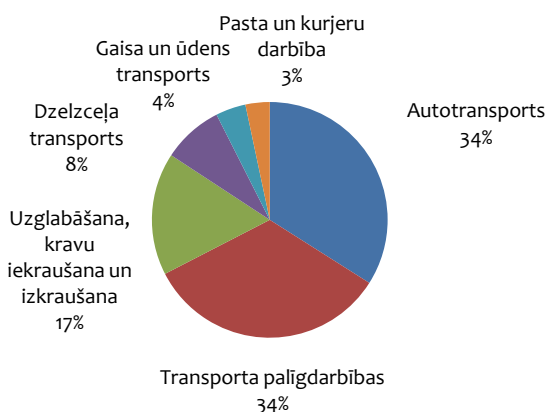
TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA

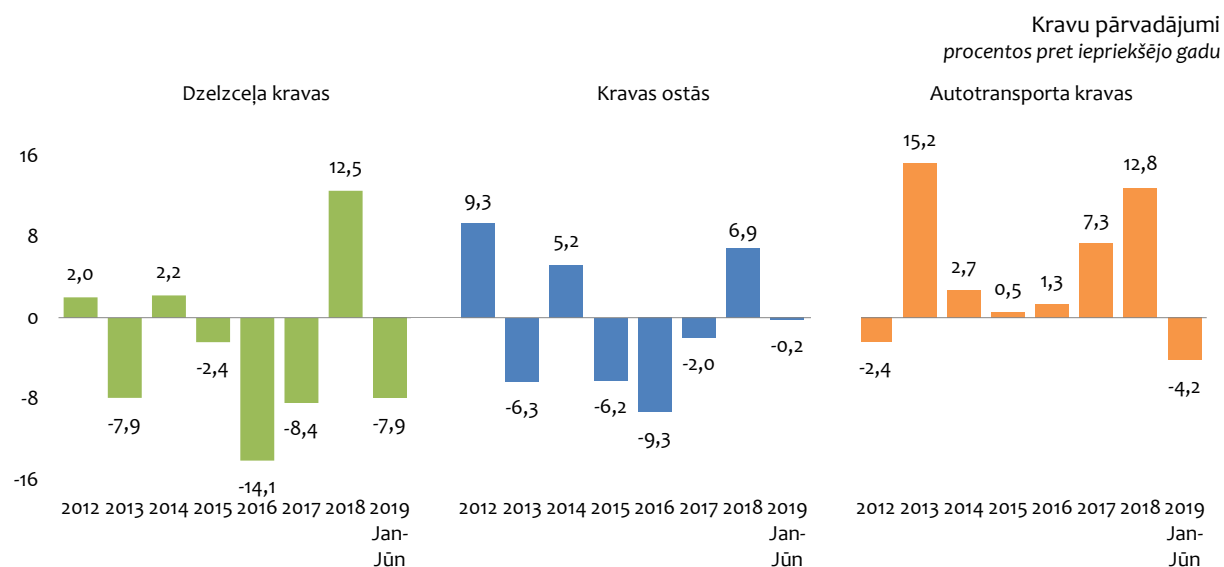
Transporta un uzglabāšanas nozare ir cieši saistīta ar starptautiskajiem pārvadājumiem. No 2012. līdz 2017. gadam nozares apjomi pieauga tikai par 2% vidēji gadā, ko cita starpā ietekmēja tranzīta kravu pārvadājumu samazināšanās, galvenokārt Krievijas transporta politikas un pieaugošas konkurences dēļ. Krievija jau kopš deviņdesmito gadu beigām izvirzīja mērķi attīstīt savu transporta infrastruktūru tā, lai nodrošinātu neatkarību no tranzīta valstīm. Neskatoties uz tranzīta kravu kritumu dzelzceļā un ostās, nozares pieaugumu noteica autopārvadājumu kravu kāpums, kā arī pasažieru pieaugums lidostā un jūras ostās. 2018. gadā kravu pārvadājumi pieauga, savukārt 2019. gada 1. pusgadā kravu pārvadājumi samazinājās visos transporta veidos. 2019. gada 1. pusgadā pasažieru pārvadājumi palielinājās par 3%, pasta un kurjeru darbības – par 24%, uzglabāšanas un transporta palīgdarbības samazinājās par 2 procentiem.

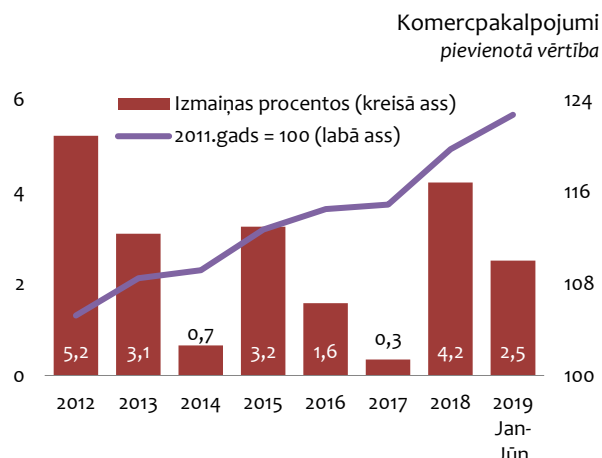
Transporta un uzglabāšanas nozares struktūra
2018. gadā*, procentos

* – EM novērtējums

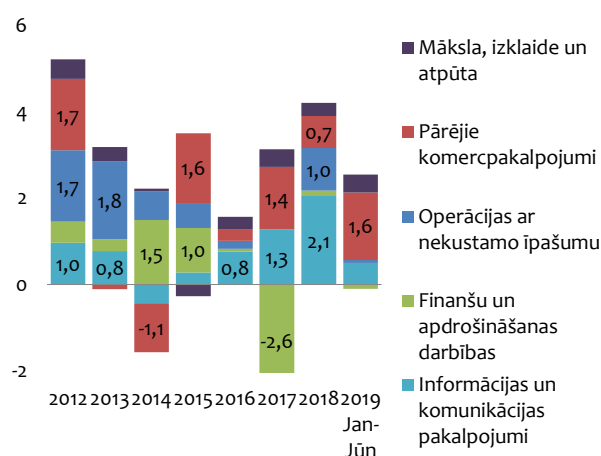
KOMERCPAKALPOJUMI

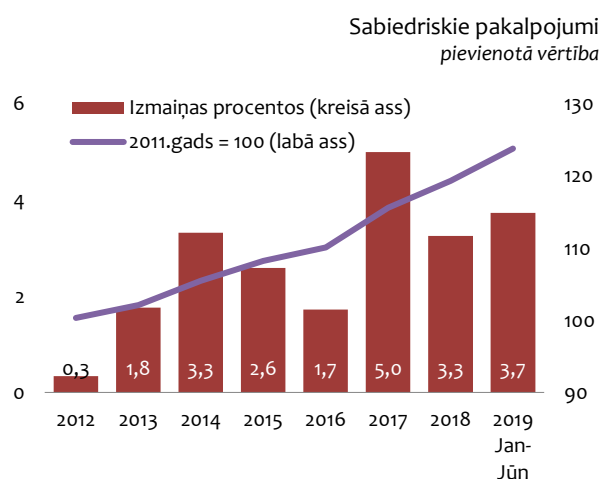
Komerccpalpojumu (informācijas un komunikācijas pakalpojumi, finanšu un apdrošināšanas darbības, operācijas ar nekustamo īpašumu, profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi, administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība, māksla, izklaide un atpūta) nozaru struktūrā dominē operācijas ar nekustamo īpašumu. 2019.gada 1.pusgadā pakalpojumu apjomi profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu un administratīvo un apkalpojošo dienestu darbību nozarēs pieauga straujāk kā 2018.gada 1.pusgadā. Ietekme bija arī informācijas un komunikācijas pakalpojumu un mākslas,

izklaides un atpūtas nozaru apjoma kāpumam. Savukārt apjomi samazinājās finanšu un apdrošināšanas darbībās, ko lielā mērā noteica gan nerezidentu biznesa apjoma samazināšanās Latvijā, gan banku apvienošanas un nodarbināto skaita samazināšanās. Lielākais aizņemto darbavietu īpatsvars ir profesionālo, zinātnisko un tehniskajos pakalpojumos, administratīvo un apkalpojošo dienestu darbībās un informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarēs, kur aizņemto darbavietu skaita pieaugums pēdējos gados ir visstraujākais.

Komerccpalpojumu nozaru ieguldījums pieaugumā procentpunktos

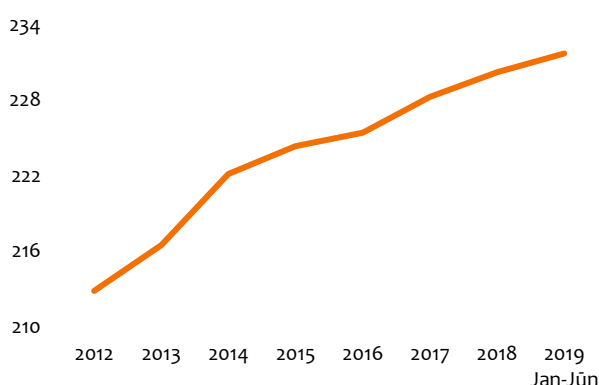
SABIEDRISKIE PAKALPOJUMI

Sabiedrisko pakalpojumu (valsts pārvalde un aizsardzība, izglītība, veselība un sociālā aprūpe) nozaru struktūrā dominē valsts pārvalde un aizsardzība. Palielinoties valdības izdevumiem, kopš 2013.gada sabiedrisko pakalpojumu nozarēs vērojams stabils pieaugums. 2017.gadā tas bija straujākais kopš 2006.gada. Arī

2019.gada 1.pusgadā nozare turpināja strauji augt. Pēdējos gados būtiski pieaudzis valsts patēriņš valsts aizsardzības spēju palielināšanai, veselībai un izglītībai. Lielākais aizņemto darbavietu īpatsvars ir izglītībā, savukārt valsts pārvaldē un veselības aprūpē tas ir līdzīgs. Straujākais darbavietu kāpums pēdējos gados vērojams veselības aprūpē. 2019.gada 1.pusgadā izglītībā bija neliels darbavietu kāpums, bet valsts pārvaldē tās samazinājās.

Aizņemtās darbavietas sabiedrisko pakalpojumu nozarē tūkstošos

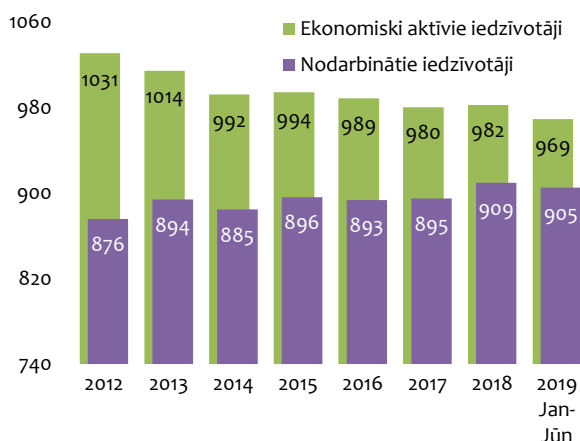
2019 | 2

DARBA TIRGUS

NODARBINĀTĪBA UN BEZDARBS

Neskatoties uz ekonomikas izaugsmes palēnināšanos, darba tirgū joprojām saglabājās augsta aktivitāte. Būtisks darba tirgus dzinulis 2019.gada 1.pusgadā bija uz iekšzemes pieprasījumu vērsto nozaru attīstība. Darbavietu pieaugums bija gan būvniecības nozarē, gan tirdzniecībā. Vienlaikus arvien jūtāmāki darba tirgu ietekmē demogrāfijas procesi. Iedzīvotāju skaita samazinājums darbaspējas vecumā ietekmē potenciālo darbaspēka piedāvājumu, kā rezultātā mazinās brīvās darbaspēka rezerves. Bezdarbs 2019.gada 1.pusgadā samazinājās līdz 6,6%, kas ir zemākais rādītājs pēdējās dekādes laikā. NVA reģistrēto vakanču skaits 2019.gada augusta beigās bija par 36% lielāks nekā pirms gada.

Nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits
15-74 gadu vecumā, tūkstošos

Darbavietu skaits turpina augt, bet nodarbinātība tuvu savam potenciālam. Nodarbināto skaita pieaugums gada pirmajā pusē faktiski ir apstājies. Ja 2019.gada 1.ceturksnī joprojām bija vērojama pozitīva nodarbināto skaita dinamika (pieauga par 0,6%), tad 2.ceturksnī nodarbināto skaits samazinājās par 0,4%.

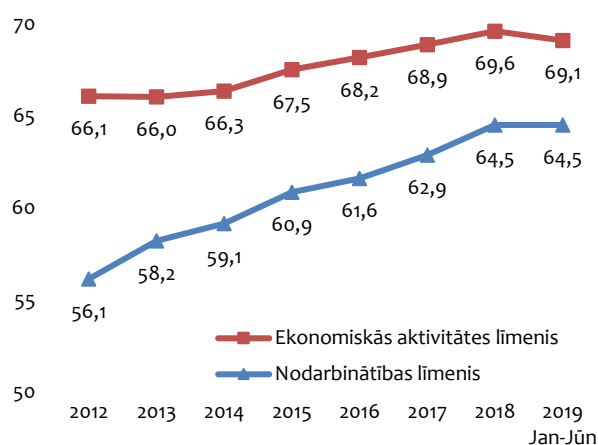
Aizņemto darbavietu skaits 2019.gada pirmajā pusē vidēji pieauga par 1,7%, salīdzinot ar iepriekšējā gada pirmo pusi. Gada 1.ceturksnī aizņemto darbavietu skaits auga par 1,9% un 2.ceturksnī – par 1,5%.

Nodarbināto skaita stagnāciju jau ilgstoši ietekmē demogrāfijas tendences. Jāņem vērā, ka darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās un vecumstruktūras izmaiņas būtiski ierobežo jaunu darbaroku iesaisti darba tirgū, kas galarezultātā ietekmē arī kopējo nodarbināto skaita dinamiku.

Tāpat arvien vairāk darbaspēka vajadzības atsver produktivitātes pieaugums un noteiktu darbu veikšanai ir nepieciešams mazāks nodarbināto skaits. Uz to norāda arī atšķirības starp aizņemto darbavietu un vidējo darbinieku skaita pieaugumu normālā darba laika vienībās. Ja aizņemto darbavietu skaits 2019.gada 2.ceturksnī auga par 1,5%, tad vidējais darbinieku skaits normālā darba laika vienībās palielinājās vien par 0,4%. Līdz ar to arvien vairāk iedzīvotāji ir nodarbināti vairākās darbavietās vienlaicīgi, bet darba tirgū palielinās nepilnas slodzes darbavietu skaits.

Turpina pieaugt iedzīvotāju nodarbinātības līmenis. 2019.gada 2.ceturksnī nodarbinātības līmenis palielinājās līdz 64,7%, līdz ar to iedzīvotāju nodarbinātība saglabājās vēsturiski augstākajā līmenī.

Nodarbinātības un ekonomiskā aktivitāte
15-74 gadu vecumā, procentos

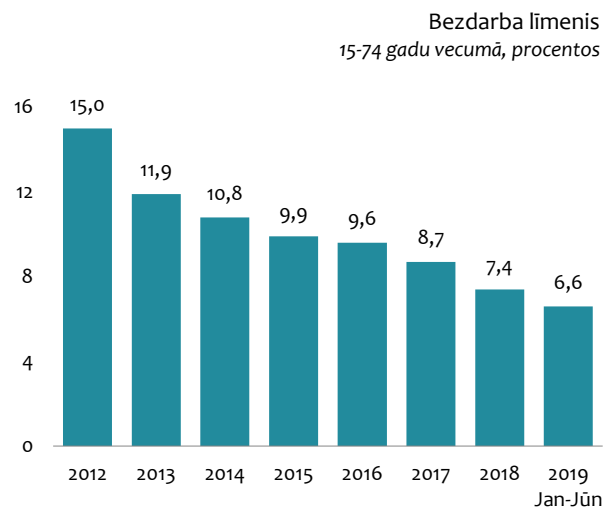

Ekonomiskā aktivitāte ir sasniegusi līdz šim augstāko līmeni un pašlaik atrodas tuvu savam potenciālam, līdz ar to turpmāki uzlabojumi iespējami tikai mazinot strukturālās neatbilstības – darba tirgus reģionālās atšķirības, prasmju pieprasījuma un piedāvājuma neatbilstības.

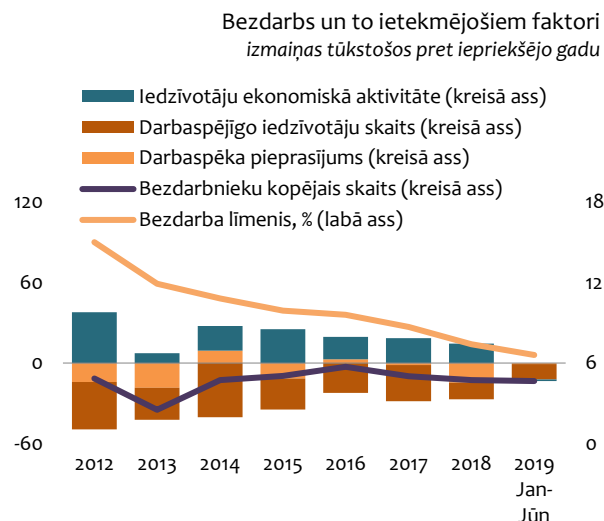
2019.gada 1.pusgadā iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes līmenis samazinājās par 0,3 procentpunktiem, salīdzinot ar 2018.gada 1.pusgadu, un vidēji bija 69,1% vecuma grupā no 15-74 gadiem. Kopumā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits atbilstošajā periodā samazinājās par 12,7 tūkst., noslīdot līdz 968,9 tūkst.

Būtiskākais ierobežojums nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita pieaugumam ir nelabvēlīgā

demogrāfiskā situācija. Iedzīvotāju skaits vecuma grupā no 15-74 gadiem 2019.gada 1.pusgadā samazinājās par 11,3 tūkst. jeb 0,8%, salīdzinot ar 2018.gada 1.pusgadu.

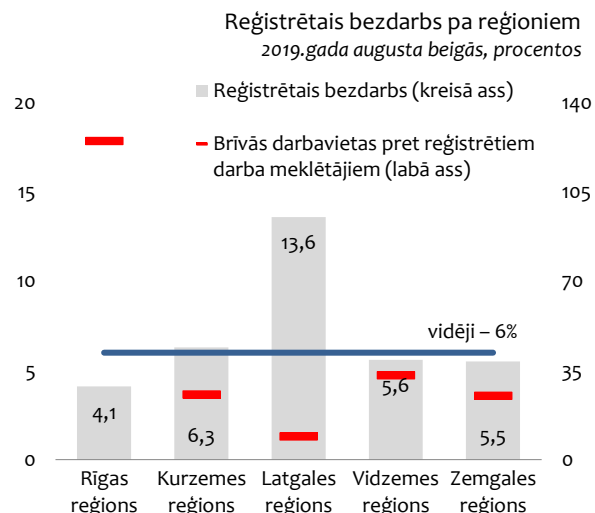

Bezdarba līmenis 2019.gada pirmajā pusē samazinājās līdz vidēji 6,6% (2.ceturksnī – 6,4%), līdz ar to strauji pietuvinoties 2006./2007.gada līmenim. Kopumā 2019.gada 1.pusgadā bezdarbnieku skaits samazinājās līdz 64,3 tūkstošiem, kas ir par 13,5 tūkst. mazāk nekā gadu iepriekš attiecīgajā periodā.

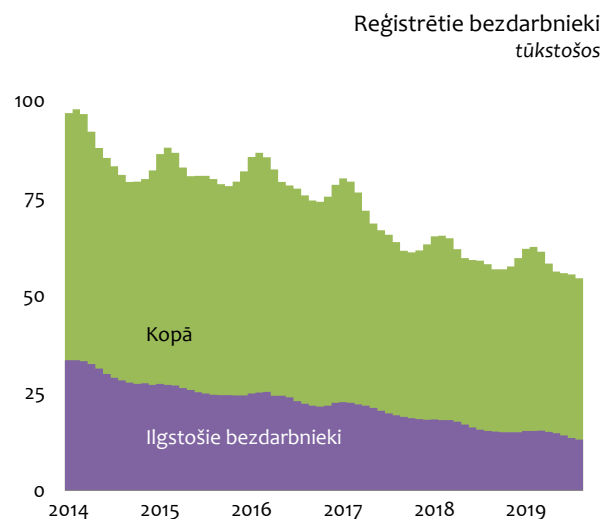

Bezdarbs joprojām Latvijā saglabājās augstāks nekā kaimiņos – Igaunijā bezdarba līmenis gada 2.ceturksnī bija 5,1%, savukārt Lietuvā 6,2%.

Bezdarba straujāku samazināšanos joprojām kavē darba tirgus reģionālās atšķirības – bezdarba līmenis Latgales reģionā ir vairāk nekā 3 reizes augstāks nekā Rīgas reģionā, kas kopā ar zemo darbaspēka ģeogrāfisko mobilitāti, palielina strukturālā bezdarba riskus.

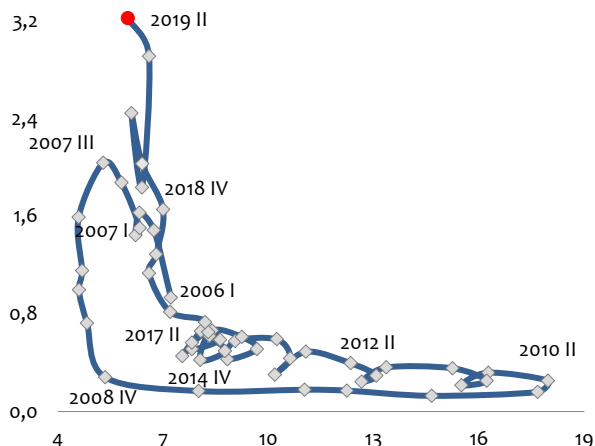
Riskus rada arī salīdzinoši augstais ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars – joprojām gandrīz 1/4 no reģistrētiem darba meklētājiem ir bez darba ilgāk par gadu.

Liels ilgstošais bezdarbs var radīt strukturālā bezdarba pieaugumu, proti, jo ilgāk šie cilvēki ir bez darba, jo lielāks risks zaudēt darba iemaņas un prasmes.

Uz darba tirgus strukturālām problēmām norāda arī Beveridža līknes nobīde pa labi – neskatoties uz vakanču pieaugumu, darba meklētāju īpatsvars darba tirgū joprojām saglabājās augsts. Jāatzīmē, ka reģistrēto vakanču skaits 2019.gada augusta beigās bija par 36% lielāks nekā pirms gada. Vienlaikus reģistrētais bezdarba līmenis attiecīgā laika periodā ir samazinājies vien par 0,4 procentpunktiem.

Beveridža likne Latvijā
*Procentos pa ceturkšņiem,
 vertikālā ass – vakanču skaits pret ekonomiski aktīvajiem
 iedzīvotājiem; horizontālā ass – bezdarba līmenis*

Būtiskākais darbavietu pieaugums vērojams uz iekšzemes pieprasījuma vērstajās nozarēs. Aptuveni 2/3 no kopējā aizņemto darbavietu pieauguma 2019.gada pirmajā pusē nodrošināja uz iekšzemes pieprasījuma vērstās nozares, no kurām pusi veidoja būvniecības un tirdzniecības nozares.

Aizņemto darbavietu skaits būvniecības nozarē gada griezumā pieauga par 3 tūkst. jeb aptuveni 5%. 2019.gada 1.pusgadā aizņemto darbavietu skaits nozarē palielinājās vidēji līdz 64 tūkst.

Tāpat būtisks darbaspēka pieprasījuma pieaugums ir vērojams tirdzniecības nozarē, kur aizņemto darbavietu skaits atbilstošajā periodā palielinājās par 3,2 tūkst.

Skaitliski lielākais aizņemto darbavietu samazinājums bija valsts pārvaldē – par aptuveni 600 darbavietām jeb 1%.

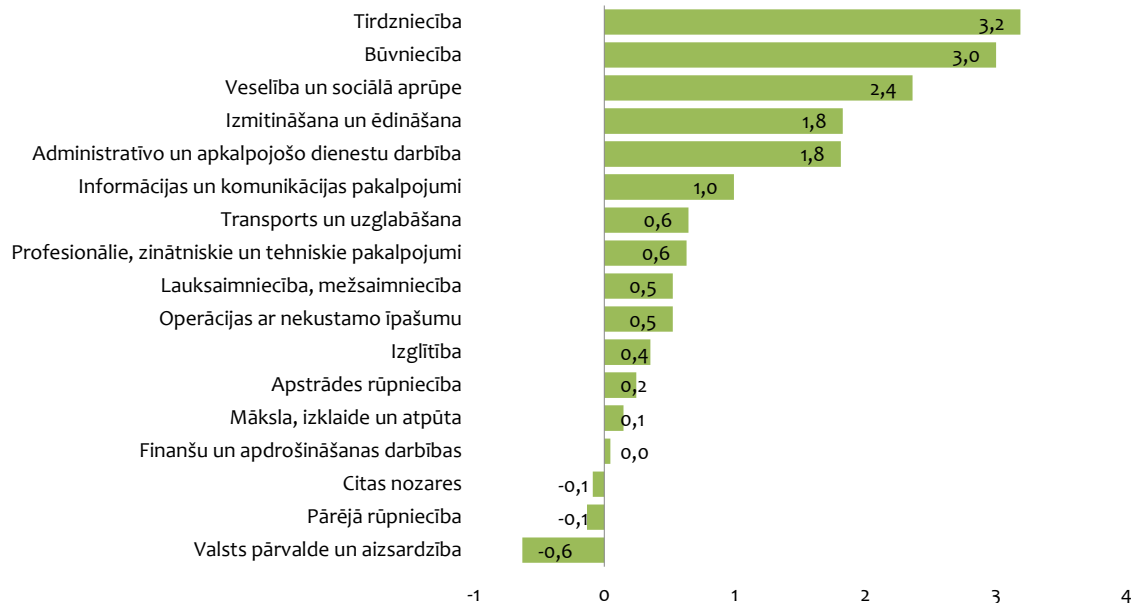
Joprojām būtiskākais darbavietu pieaugums ir vērojams privātajā sektorā – 2019.gada pirmajā pusgadā palielinājās par 16,1 tūkst. Jāatzīmē, ka pēc gandrīz 30% darbavietu samazinājumu krīzes periodā, pašlaik aizņemto darbavietu skaits privātajā sektorā ir atgriezies 2006.gada līmenī.

Darbavietu samazinājums ir vērojams sabiedriskajā sektorā – aizņemto darbavietu skaits 2019.gada 1.pusē samazinājās par aptuveni 650 darbavietām.

**Aizņemtās darbavietas pa nozarēm
 struktūra 2019.gada 1.pusgadā, procentos**

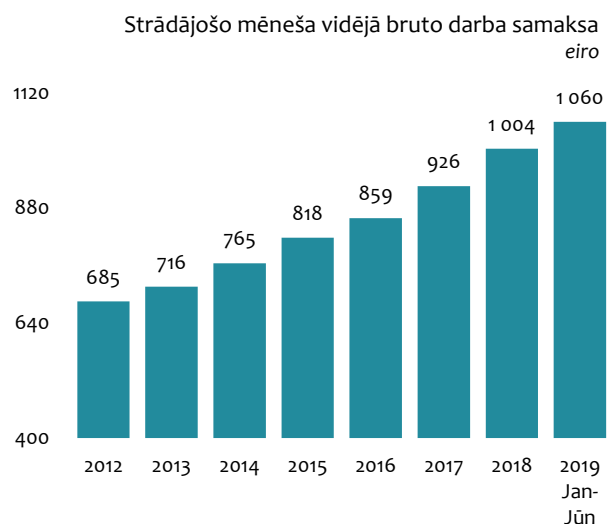

**Aizņemto darba vietu skaita izmaiņas
 2019.gada 1.pusgadā salīdzinājumā ar 2018.gada 1.pusgadu, tūkstošos**

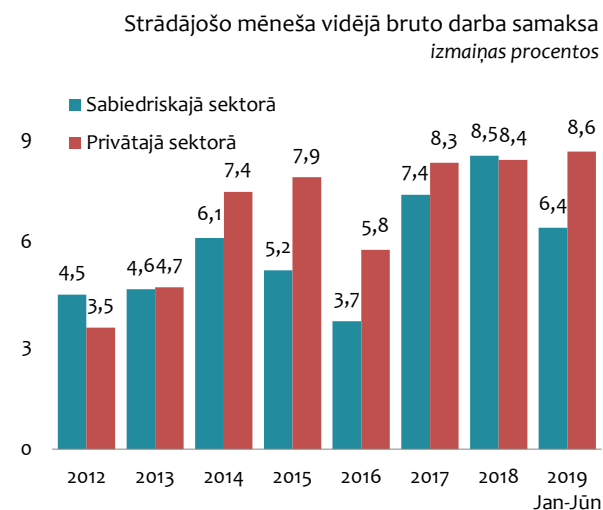

DARBA SAMAKSA

Līdz ar aktivitāšu atjaunošanos darba tirgū, kopš 2010.gada beigām ir atsācies atalgojuma pieaugums. Darbaspēka pieprasījuma pieaugums un darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās ar vien būtiskāk ietekmē darbaspēka pieejamību darba tirgū, uzturot spiedienu uz darba algām.

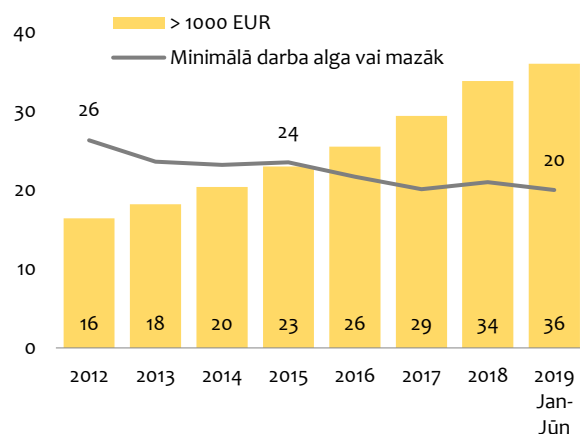

Darba algu pieaugums pēdējo četru gadu laikā saglabājies virs 5% gadā. Vidējā bruto alga 2019.gada 1.pusgadā pieauga par 7,8%, salīdzinot ar 2018.gada atbilstošo periodu, sasniedzot 1060 eiro.

Kopš 2010.gada atalgojums ir audzis gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā. Vienlaikus pieaugums privātajā sektorā pēdējos gados ir bijis jūtami straujāks. Tas lielā mērā ir saistīts ar atšķirīgo darbaspēka pieprasījuma dinamiku starp sektoriem. Privātajā sektorā aizņemto darbavietu skaits kopš 2011.gada ir audzis par 22,1%, bet sabiedriskajā sektorā – vien par 1,5 procentiem.

**Nodarbināto sadalījums pa bruto algu grupām
īpatsvars procentos no kopējā nodarbināto skaita**

Pēdējos gados pakāpeniski samazinās minimālās darba algas saņēmēju īpatsvars. Vienlaikus pieaug nodarbināto skaits, kas saņem algu virs 1000 eiro mēnesī – 2019.gada pirmajā pusē 36% visiem nodarbinātajiem.

Darba samaksa 2019.gada 1.pusē auga visās tautsaimniecības pamatnozarēs. Straujākais atalgojuma pieaugums joprojām vērojams veselības aprūpē. Vidējās bruto algas pieaugums nozarē pirmajā pusgadā sasniedza 13,4%. Vienlaikus lēnākais algu pieaugums bija finanšu pakalpojumos – par 3,5%. Neskatoties uz to, atalgojums finanšu pakalpojumos joprojām bija gandrīz divas reizes lielāks nekā vidēji tautsaimniecībā.

**Bruto darba algas izmaiņas
2019.gada 1.pusgads pret 2018.gada 1.pusgadu, procentos**

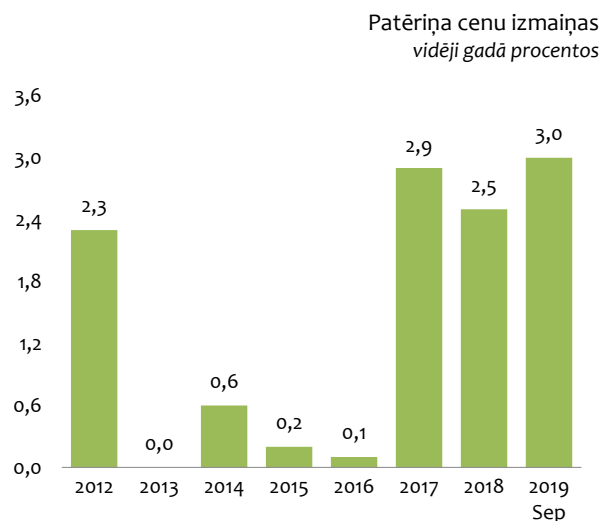
2019 | 2

EKONOMISKĀ STABILITĀTE UN KONKURĒTSPĒJA

CENAS

2018.gadā bija vērojams viens no augstākajiem cenu pieaugumiem pēdējos gados. Patēriņa cenas pieauga par 2,6%, bet gada vidējā inflācija bija 2,5%. Būtiska ietekme uz patēriņa cenu līmeni bija cenu kāpumam pakalpojumiem. Patēriņa cenu līmeni ietekmēja arī pasaules cenu kāpums naftai.

2019.gada deviņos mēnešos cenu pieaugums bija līdzīgs kā iepriekšējā gada attiecīgajā periodā. Patēriņa cenas 2019.gada septembrī, salīdzinot ar 2018.gada decembri, pieauga par 2,4%. Salīdzinot ar iepriekšējā gada septembri, patēriņa cenas pieauga par 2,6%. Gada vidējā inflācija septembrī bija 3%.

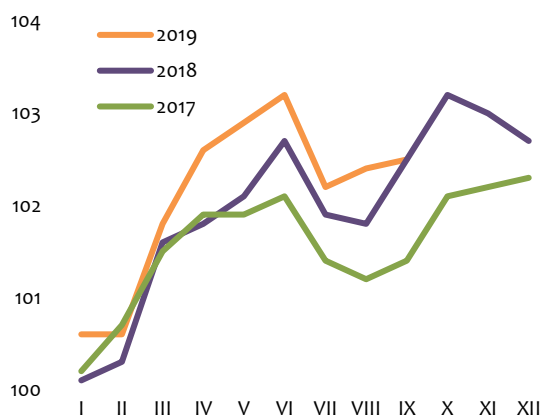

Galvenie cenas ietekmējošie faktori 2019.gada deviņos mēnešos:

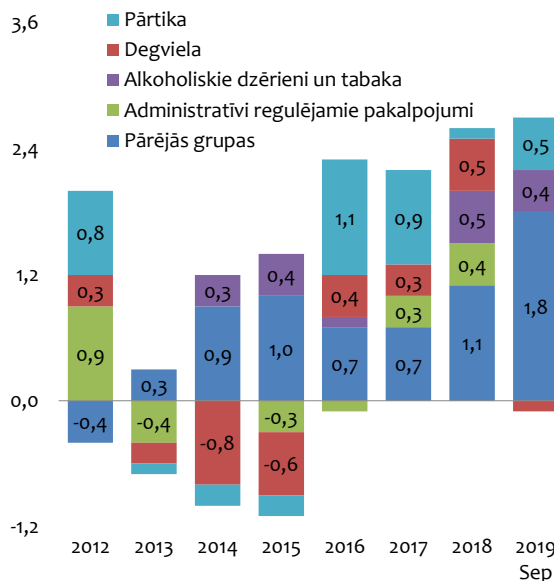
- (1) cenu kāpums pakalpojumiem – lielākā ietekme bija cenu kāpumam kompleksajiem atpūtas pakalpojumiem, ēdināšanas, telekomunikāciju un ambulatorajiem pakalpojumiem, kā arī ar mājokli saistītiem pakalpojumiem – īres maksai un atkritumu savākšanai (saistībā ar dabas resursu nodokļa palielināšanu);
- (2) cenu kāpums alkoholiskajiem dzērieniem un tabakas izstrādājumiem akcīzes nodokļa paaugstināšanas dēļ;
- (3) cenu kāpums elektroenerģijai un siltumenerģijai (saistībā ar tarifa paaugstināšanu), ko savukārt daļēji kompensēja cenu kritums dabasgāzei tarifa samazināšanas dēļ;

- (4) cenu kāpums pārtikai, ko ietekmēja pārtikas produktu cenu pieaugums pasaulē. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam gaļai, kartupeļiem, maizei. Pasaules pārtikas cenas pieauga par 5%. Tās pieauga visās galvenajās pārtikas produktu grupās, izņemot graudaugus un cukuru;
- (5) cenu kāpums apģērbiem un apaviem.

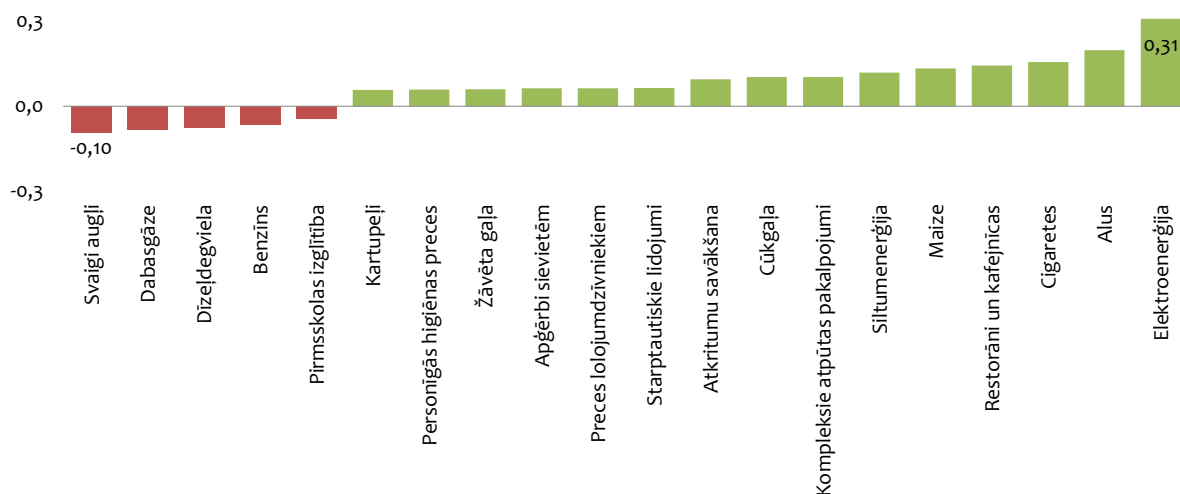
Patēriņa cenu indekss
iepriekšējā gada decembris = 100

Patēriņa cenas preču un pakalpojumu grupās
ieguldījums 12-mēnešu izmaiņās, procentos

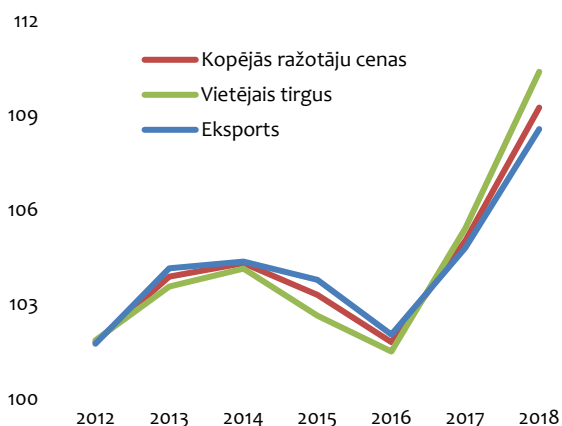
Preces un pakalpojumi ar lielāko ietekmi
patēriņa cenu izmaiņās
ieguldījums 12 mēnešu izmaiņās 2019.gada septembrī, procentpunktos

Kopumā 2019.gadā vidējā gada inflācija būs augstāka par 2018.gadā vēroto un var sasniegt 3%. To ietekmē dažādi piedāvājuma puses faktori saistībā ar nodokļu un tarifu palielināšanu, kā arī pieprasījuma puse, ko veicina ekonomisko aktivitāšu pieaugums un atalgojuma kāpums. Vienlaikus inflācija joprojām lielā mērā ir atkarīga no pasaules naftas un pārtikas cenu svārstībām.

Ražotāju cenām 2018.gadā turpinājās straujš kāpums, ražotāju cenām apstrādes rūpniecībā 2018.gadā bija straujākais kāpums kopš 2011.gada.

Ražotāju cenas apstrādes rūpniecībā
2011.gads = 100

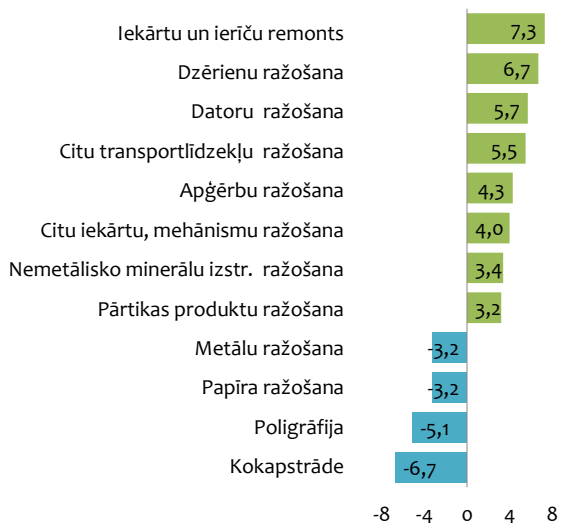
2019.gadā vērojams ražotāju cenu kritums apstrādes rūpniecībā. 2019.gada deviņos mēnešos ražotāju cenas apstrādes rūpniecībā samazinājušās par 1%. Kopumā janvārī-septembrī ražotāju cenas apstrādes rūpniecībā

vietējā tirgū realizētai produkcijai samazinājās par 0,2%, bet eksportētajai produkcijai – par 1,4 procentiem.

Deviņos mēnešos ietekmīgākais cenu kritums bija kokapstrādē, bet palielinošā ietekme – pārtikas produktu ražošanā.

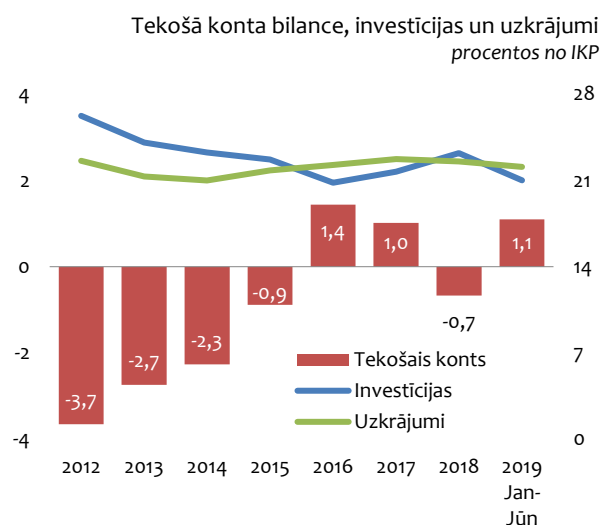
2019.gadā apstrādes rūpniecības ražotāju cenas būs zemākas nekā 2018.gadā. Ražotāju cenu līmeni lielā mērā ietekmē eksportētās produkcijas ražotāju cenu svārstības, ko pamatā nosaka pasaules izejvielu cenu dinamika. Jāatzīmē, ka pēc kāpuma gada sākumā kopš 2019.gada vidus pasaules enerģijas un izejvielu cenām ir vērojams kritums. Vienlaikus vietējā tirgū realizētajai produkcijai ražotāju cenu kāpumu turpinās ietekmēt izaugsmes tempi.

Ražotāju cenu straujākās izmaiņas
apstrādes rūpniecības nozarēs 2019.gada septembrī
pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos

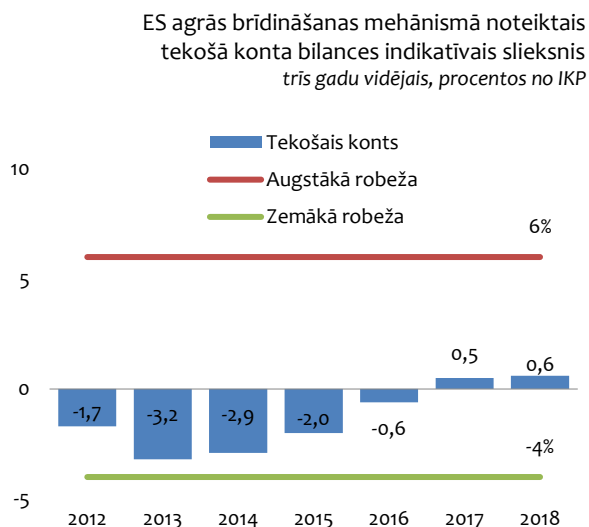

MAKSĀJUMU BILANCE

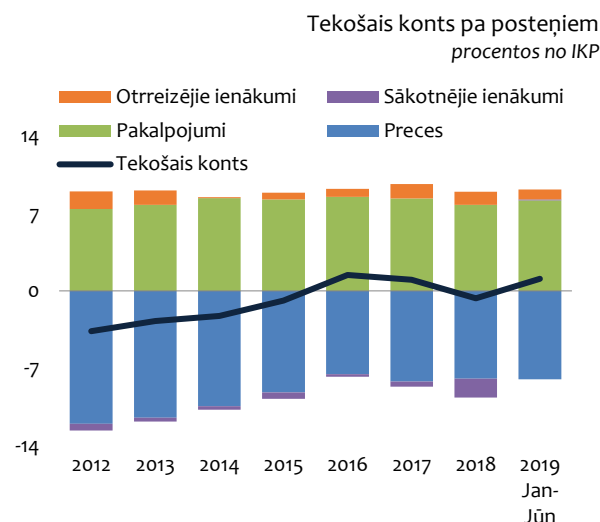
Maksājumu bilances tekošais kots ir tuvu sabalansētības līmenim. 2019.gada 1.pusgadā tekošā kots bija pārpalikumā – 1,1% no IKP līmenī, kas ir gandrīz uz pusi mazāks nekā pirms gada. Kopš 2017.gada tekošā kots bilancei ir vērojama lejupvērsta tendence no pārpalikuma 1,4% no IKP 2016.gadā līdz deficītam 0,7% no IKP 2018.gadā, Tomēr vidēji pēdējos trīs gados (2016.-2018.gads) tekošais kots ir pārpalikumā 0,6% no IKP līmenī vidēji gadā, kas nepārsniedz ES brīdināšanas mehānismā noteiktos indikatīvos sliekšņus un ir vērtējams kā ilgtspējīgs.

Tekošā kots stāvokli galvenokārt nosaka izmaiņas ārējās tirdzniecības bilancē. Latvijai ir raksturīgs ārējās tirdzniecības deficīts un tā salīdzinoši lielas cikliskās svārstības. Pēdējos trīs gados ārējās tirdzniecības deficīts bija vidēji 7,9%, tai skaitā 2018.gadā – 8% no IKP līmenī.

Arī 2019.gada 1.pusgadā ārējās tirdzniecības deficīts veidoja 8% no IKP un bija gandrīz par 1,7 procentpunktiem augstākā līmenī nekā pirms gada. Tirdzniecības deficīta palielināšanos galvenokārt noteica preču importa vērtības pieaugums (par 4,2%), kamēr preču eksports saglabājās iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmenī.

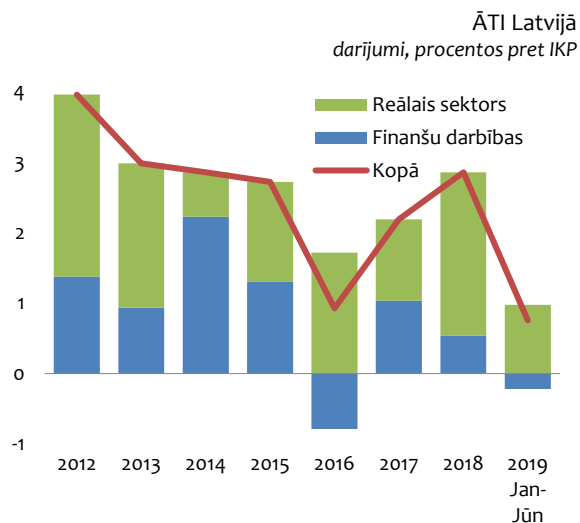
Pakalpojumu bilance ir pozitīva, pēdējos 3 gados vidēji 8,2% no IKP līmenī un gandrīz pilnībā nosedz ārējās tirdzniecības deficītu. 2019.gada pirmajā pusgadā pakalpojumu eksports faktiskajās cenās par 7,1% un imports – par 8,2% bija lielāks nekā pirms gada un pakalpojumu bilances pārpalikums sasniedza 8,2% no IKP, saglabājoties iepriekšējā gada 1.pusgada līmenī. Pakalpojumu eksportu lielā mērā balsta transporta, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju un citu saimnieciskās darbības pakalpojumu pieaugums

Ienākumu un kapitāla kots izmaiņas galvenokārt ir saistītas ar ES fondu līdzekļu apgušanas aktivitāšu izmaiņām. Kapitāla kots bilances pārpalikums vidēji pēdējos trīs gados bija 1,1% no IKP līmenī, tai skaitā 2018.gadā – 1,8% no IKP. Arī 2019.gada 1.pusgadā kapitāla kots bija pārpalikumā – 3,4% no IKP līmenī.

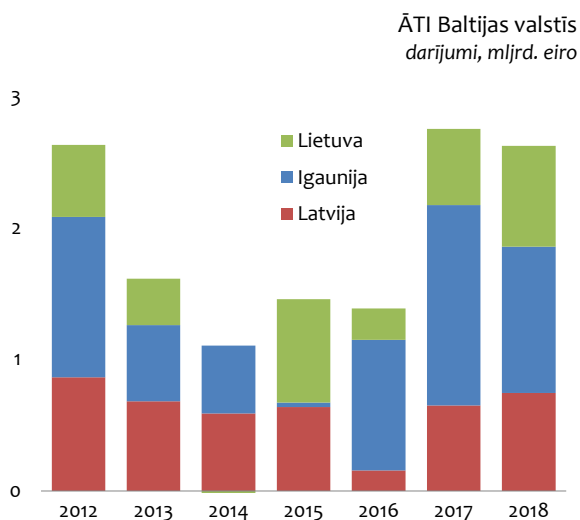
Finanšu kots bilances stāvokli pēdējos gados galvenokārt ietekmēja sabiedriskais sektors, t.i. finanšu sektora stabilizācijas pasākumi, valsts sektora parādu restrukturizācijas Latvijas Bankas pasākumi paplašinātās aktīvu iegādes programmas ietvaros. Finanšu kots svārstības ietekmēja arī nerezidentu noguldījumu samazinājums Latvijas kredītiestādēs. 2019.gada 1.pusgadā finanšu kots kopumā palielinājās, bet saistības samazinājās un finanšu kots bilance (ar rezerves aktīviem) bija pozitīva – 6,2% no IKP (2018.gada 1.pusgadā pozitīvs – 7,8% līmenī no IKP).

ĀRVALSTU TIEŠĀS INVESTĪCIJAS

Ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) plūsmas Latvijas ekonomikā pieaug, bet ir mazākā līmenī nekā pirms krīzes. Tas galvenokārt skaidrojams ar nestabilitāti pasaules ekonomikā un pieaugušiem ģeopolitiskiem riskiem.

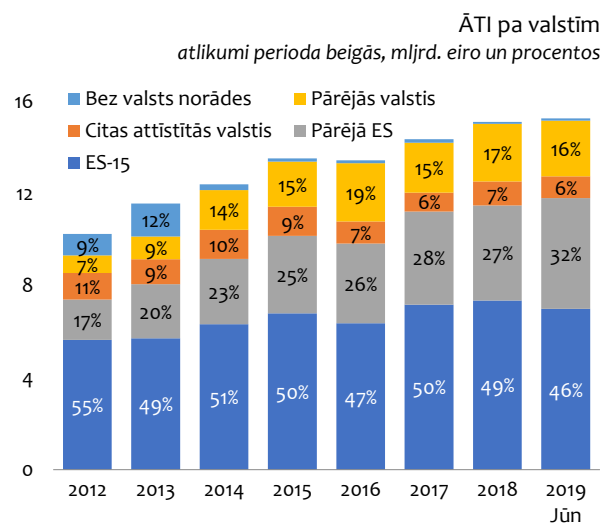

2018.gadā Latvijā piesaistīto ĀTI apjoms, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieauga par 42,5% un sasniedza 2,9% no IKP līmeni. Baltijas valstīs kopumā 2018.gadā piesaistītās ĀTI neto plūsmas bija 3 miljardi eiro, kas ir gandrīz par 6% mazāk nekā pirms gada. **Latvija piesaistīja 28% no visām ĀTI Baltijas valstīs**, Igaunija – 41,4% un Lietuva – 30,6%.

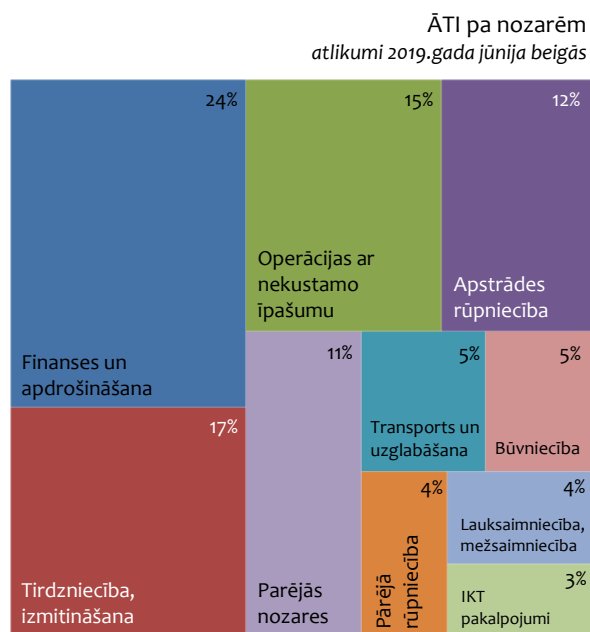

2019.gadā piesaistīto ĀTI plūsmas ir svārstīgas. 1.ceturksnī tās sastādīja 172 milj. eiro, saglabājot iepriekšējā gada vidējo ceturkšņa ĀTI līmeni, kamēr gada 2.ceturksnī ĀTI neto plūsmas bija negatīvas (62,3 milj. eiro), ko ietekmēja dividendu izmaksas ārvalstu investoriem. Kopumā piesaistīto ĀTI plūsmu apjoms 2019.gada pirmajā pusgadā bija iepriekšējā gada līmenī un veidoja 0,8% no IKP.

2019.gada jūnija beigās uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā sasniedza 15,3 miljardus eiro (50,4% no IKP). Gada laikā tās pieauga par 2,9%. Lielākā ieguldītājvalsts Latvijas ekonomikā ir Zviedrija. 2019.gada jūnija beigās Zviedrijas uzņēmēju investīcijas veidoja 14,2% no kopējām uzkrātajām ĀTI. Pārsvārā tās ir investīcijas finanšu starpniecībā. Lieli ir arī Igaunijas, Krievijas, Kipras, Lietuvas, Nīderlandes, Vācijas, Luksemburgas, Dānijas, Somijas un Norvēģijas uzņēmēju ieguldījumi. Kopumā šo valstu investīciju apjomi 2019.gada jūnija beigās veidoja gandrīz 80% no kopējām uzkrātajām ĀTI Latvijas ekonomikā.

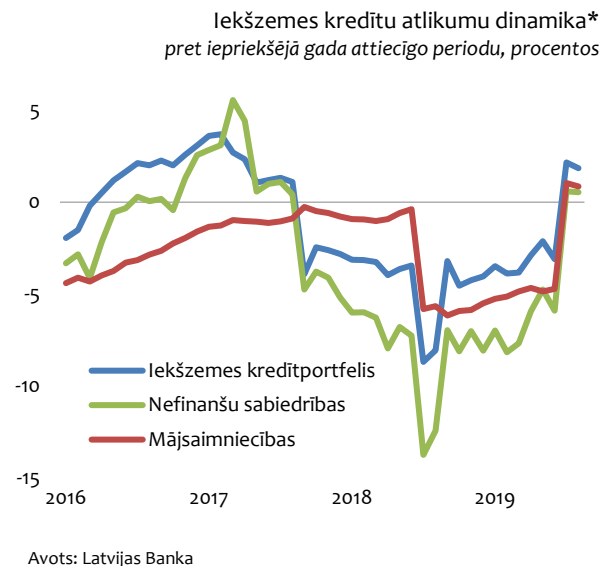

Nozaru struktūrā lielāks uzkrāto ĀTI īpatsvars ir ieguldījumiem finanšu starpniecībā (24% no kopējām uzkrātajām ĀTI), tirdzniecībā (17%), darījumos ar nekustamo īpašumu (15%) un apstrādes rūpniecībā (12%).

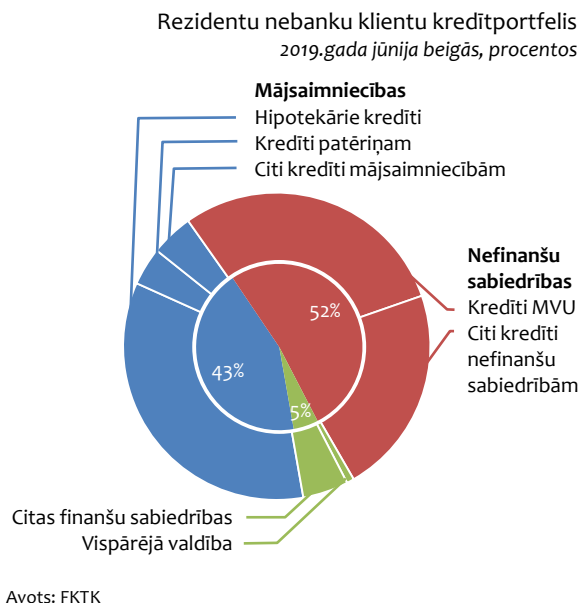
MONETĀRIE RĀDĪTĀJI

Latvijas monetārie rādītāji pakāpeniski stabilizējās, tomēr kredītēšana joprojām ir mērena un arī noguldījumu apjomi turpina sarukt.

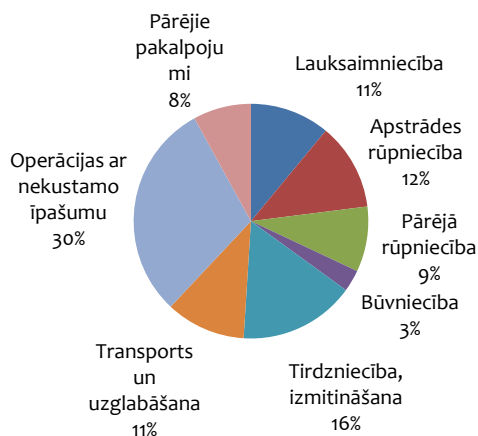
Iekšzemes kredītportfelis joprojām attīstās lēnām.

2019.gada augustā, salīdzinot ar 2018.gada augusta datiem, iekšzemes kredītportfelis pieauga vien par 1,8%. Privāto nefinanšu sabiedrību kredītportfelis pieauga par 0,5%. Arī mājsaimniecību kredītēšanā nav vērojamas būtiskas izmaiņas – pieaugums par 0,9 procentiem.

Sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm, 2019.gada 2.ceturkšņa beigās visvairāk kredītu bija izsniegti operācijās ar nekustamo īpašumu (30% no kopējiem izsniegtajiem kredītiem), tirdzniecības un izmitināšanā (16%), apstrādes rūpniecībā (12%).

Iekšzemes nefinanšu sabiedrību kredītportfelis pa nozarēm 2019.gada jūnija beigās, procentos

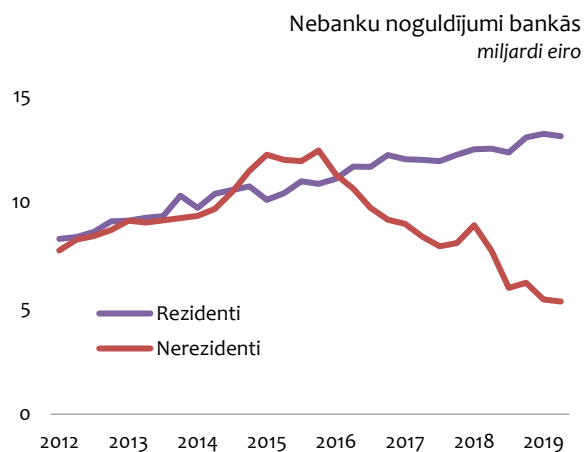

Avots: FKTK

Nefinanšu sabiedrībām eiro izsniegto kredītu procentu likmes (atlikumiem) kopš 2016.gada ir samērā stabilas un kopš 2019.gada pakāpeniski pieaug – 2019.gada augustā ilgtermiņa kredītiem tās bija 2,38%, savukārt īstermiņa kredītiem – 3,41%. Arī mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto īstermiņa kredītu procentu likmes pieaug straujāk un 2019.gada augustā bija 4,41% (2018.gada augustā – 2,62%). Arī ilgtermiņa kredītiem procentu likmes nedaudz pieaug, tomēr to svārstības ir minimālas.

2019.gadā noguldījumu apjomi turpina samazināties.

2019.gada 2.ceturksnī tie bija par 9% zemāki nekā pirms gada. Līdzīgi kā iepriekš, to galvenokārt noteica nerezidentu noguldījumu apjoma kritums – 2019.gada 2.ceturksnī tie bija par gandrīz 1/3 mazāki nekā pirms gada un veidoja 29% no visiem nebanku noguldījumiem (salīdzinājumam 2015.gada 2.ceturksnī – 53% no visiem nebanku noguldījumiem). Rezidentu noguldījumi šajā periodā pieauga par 4,8%. Bankām, kas strādā ar nerezidentu noguldījumiem, tiek izvirzītas augstākas prasības pret likviditāti un kapitāla pietiekamību.

Avots: FKTK

KOPBUDŽETS UN VALSTS PARĀDS

Kopš 2011.gada, kad Latvija atgriezās pie izaugsmes, ir sasniegti būtiski uzlabojumi fiskālajā pozīcijā. Vispārējās valdības budžeta deficīts atbilstoši Eiropas kontu sistēmai ir samazināts no 9,5% no IKP 2009.gadā līdz 1,4% no IKP 2014.-2015.gadā. 2016.gadā pirmo reizi kopš 1998.gada budžetā bija pārpalikums 0,1% no IKP, bet 2017.gadā un 2018.gadā budžetā bija neliels deficīts.

Valsts budžetu 2019.gadam Saeima pieņēma ar deficītu 0,5% apmērā no IKP. 2019.gadā tiek paredzēta arī fiskālā nodrošinājuma rezerve 0,1% apmērā no IKP.

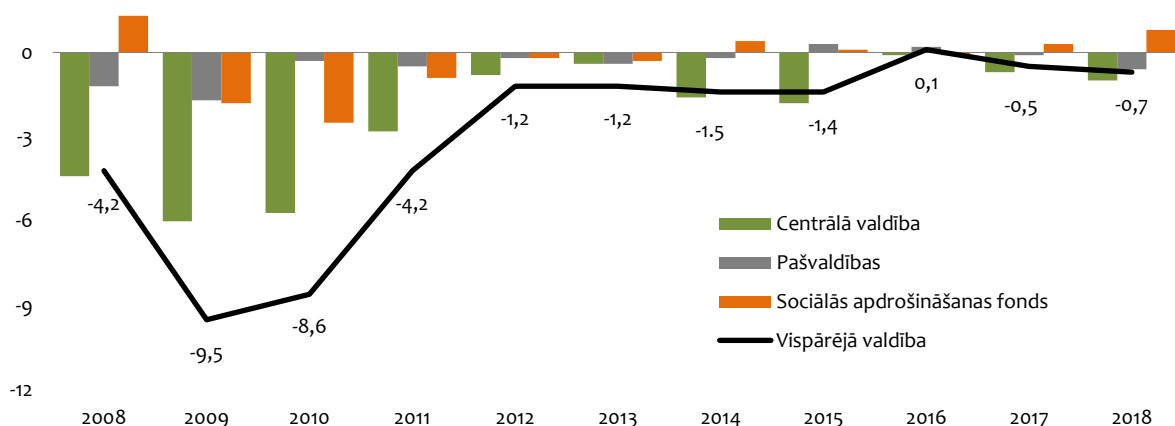
Atbilstoši Valsts kases datiem konsolidētajā kopbudžetā 2019.gada gada janvārī-augustā veidojās 596,8 milj. eiro pārpalikums, tomēr tas bija par 127,1 milj. eiro mazāks kā

pērn attiecīgajā periodā. 2020.gada vispārējās valdības budžeta deficīts plānots 0,3% apmērā no IKP.

Vispārējās valdības budžets

	2014	2015	2016	2017	2018
Ieņēmumi, mljrd. eiro	8,6	8,9	9,3	10,0	11,0
% pret IKP	36,6	36,6	36,9	37,5	37,8
Izdevumi, mljrd. eiro	9,0	9,3	9,2	10,2	11,2
% pret IKP	38,0	38,0	36,9	38,0	38,5
Bilance, mljrd. eiro	-0,34	-0,33	0,02	-0,14	-0,2
% pret IKP	-1,4	-1,4	0,1	-0,5	-0,7

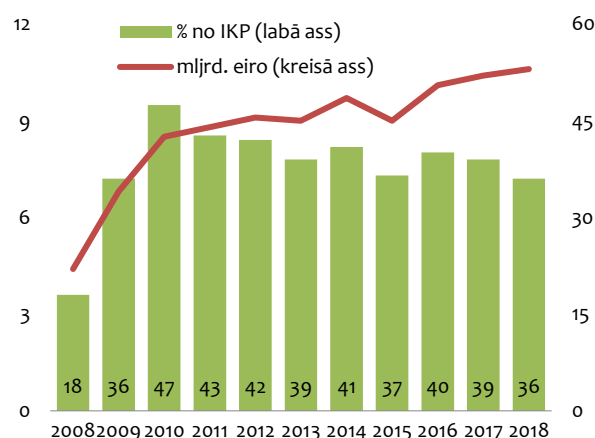
Vispārējās valdības sektora budžeta balance sadalījumā pa apakšsektoriem procentos no IKP

Vispārējās valdības parāda līmenis Latvijā ir viens no zemākajiem ES. Līdz 2007.gadam tas palielinājās mēreni. Sākot ar 2008.gadu, lai finansētu valsts finansiālās saistības, vispārējās valdības parāds pieauga straujāk un 2010.gada beigās sasniedza 8,5 mljrd. eiro jeb 47,3% no IKP. Kopš 2011.gada beigām vispārējās valdības parādam ir tendence samazināties. 2018.gadā tas bija 10,6 mljrd. eiro jeb 36,4% no IKP.

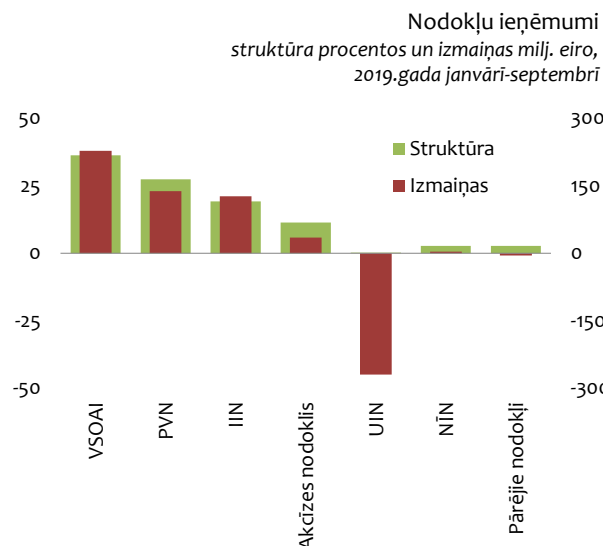
Veicot savlaicīgus aizņemšanās pasākumus atbilstoši vidējā termiņa stratēģijai, kā arī turpinot īstenot ilgtspējīgu fiskālo politiku, ar likmju un termiņu ziņā labvēlīgiem nosacījumiem ir iespējams pārfinansēt pašreiz uzņemtās centrālās valdības parāda saistības, kā arī ilgtermiņā panākt vispārējās valdības parāda līmeņa samazināšanos un stabilizēšanos ilgtspējīgā līmenī, pārliecinoši ievērojot Māstrihtas līgumā noteikto vispārējās valdības parāda apjoma kritēriju.

Vispārējās valdības konsolidētais bruto parāds pēc nominālvērtības gada beigās

BUDŽETA IEŅĒMUMI UN IZDEVUMI

Kopš 2011.gada pieaug gan valsts konsolidētā budžeta ieņēmumi. Lielāko devumu pieaugumam nodrošina nodarbinātības nodokļu pieaugums. Arī 2019.gadā turpinās ieņēmumu pieaugums – deviņos mēnešos – par 3,1 procentiem.

Straujāk pieaug nodarbinātības nodokļu ieņēmumi – iedzīvotāju ienākuma nodokļi – par 10,3%, valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas – par 9,8%. Šādu pieaugumu lielā mērā noteica augstais nodarbinātības līmenis un vidējās darba samaksas pieaugums.

Valsts konsolidētais kopbudžets

	mljrd. eiro			izmaiņas procentos
	2016	2017	2019 Jan-Sep	2019 Jan-Sep
Ieņēmumi, tai skaitā:	9,6	10,9	8,6	3,1
Nodokļu ieņēmumi, tai skaitā:	8,5	9,2	7,1	3,8
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	2,8	3,2	2,6	9,8
Pievienotās vērtības nodoklis	2,2	2,5	1,9	7,7
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	1,7	1,7	1,4	10,3
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	0,4	0,4	0,0	-92,9
Akcīzes nodoklis	0,9	1,0	0,8	4,5
NĪN	0,2	0,2	0,2	1,7
Pārējie nodokļi	0,2	0,2	0,2	-2,3
Citi ieņēmumi	1,1	1,7	1,6	30,8
Izdevumi	9,8	11,1	7,9	5,7

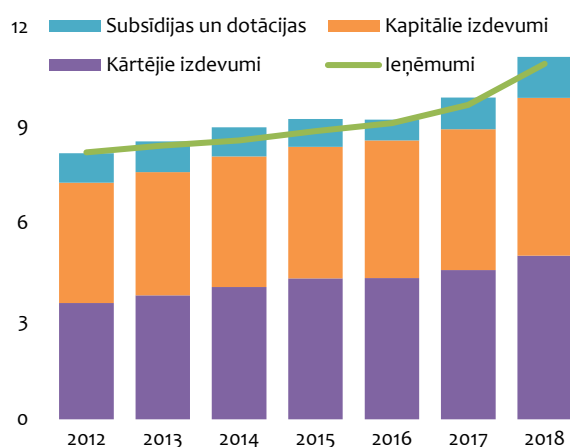
Arī patērēja nodokļi turpina pieaug – pievienotās vērtības nodoklis pieauga par 7,7%, savukārt akcīzes nodoklis – par

4,5%. Resursu nodokļu ieņēmumi būtībā saglabājas iepriekšējā gada līmenī.

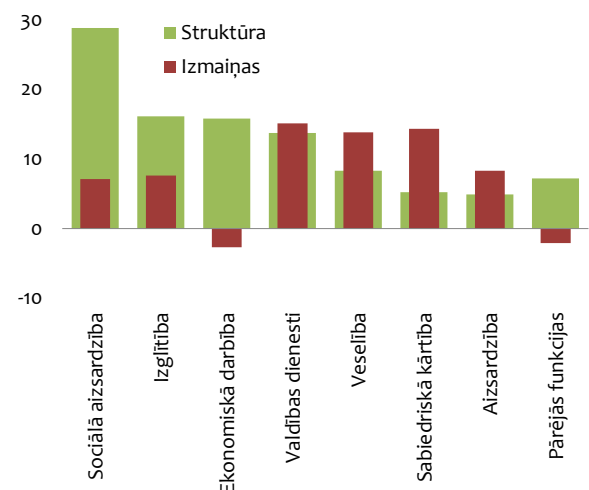
Savukārt kapitāla nodokļu ieņēmumi samazinās, ko nosaka straujais uzņēmuma ienākumu nodokļa ieņēmumu samazinājums – par gandrīz 93%, kas saistīts ar nodokļu reformas ietvaros veiktajām izmaiņām šī nodokļa maksāšanas kārtībā.

Valsts konsolidētā budžeta izdevumi 2019.gada deviņos mēnešos turpina pieaugt – par 5,7% un bija 7,9 mljrd. eiro.

Straujāk pieauga kārtējie izdevumi – par 6,1%, savukārt subsīdijas un dotācijas – par 4,7% un kapitālie izdevumi – par 3,4 procentiem.

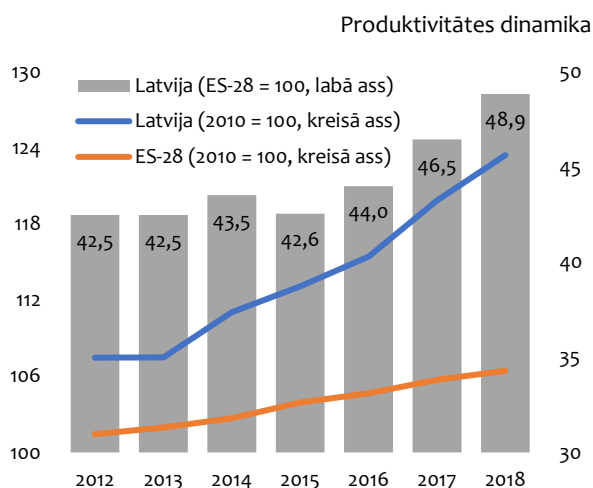
Valsts konsolidētais kopbudžets pa posteņiem
mljrd. eiro

Pēc funkcionālajām kategorijām straujāk pieauga vispārējiem valdības dienestiem un sabiedriskai kārtībai, bet samazinājās – pašvaldību teritoriju apsaimniekošanai.

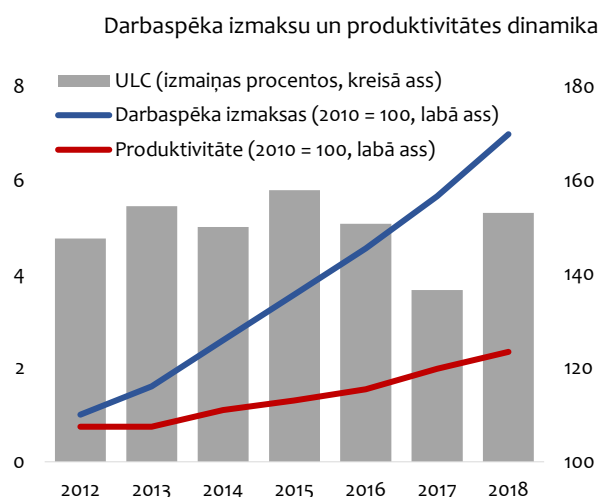
Valsts konsolidētais kopbudžeta izdevumi pa funkcijām
struktūra 2018.gadā, izmaiņas 2019.gada janvāri-septembrī, procentos

PRODUKTIVITĀTE UN KONKURĒTSPEJA

Produktivitātes dinamika Latvijā pēdējos gados ir bijusi straujāka nekā vidēji ES. Laika periodā no 2010. līdz 2018. gadam produktivitātes plaša ar ES vidējo līmeni samazinājās gandrīz par 12% punktiem. 2018. gadā IKP uz vienu nodarbināto (produktivitāte) Latvijas tautsaimniecībā kopumā, sasniedza 49% (69,3% pēc PPS) no vidējā ES līmeņa.

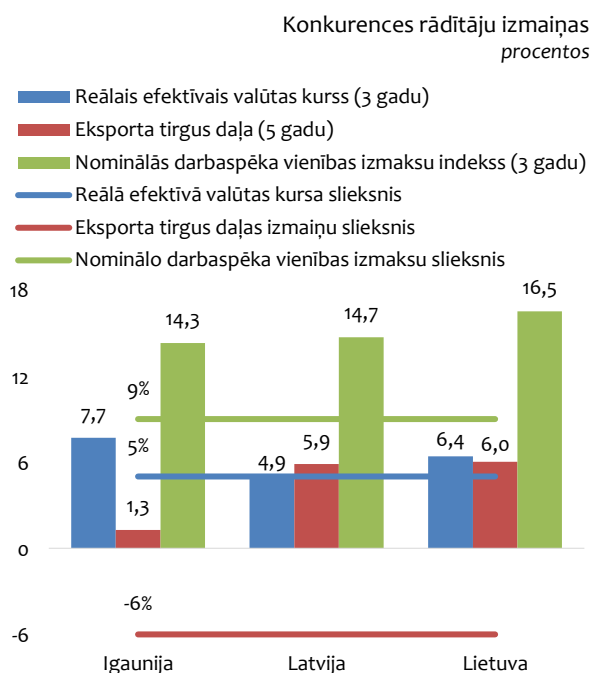
Pēc produktivitātes pieauguma tempiem Latvija ieņem vienu no līderpozīcijām ES dalībvalstīs, tomēr **darbaspēka izmaksas ir augušas straujāk nekā produktivitāte**, vājinot Latvijas uzņēmēju konkurētspēju izmaksu jomā. Par izmaksu konkurētspējas mazināšanās pieaugušiem riskiem liecina arī nominālās darbaspēka vienības izmaksu (ULC) pieaugums.

Pēdējos trīs gados (2016.-2018.gadā) produktivitāte vidēji gadā pieauga par 3%, kamēr darbaspēka izmaksas palielinājās par 7,8%, t.i., gandrīz 2,5 reizes straujāk.

Darbaspēka izmaksu spēcīgu kāpumu ietekmē gan algu konverģences procesi integrētajā ES darba tirgū, gan saspīlētāka situācija iekšzemes darba tirgū.

Pēdējos gados nominālā ULC īpaši spēcīga dinamika ir vērojama visās Baltijas valstīs. Laika periodā no 2016. līdz 2018. gadam nominālais ULC Latvijā pieauga par 14,7%, Igaunijā – par 14,3% un Lietuvā – par 16,5%, kas ir daudz straujāk nekā vidēji ES (0,6%) un šim rādītājam ir pārsniegts ES brīdināšanas mehānisma (MIP) noteiktais sliekšnis.

Neskatoties uz izmaksu konkurētspējas rādītāja (ULC) negatīvām tendencēm, **Latvijas daļa eksporta tirgos pieaug.** Laika periodā no 2014. līdz 2018. gadam Latvijas eksporta daļa pasaules preču un pakalpojumu tirgos pieauga par 5,9%, un tas nozīmē, ka Latvija vēl saglabā savu konkurētspēju ārējos tirgos. Tomēr dati par gada tirgus daļas izmaiņām liecina, ka pozitīvās tendences kļūst arvien mērenākas.

Reālā efektīvā valūtas kursa (REER) dinamika pieaug straujāk. Uz patēriņa cenu indeksa (PCI) balstīts REER pret 42 tirdzniecības partnervalstīm pēdējos trīs gados (2016.-2018.gadā) pieauga par 4,9% (t.sk. pret eirozonas partnervalstīm – par 1,3%), kas ir tuvu MIP sliekšnim.

Darbaspēka izmaksu pieaugums, kas netiks kompensēts ar atbilstošu produktivitātes kāpumu var radīt nopietnu spiedienu uz peļņas normas samazināšanos, lai saglabātu cenu konkurētspēju ārējos tirgos. Bez tam, ilgstoši pozitīva ULC dinamika palielina valsts ārējās nesabalansētības draudus.

BRĪDINĀŠANAS MEHĀNISMS

Atbilstoši 2011.gadā pieņemtajiem ekonomiskās un fiskālās politikas uzraudzības noteikumiem ES līdzās pārmērīgā budžeta deficīta procedūrai tika izveidota arī makroekonomiskās nesabalansētības procedūra, kuras mērķis ir savlaicīgi identificēt (ar brīdināšanas mehānisma rādītāju saraksta palīdzību) un koriģēt makroekonomiskās nesabalansētības.

Brīdināšanas mehānisma ziņojumā par 2019.gadu Latvija nebija atzīmēta to 13 ES dalībvalstu vidū, kurām tika konstatētas makroekonomiskās nesabalansētības un par kurām ir nepieciešama padziļinātā izpētē. Tomēr rādītāju sarakstā (skat. tabulu) Latvijai ir rādītāji, kas pārsniedz noteiktos sliekšņus. Piemēram, neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas rādītājs pārsniedza sliekšni, lai gan turpināja uzlaboties, jo Latvijas ārējās parādsaistības pārejā

pasaulei pieauga lēnāk nekā pieauga iekšzemes kopprodukts. Arī nominālās darbaspēka vienības izmaksu indekss, līdzīgi kā Lietuvai, Bulgārijai un Igaunijai, pārsniedza sliekšni, jo turpināja palielināties darba samaksa (Latvijā pamatā privātajā sektorā netirgojamās nozarēs). Darba samaksas pieaugums ir bijis straujāks nekā produktivitātes pieaugums. Paredzams, ka darba samaksas pieaugums arī turpmāk būs spēcīgs, jo darba tirgū palielināsies pieprasījums. Nedaudz pārsniedza sliekšni mājokļu cenu indekss, kas atspoguļo pieprasījuma pieaugumu mājokļu tirgū. Tuvu noteiktajam sliekšnim svārstījās reālais efektīvais valūtas kurss, kas aprēķināts 42 tirdzniecības partneriem. Savukārt visi nodarbinātības rādītāji turpināja uzlaboties – pieauga nodarbinātības līmenis, bet samazinājās gan ilgstošais bezdarbs, gan jauniešu bezdarbs.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras rādītāju saraksts Latvijai

	Robež- vērtības	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ārējā nelīdzsvarotība un konkurētspēja									
Tekošā konta bilance (% no IKP, 3 gadu vidējais rādītājs)	-4%/6%	2,1	-1,7	-3,2	-2,9	-2,0	-0,6	0,5	0,6
Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija (% no IKP)	-35%	-74,8	-67,6	-66,7	-67,2	-64,4	-59,1	-55,8	-48,4
Reālais efektīvais valūtas kurss – 42 tirdzniecības partneri, SPCI deflatora (% izmaiņas 3 gadu laikā)	±5%* & ±11%	-2,4	-8,6	-1,7	0,4	2,5	4,8	1,7	4,9
Eksporta tirgus daļa – % no pasaules eksporta (% izmaiņas 5 gadu laikā)	-6%	26,5	7,9	5,9	12,0	13,5	10,2	8,2	8,3
Nominālās darbaspēka vienības izmaksu indekss (% izmaiņas 3 gadu laikā)	9%* & 12%	-20,6	-6,5	8,0	16,0	17,2	16,7	15,2	14,7
Iekšējās nesabalansētības									
Mājokļu cenu deflācija (% izmaiņas gadā)	6%	4,0	-0,2	6,7	4,3	-2,4	7,3	5,6	6,6
Privātā sektora kredītplūsma (izteikta % no IKP, konsolidēta)	14%	-2,4	-5,4	-0,6	-4,4	-0,5	2,3	2,4	-0,2
Privātā sektora parāds (izteikts % no IKP, konsolidēts)	133%	115,2	96,8	91,0	82,2	80,4	80,5	76,9	70,3
Vispārējās valdības parāds (izteikts % no IKP)	60%	43,1	41,6	39,4	40,9	36,7	40,2	38,6	36,4
Bezdarba līmenis (3 gadu vidējais rādītājs)	10%	17,7	16,9	14,4	12,6	10,9	10,1	9,4	8,6
Finanšu sektora saistības kopā (% izmaiņas gadā)	16,5%	-6,2	5,6	5,7	11,4	13,2	4,7	6,2	-3,0
Jauni nodarbinātības rādītāji									
Ekonomiski aktīva darbaspēka līmenis – % no visiem iedzīvotājiem, kuru vecums ir no 15 līdz 64 gadiem (% izmaiņas 3 gadu laikā)	-0,2 procentpunkti	-1,4	0,9	1,0	1,8	1,3	2,3	2,4	2,0
Ilgtermiņa bezdarba līmenis – % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem (% izmaiņas 3 gadu laikā)	0,5 procentpunkti	6,9	3,3	-3,1	-4,2	-3,3	-1,7	-1,3	-1,4
Jauniešu bezdarba līmenis – % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem (% izmaiņas 3 gadu laikā)	2 procentpunkti	17,4	-4,8	-13,0	-11,4	-12,2	-5,9	-2,6	-4,1

* – eirozonas valstīm.

Piezīme: izceltie skaitļi pārsniedz agrās brīdināšanas mehānismā noteiktās robežvērtības jeb sliekšņus.

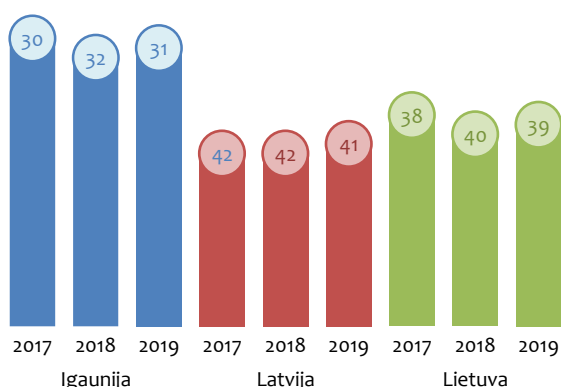
Avots: MIP procedūras rādītāji, Eurostat

2019 | 2

LATVIJA STARPTAUTISKAJOS REITINGOS

Apvienoto Nāciju Organizācijas, Pasaules Bankas grupas, Pasaules Ekonomikas foruma un citu organizāciju veidotie reitingi raksturo Latviju kā valsti, kas savas konkurētspējas uzlabošanā veic daudz reformu, uzlabojot e-pārvaldi, uzņēmējdarbības vidi, cilvēkresursus, IKT infrastruktūru, u.c. jomas, vienlaicīgi nodrošinot arī brīvu presi un militāri neapdraudot citas pasaules valstis. Pasaules ekonomikas foruma ziņojumā jaunajā **Globālās konkurētspējas indeksā (GCI 4.0) 2019.gadam** Latvija ierindota 41.vietā starp 141 apsekoto pasaules ekonomiku.

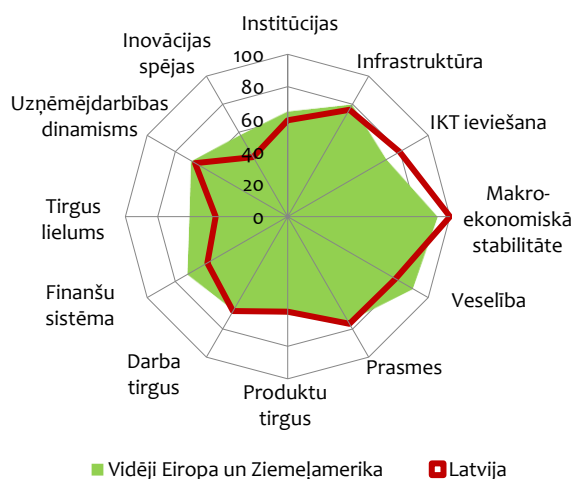
Baltijas valstu vietas Globālās konkurētspējas indeksā 4.0

Avots: World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019

2019.gadā Latvijas pozīcija GCI indeksā, salīdzinot ar 2018.gada rezultātu, ir uzlabojies par vienu vietu, jo 8 no 12 pīlāriem ir novēroti rezultāta uzlabojumi.

Latvijas GCI 4.0 2019. gadam sadalījumā pa pīlāriem pēc pīlāra vērtības skalā no 0 līdz 100

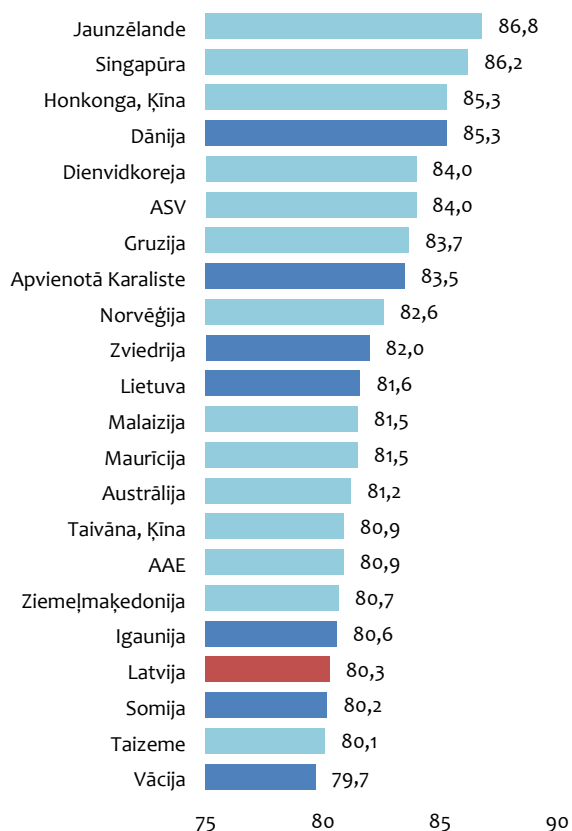
Avots: World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019

Makroekonomiskās stabilitātes pīlārā Latvija līdzīgi kā vēl 33 valstis ir ierindota 1.vietā. IKT ieviešanas pīlārā Latvija ir ierindojusies 15.vietā pateicoties labai interneta infrastruktūrai un lielumam interneta lietotāju īpatsvaram. Augstās vietās ir ierindotas arī prasmes – 22.vieta un darba tirgus – 28.vieta. Vidējs snieguma ir pīlāriem: uzņēmējdarbības dinamisms – 40.vieta, infrastruktūra – 43.vieta, institūcijas – 47.vieta, produktu tirgus – 47.vieta un inovācijas spējas – 54.vieta. Vissliktākais vērtējums ir pīlāriem: veselība – 84.vieta, finanšu sistēma – 85.vieta un tirgus lielums – 95.vieta.

Pasaules Bankas grupas pētījumā *Doing Business 2020*

190 valstu konkurencē Latvija ir ierindota 19.vietā. ES valstu vidū Latvija ir pakāpusies uz 6.vietu. Salīdzinot ar 2019.gada vērtējumu, uzlabojusies ir 2 rādītāju grupu vērtības, pasliktinājusies viena, bet 7 rādītāju grupām rezultāti nav mainījušies, saglabājot 19.vietu kopumā.

Doing Business 2020 pētījuma rezultāti
indekss kopā: vērtējums 0-100

Avots: Doing Business 2020, International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank

Baltijas valstu vērtējumi pa rādītājiem *Doing Business 2020* reitingā

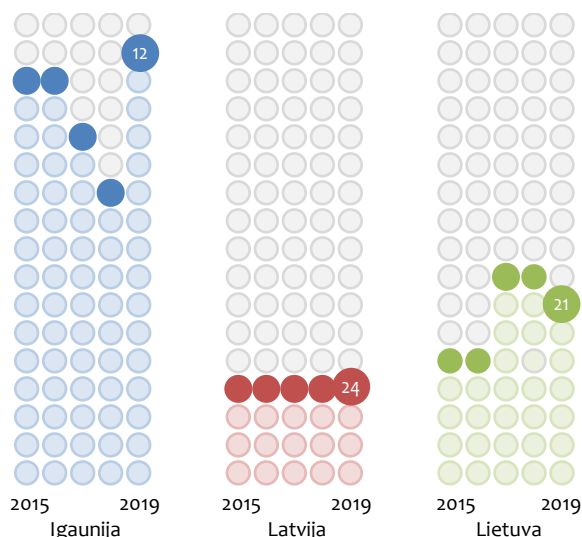
	Latvija			Lietuva		Igaunija	
	vieta	vērtējums	vērtējuma izmaiņas, salīdzinot ar <i>Doing Business 2019</i> *	vieta	vērtējums	vieta	vērtējums
Indekss kopā	19	80,3	0	11	81,6	18	80,6
Uzņēmējdarbības uzsākšana	24	94,1	0	34	93,3	14	95,4
Būvniecības atļaujas	56	73,5	0	10	84,9	19	82,6
Elektroenerģijas pieslēgumi	61	82,3	+0,1	15	92,9	53	83,3
Nekustamā īpašuma reģistrācija	25	82,3	0	4	93,0	6	91,0
Kreditu reģistrs	15	85,0	0	48	70,0	48	70,0
Investoru (mazākuma) tiesību aizsardzība	45	68,0	0	37	70,0	79	58,0
Nodokļu maksāšana	16	89,0	-0,7	18	88,8	12	89,9
Pārrobežu tirdzniecība	28	95,3	0	19	97,8	17	99,9
Līgumsaistību izpilde	15	73,5	0	7	78,8	8	76,1
Uzņēmējdarbības izbeigšana	55	59,6	+0,2	89	46,7	54	60,1

* *Doing Business 2019* rezultāti ir tikuši pārrēķināti pēc *Doing Business 2020* metodoloģijas

Avots: *Doing Business 2020*, International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank

Eiropas Komisijas ikgadēji publicētajā Eiropas inovācijas rezultātu pārskatā 2019 (*European Innovation Scoreboard 2019*) Latvija 28 ES valstu vidū ir ierindojusies 24.vietā un ceturto gadu pēc kārtas ir iekļauta *mēreno novatoru* valstu grupā. Finanšu un atbalsts, ietekme uz nodarbinātību un inovācijai draudzīga vide ir Latvijas spēcīgākās inovācijas dimensijas. Inovatori, pētniecības sistēmas un uzņēmumu investīcijas ir visvājākās inovācijas dimensijas.

Baltijas valstu vietas Eiropas Inovācijas rezultātu pārskatā

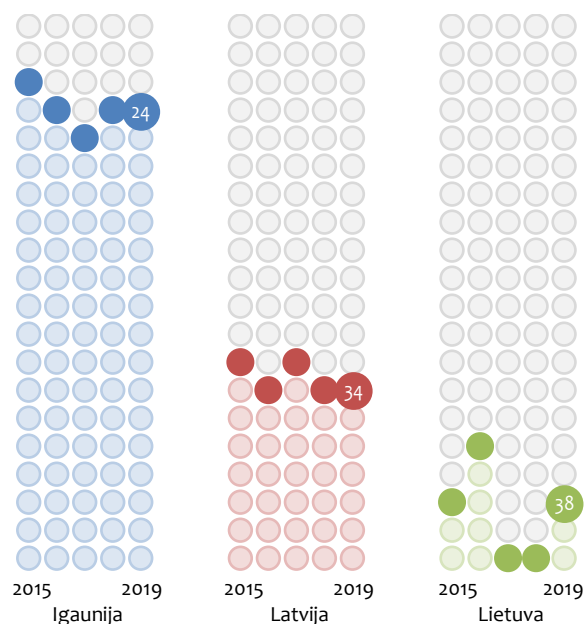

Avots: European Commission, European Innovation Scoreboard 2019

Pasaules Inovācijas indeksā 2019 (*Global Innovation Index 2019*) Latvija ir ierindojusies 34.vietā starp 129 apsekotajām valstīm. Kā Latvijas stiprās puses ir izcelti: skolēnu un skolotāju attiecība vidējās izglītības iestādēs, augstskolā uzņemto vidējo izglītību ieguvušo īpatsvars, atbilstība vides vadības sistēmas standartiem, kreditu saņemšanas vieglums, sieviešu ar augstāko izglītību

īpatsvars, iekšzemes kopējie izdevumi pētniecībai un attīstībai, ko finansē ārzesmes, iekšzemes kopprodukta pieaugums uz vienu strādājošo pēc pirktspējas paritātes, ka arī radošo industriju produktu apjoma pieaugums.

Baltijas valstu vietas Pasaules Inovāciju indeksā

Avots: Cornell University, INSEAD, WIPO, The Global Innovation Index 2019: Creating Healthy Lives – The Future of Medical Innovation

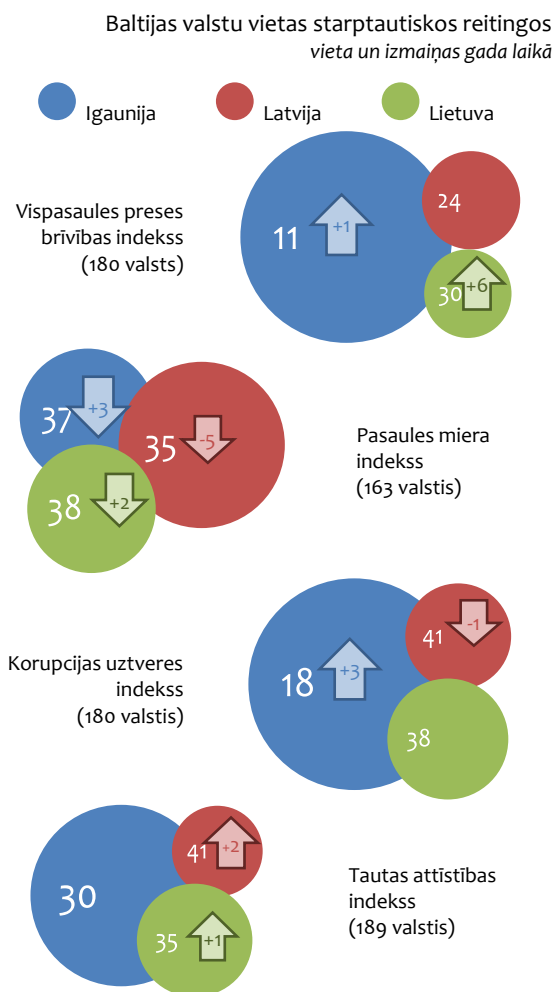
Starptautiskās preses un vārda brīvības organizācijas "Reportieri bez robežām" veidotajā **Vispasaules preses brīvības indeksā Latvija 2019.gadā** ieņēma 24.vietu (no apsekotajām 180 valstīm) saglabājot 2018.gada pozīciju.

Ekonomikas un miera institūta veidotajā **Pasaules miera indeksā** Latvija 2019.gadā ieņēma 35.vietu (no apsekotajām 163 valstīm). Salīdzinot ar 2018.gada

rezultātu Latvijas pozīcija ir pasliktinājusies par 5 pozīcijām, jo ir palielinājušies izdevumi valsts aizsardzībai.

Starptautiskās pretkorupcijas organizācijas *Transparency International* veidotajā **Korupcijas uztveres indeksā** Latvija 2018.gadā ieņēma 41.vietu (no apsekotajām 180 valstīm), pasliktinot pozīciju par vienu vietu, salīdzinot ar 2017.gada rezultātu, lai gan indeksa vērtība nemainījās.

Apvienoto Nāciju attīstības programmas (*UNDP*) veidotajā **Tautas attīstības indeksā**, Latvija 2017.gadā ieņēma 41.vietu (no apsekotajām 189 valstīm) pakāpjoties par 2 pozīcijām, salīdzinot ar precizēto 2016.gada rezultātu.

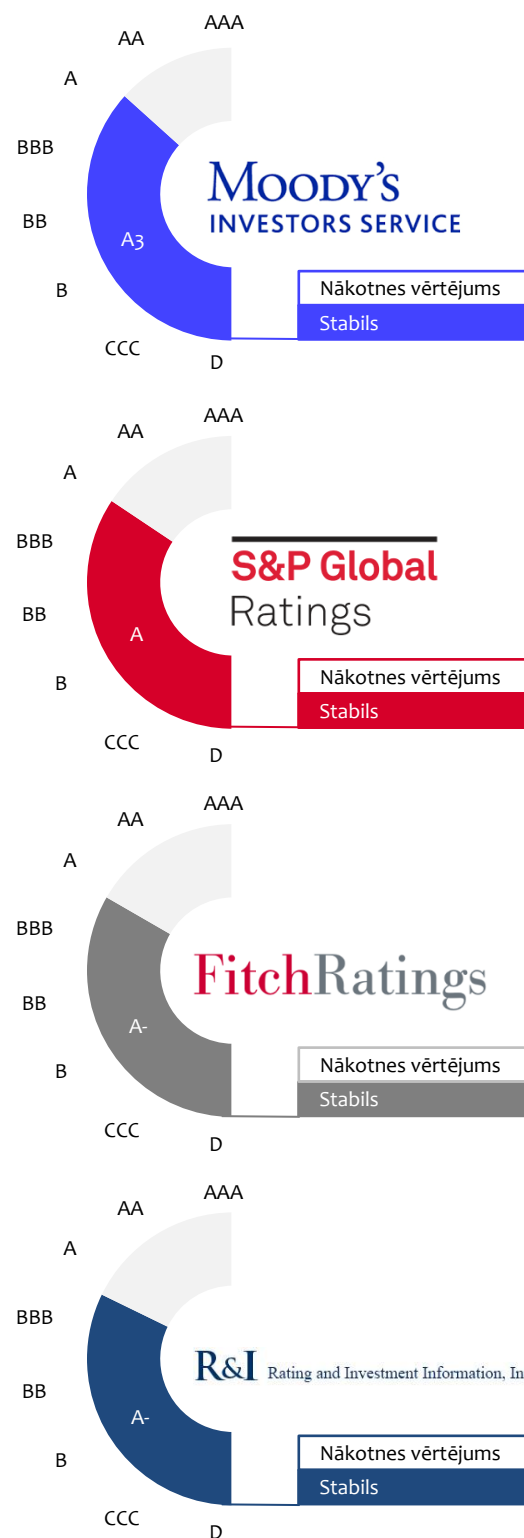

Avots: Reporters Without Borders, 2019 World Press Freedom Index; The Institute for Economics and Peace, Global Peace Index 2019; Transparency International, Corruption Perceptions Index 2018; United Nations Development Programme, Human Development Indices and Indicators, 2018 Statistical Update

Reitinga aģentūras (*Moody's Investors Service, Fitch Ratings, S&P Global, R&I*) 2019.gadā apstiprināja iepriekš piešķirtos augstos kredītreitingus, atzīmējot, ka Latvijas kredītreitingu stiprinošie faktori ir iepriekšējo gadu fiskālie rezultāti un zema valsts parāda līmenis. Ir novērtēts Latvijas progress naudas atmazgāšanas un finanšu noziegumu novēršanas jomā, finanšu sektora uzraudzības

stiprināšanā, nerezidentu noguldījumu samazināšanā un visaptverošu finanšu sektora reformu uzsākšanā. Negatīvu ietekmi var atstāt bezvairošanās "Brexit", bet pozitīvu – labāku fiskālo rezultātu sasniegšana un spēja nodrošināt plānotos reformu pasākumus tādās nozarēs kā veselība, labklājība un izglītība.

Latvijas kredītreitings ilgtermiņa saistībām ārvalstu valūtā

Avots: Valsts kase